

„PRISPA CEA DE BRAZDE”

„Vino-n codru la izvorul/ Care tremură pe prund/ Unde prispa cea de brazde/ Crengi plecate o ascund/”. „Tocmai această aparentă simplitate a versului eminescian ascunde profunzimi și frumuseți nebănuite”, explicam eu într-o oră de Română elevilor. Cum era și firesc, meticulos, am luat-o cu explicațiile chiar de la verbul imperativ „vino”, subliniindu-i dorința arzătoare a bărbatului de a-și întâlni iubita; am trecut la celălalt verb din versul următor, „tremură,” relevând emoția însăși a naturii, martoră la ritualul îndrăgostiților; am ajuns la ultimul dintre verbe, „ascund” subliniind dorința de singurătate a perechii mitice. Când a fost vorba de sintagmele „prispa cea de brazde” și de „crengi plecate”, a trebuit să fac un ocol mai mare, spre a ajunge la figura de stil numită sinecdocă. Le traduc eu cuvântul, le explic cum este cu substituirea întregului prin parte („pars pro toto”), de fapt „prispa cea de brazde” înseamnă „casa”; în sfârșit, citesc pe chipurile adolescenților că izbândisem – înțeleseseră semnificațiile mesajului poetic. Tocmai iau cartea în mână să trec la secvența următoare, când în mijlocul clasei, zăresc o mână ridicată, parcă atârnată de tavan. „Domn' profesor, mă întreabă fără să observ nimic ostentativ în glasul elevului: Ce-i aceea o prispă?” Am rămas blocat. Nu m-am temut niciun moment că întrebarea ar fi putut fi pusă intempestiv, - adolescenții mai au și astfel de

atitudini, - dar, pe moment, nu mi-am putut imagina o definiție de dicționar a substantivului buclucaș. Pentru mine, prispa era prispa casei mele de la munte, locul unde mă culcam, copil fiind, împreună cu familia, în nopțile de vară ascultând, până adormeam, cântecul greierilor, al broaștelor care se chemau la împerechere și al privighetorilor, murmurul pădurilor, lătratul câinilor în miez de noapte, cântecul cocoșilor ce ne dădeau trezirea la mijitul zorilor, iar dimineța așteptam ca ciocărlia să se înalțe pe o rază de soare în Pădurea Samarului; era locul de unde aruncam privirile peste munții din fața mea să descopăr Câmpia cea mare, netedă ca-n palmă, cum îmi explica tata ...

Am luat întrebarea elevului în serios, dar nu găseam, pe moment, un răspuns care să mă satisfacă. Atunci mi-a venit ideea, ca să câștig timp, poate că elevul găsește singur răspunsul: „Unde locuiești?” „La bloc”. „Și n-ai fost și tu la țară, să vezi?”. „Ba, am fost la niște prieteni, dar n-am văzut nicio prispă, am văzut verandă, baie, bucătărie...”

Opresc explicațiile și, așa cum m-am priceput eu, am schițat pe tablă chiar casa de la Muscelul meu, în care m-am născut și în care mă făcusem mare, cu prispă, trepte, tindă, casamare, polățica, chilerul și toate celelalte...Și, dintr-o dată, această prispă a prins alt contur în imaginația mea, pe care urma să-l transmit mai departe. Era locul lui A

FI, adică al existenței mele și al conștiinței existenței mele; locul conștiinței noastre și al conștiinței existenței noastre.

A **FI** – cuvânt de aur al limbii române, căci are capacitatea formidabilă de a se combina cu el însuși. „A fi” – verb – înseamnă viață; „fire” – substantiv – adică viața îmblânzită. Prima iscusire a lui „a fi” este „este să fie”, adică o iminență la realitate. Urmează pe rând: „era să fie” (tentativă neizbutită de realitate); „ar fi” (posibilitate ce stă sub o condiție); „ar fi să fie” (posibilitate deschisă a posibilității); „de-ar fi” (contingența – „dacă s-ar întâmpla să fie”); „de-ar fi să fie” (contingență a posibilității); „de-ar fi fost să fie” (posibilitate a contingenței posibilității). Dar când zicem „n-a fost să fie”, nu e regret, ci mângâiere.

Zicem „ar fi să fie”, dar nu e totuna cu „fire-ar să fie”, după cum „ar fi fost să fie” nu e totuna cu „fire-ar să fi fost”. Dacă folosim particula condiționalului, sensurile se schimbă: „de-ar fi fost să fie” (modalitate obiectivă) nu e totuna cu „ar fi fost să fie” (modalitate subiectivă). Un mod verbal, prezumtivul, ne poate duce la forme foarte subtile, precum: „va fi fiind să fie”, sau „va fi fost să fie”.

Propun un exercițiu elevilor: să mediteze și să pună în propoziție combinațiile următoare pentru a descoperi ce infinitate de gânduri, stări, trăiri, sentimente, ascund: *este, să fie, va fi, ar fi, să fi fost, va fi fost, ar fi fost, de-ar fi, de-ar fi fost, de va fi fost, de-ar fi fost să fie, a fost să fie, ce-ar fi să fie, de-ar fi să fie etc.* Pe Caragiale îl fascinau: „o fi..., n-o fi...” („În vreme de Război”). Exercițiul nu se termină aici. Dacă s-ar adăuga fiecărei construcții de mai sus și o negație? Să zicem, la întâmplare - „de n-ar fi fost să fie” sau „n-a fost să fie...”, sau construcția fascinantă (nu numai pentru mine, ci și pentru Constantin Noica): „Ce-ar fi fost dacă ar fi fost altfel decât cum a fost?”

A **fi** – **fire** – **ființare**: flori alese din Grădina Maicii Domnului, ROMÂNIA, care definesc noblețea de netăgăduit a limbii române, întărindu-l pe Dimitrie Cantemir care afirma genial:

Limba română nebiruit martor ne este!

Titu DAMIAN

Dan ELIAS

Fire de praf

Doar am suflat
și praful strigând s-a ridicat
supărat, de pe ceasuri,
în milioane de fire și glasuri;
„Ce obraznic e tipul!
Moșule, noi suntem timpul!”

Știu c-am greșit

Nici să nu plângi. Nimic nu plânge.
În poală palmele nu-ți frânge.
Nu mai privi pe geamuri lung;
pierzi vremea! N-o să mai ajung.

Aproape, prea aproape-am stat
și m-am trezit amestecat
în roșul lui și jos și sus,
pe marginea unui apus.

Știu c-am greșit. Sunt bine-acum.
Iar, de plecat, plecam oricum
și n-am știut nici ce, nici când
să-ți spun că noaptea mea-i la rând.

Condoleanțe familiei și prietenilor pentru esențialiarea în memoria colectivă a poetului Costel Bunoaica. Cu el grupul din „Zodia Helis” pierde o parte din substanța sa, definind de fapt o nouă etapă, una firească și imuabilă care ne va afecta pe toți. Moartea nu este un capăt de linie pentru creatori. Dacă peste o sută de ani cineva va citi un poem scris de Bunoaica nu va face decât să-l resursciteze din neființă cu durerile și iubirile sale. Ce vreți mai mult?!

F.M. Ciocea - p.3: Sunteți un vizionar.

Vasile Iordache - p.4,20: Într-o lume obligată să traiască pe tăișul unei lame de cuțit, cu opt miliarde de indivizi în creștere eponențială, o lume confruntată cu extincția datorată schimbărilor dramatice de mediu, o lume care își pierde habitatele nu se mai poate raporta la naționalismele regionale, la toate „isme” ,în general. Dacă nu acționăm unitar vom împărtași soarta dinozaurilor. Credeți cumva că oportuniștii naționaliști, demagogii, exaltații religioși și alții ca ei vor salva omenirea? Nicidecum!

Masa umană în ansamblu este ușor manipulabilă. Când ai în mână informația și instrumentele cu ajutorul cărora o poți denatura obții ce vrei, politic și economic. Te întrebi atunci care este rolul democrației? A devenit cumva un concept fără substanță, care permite unor grupuri de indivizi să dețină puterea politică pe termen nelimitat, mai ales în țările cu trecut totalitar, sau fundamentalist religios. Pământul este un punct insignifiant în

spațiu, o navă care ne poartă prin vidul incomensurabil. Vom exista numai dacă gândim și acționăm unitar la nivel global.

C.D.Chiprișteanu - p.4: /Mozaic am să fiu în chilii bizantine/Ori un bob din polenul adunat de albine./

Adrian Bucureescu - p.5: /În case se aprind pe rând luminile./În cer bate toaca și se botează albinele./

Valeriu Stoica - p.6: Va fi o carte?

Ghe. Dobre - p.7: Chiar așa ar trebui să se facă o prezentare de carte, reflexivă, cu afirmații tranșante, asumate.

Tudor Cicu - p.8: Totuși ,am citit multă poezie scrisă de tineri și versuri fabricate de seniori ancorați stilistic în secolul nouăsprezece.Poezia în sine este o stare de spirit filtrată prin cultura acumulată de individ de-a lungul vieții. Nu toți autorii sunt geniali, este imposibil. Marile cărți așteaptă în anonim nu datorită puținilor cititori ,ci edițiilor insignifiante și absenței impresariatului cultural în România.

Mihaela Stanciu - p.9: /Părul păstrează amintiri/de aceea am simțit să-l înroșesc/precum niște ouă de paști.

Laura Cătălina Dragomir - p.9: Un poem deghizat în proză, atipic, interogativ.

Ofelia Prodan - p.10: /într-un bazin de faianță cu rechini albi jucăuși/aș vrea să hibernez într-o peșteră preistorică/

Leonard Voicu - p.11: Pastile literare care înt-o carte te țin în priză de la început până la sfârșit.

F.L.Dalian - p.12 : V-ați contaminat SF-istic de la FMC.

Iulia Nicolau-Crețu - p.14: /poezia nu ar trebui să conțină niciodată/dar niciodată cuvântul nu/

P.I.Crețu-p.14: /Cumva păsările sunt poveștile cărnii mele iar brațele/ami/sunt născociri ale pielii a sosit timpul îmi zic si mă așez sub un prun așteptând să mi se reîntoarcă ultima noapte/

Ștefan Neagu - p.15: /În mii de brave pagini,/Ochii se-apeacă pe imagini/Cu fața unui împărat/Prin locuri sfinte exilat/

Vali Șerban - p.15: /În ziua de apoi/vom merge împreună/să căutăm în inimile/celor pe care i-am iubit.

Vasile Iodache - p.17: Domnul Damian nu se dezmințe. Îi admir necondiționat energia creativă.

Vasile Radu - p.19: O proză bine organizată.

Nicoleta Mușat - p.19: /Pe ramuri uscate se-odihnește o ploaie/ De vise căzute dintr-un alt început.

Marius Stan - p.20: Pastilele astea deja sunt un brend. Bravo!

02.01.2026, Paris

Dan Simionescu

TEXTE MICROSCOPICE

Bărcuța de hârtie

Apa din cadă se răcește încet și la fiecare două minute trebuie să dea drumul la robinet pentru câteva secunde. Periodic, deschide scurgerea și apa de pe fundul căzii gălgâie bucuroasă că scapă. Este un echilibru fragil între intrare și ieșire, între câștig și pierdere. Ca să poată rămâne aici, unde e confortabil, trebuie să mențină temperatura optimă. Cu timpul însă, căldura care se pierde e tot mai greu de înlocuit. Dar uite că apa dispare într-un vârtej amețitor trăgând după ea miniatura îngălbenită.

Personal Jesus

Eli, Eli, lama sabachthani? – a strigat Isus pe cruce în limba locului, aramaică. Nu i-a răspuns nimeni dar nu s-a lăsat; a mai respirat de câteva ori și apoi a salvat sufletele lor păcătoase. Peste ani, l-am auzit din nou, de

data asta în preafrumoasa limbă română: Doamne, Doamne, de ce m-ai părăsit? Niciun răspuns. Și iar a respirat de câteva ori și ne-a salvat când nu credeam că mai există salvare. Acum mă uit la știri, watching the news, și parcă îl aud: My God, my God, why have you abandoned me?

Personal Jesus (2)

M-am uitat la el cum stătea răstignit pe cruce și i-am zis: Mă băiatule, dă-te jos că râde lumea de tine. Nu m-a ascultat. Așa un om încăpățânat n-am mai văzut. Fiu de tâmplar și de virgină, crescut la țară și omorât la oraș, adorat de câțiva, disprețuit de mulți și trădat pentru câțiva bănuți, n-a vrut să coboare cu niciun chip. Șase ore a stat acolo cu brațele larg deschise, cu picioarele pironite și coasta însulită. Și ei au râs și l-au batjocorit și încă. Și el i-a iertat și i-a iubit și încă.

Cel mai scurt drum spre fericire

Fericirea e când trăiești peste așteptări. Cu un trandafir în mână, băiatul merge grăbit pe aleea principală a parcului IOR. O vede din depărtare, frumoasă și bună, așa cum sunt toate fetele – din depărtare. Îl așteaptă lângă chioșcul cu langoși unde s-au întâlnit întâmplător duminica trecută. Acum o taie peste iarba proaspăt tunsă, ocolește tarabele cu mărtișoare și se oprește în spatele ei. Emoționat, întinde mâna și îi rostește numele. Ea se întoarce brusc, îi dă mâna la o parte și îl strânge în brațe cu putere.

Am 99 de ani și tot ce-mi trebuie

Ochelari de citit – trei perechi; pijamale de bumbac, în carouri; baterii mici pentru aparatul auditiv – din zece mai sunt două; cadru mobil, pe patru roți, cu scaun; fereastră

cu vedere la parc; poze cu ea, pe raft și pe noptieră; telefon mobil cu numere mari – nu e „smart” da' sună. Pijamale am zis. Ar mai fi ochelarii de citit, cu rame albastre – nu mai știu câți; un televizor mare în sufragerie și unu' mic în dormitor, pe servanță; pijamale; cărți vechi, polițiste. Hai că vă las că au venit copiii.

(507)

Mi-am pierdut capul

Imediat ce mă trezesc dimineța, verific telefonul; poate e vreun mesaj sau a sunat cineva sau a început războiul. După care mă uit

pe Facebook și număr like-urile, love-urile și comentariile cu inimioară. Trec repede prin grupurile de pe Messenger și WhatsApp și apoi mă scufund în paginile de știri: cine-a fost împușcat, cine-a fost înjunghiat, cine-a murit, cine-a înviat. Dacă totul e bine, verific investițiile, nu cumva să fi scăzut cu mai mult de 5%. Mă uit la ceas, e abia 6, așa că mă culc la loc.

Poțiune

Nina a citit de trei ori și tot n-a înțeles ce trebuie să facă. A mers la ghicitoare fără

tragere de inimă – Nina nu crede în prostiile astea dar a convins-o vecina de la doi care s-a vindecat de tristețe și „migrene cu aură”. Din păcate, ghicitoarea vorbea de parcă avea prune în gură. Cu mare greutate a zis câteva cuvinte și le-a scris pe spatele biletului de teatru – Nina urma să meargă singură la Național, la „Pescărușul”. Noroc că a lămurit-o vecina: Nu e „poțiune”, e „porțiune” și nu e „tenis”, e „penis”.

Marius Stan

San Diego, Februarie 2026

Poeme

de F.M. CIOCEA

Fiindcă nu pot dormi
Mă gândesc că undeva
Există o lume a insomniacilor,
Unde doar pietrele dorm.
În lumea asta toți se cunosc
Iar timpul nu are nicio valoare;
Traversezi neutru anotimpurile
Și nu simți miresmele;
Secunde sunt inodore,
Creierul tău devine treptat
Un metronom al eternității
Care măsoară nefericirile cotidiene.
Aș vrea să evaderez de aici,
Dar lumea insomniacilor nu are granițe
Și mi-e teamă că adormind
Lumina se va sparge în mii de fragmente,
Care vor goni întunericul în inima mea.

17.11.2025

Uneori trăim veșnicia
Înghesuită într-o secundă
Și viața noastră capătă sens,
Alteori privind nemărginirea
Simțim acut în sânge
Durerea nimicniciei noastre;
Viața e o sclipire pe care o trăim
Ca și cum ar fi un incendiu devastator
Și doar cenușa purtată aiurea de vânt
Definește concret destinul oamenilor;
Deci, cine suntem?
Cine ne circumscrie existențele
În acest carusel al cenușii?
Fericiți sau triști,
Bătrâni sau tineri,
Suntem fructele efemere ale luminii,
Care mor și renasc în același timp.

27.12.2025

Ca să înțelegi pe deplin rădăcinile arborilor
Sapă până la ele și fă-le o radiografie.
Ca să înțelegi deșrădăcinarea oamenilor din țara ta
Nu trebuie să faci nimic special;
Privește-le ochii doar
Și iartă-le disperarea din fântâna lor.
Nu încerca să citești sufletul femeilor îndrăgostite;
Vei sfârși nebun într-un ospiciu searbăd,
Uitat de prieteni, de familie, de câinele iubit.
Mintea scotocitoare a omului
Poate fi binecuvântare sau blestem,
Nu se va opri niciodată la granițe,
Chiar dacă dincolo îl pândește noaptea eternă,
Iar lumina stelelor are un gust coclit și obsedant.

21.01.2026

Privit de la doi pași
Pământul pare un punct rătăcit în spațiu,
De la zece pași nu se mai vede;
Suntem mici, dar cândva
Am putea transforma stelele în jerbe strălucitoare,
Sau am conversa liber de la o galaxie la alta.
Mici și periculoși,
Purtând la vedere în cârcă propria sinucidere
Existența noastră se definește pe muchiile unui zar,
Unde secunde alungă generație după generație
Într-o imposibilă hibernare.
Nu mă întrebați cine este stîpânul univesului?
Chiar dacă bănuiesc ceva
Miar trebui un miliard de ani ca să vă răspund.

04.01.2026

Șerban CODRIN

„CIMITIRUL POETILOR”

TUDOR ARGHEZI

Între două zile vrednice de milă,
Pe-un colț strâmb de masă și pe-un colț de filă
Neagră cum e neagră poarta închisorii
Îi scrâșnesc scrisoare cu trei mărci poștale,
Cum să-i scriu, Madamei, cum să-i scriu, Putorii,
Prea înghite țuica și-are pe sub poale,
Ca tot omul, două, frige-i-le-ar focul,
Cizme-n draci pe mese să-arză cazaciocul;
Îi cerșesc pomană, înecat să-mi fie
Nu în iad condeiul, ci-n blestemăție.

Sunt pățit cu lanțul, m-a mâncat cătușa,
Aștia băiatul ți-l ucid, nebune,
Eu sunt împușcatul, asta mi-i cenușa,
Să-l primesc sub streșini bun de-ngropăciune...
Trăsnește-mă, Doamne, fă încă-o minune,
Robul se înmoaie, robu-ngenunchează...

Între două zile, ciurma, garagața,
Până-n gât mă-groapă c-un răspuns de groază:
„Te-ai trezit, maestre, bună dimineața!
Despre necioplitul băiețel sălbatic
Ți-l reținem numai puținel ostatic...
Ai din partea noastră tot ce n-ai, ciocanul,
Secera de aur, căci n-aduce anul
Ce îți dă ciolanul, tron la-Academie,
Poate zeci de ranguri, poate o moșie,
Glorie, urale, inima ți-i mare,
Ieri în poezie, azi în lăcomie...”

Iartă, Doamne, omu-amușinat de fiare,
Temur, sunt învinsul și înclin grumazul,
Nu sărut o mână, îmi sărut necazul...

DAN ELIAS

Când noi vom spune da, când noi vom spune
Nu suntem morții cei mai adormiți,
Noi, mai presus de-orice înșelăciune,
Vom învia și vom fi mântuiți;

Oricât ne credem flăcări în făclie,
Apare-un sumbru corb de undeva,
Și se repetă-aceeași tragedie,
Unde noi, morții, nu vom învia;

Când noi vom spune nu, când noi vom cere
O cană cu-apă altor însetați,
Noi, morții condamnați la înviere,
Nu vom fi mântuiți, numai uitați.

MIRON RADU PARASCHIVESCU

Cumpăr la poartă un coștei cu cireșe și mă fură la cântar,
Îi spun și nu crede; are o livadă de poet gospodar, îi spun și nu crede;
De ce salcâmii din gardul impenetrabil au spini atât de lungi
și îndârjiți împotriva întregii, luminoasei lumi,
Îi spun și nu crede; nu cu spinii, cu condeiul și-a făcut mulțime
de inamici, iar pe prieteni i-a prigonit, îi spun și nu crede;
Ce fragedă și feciorelnică e cartea cu jucării, el râde scurt și tace, deci
nu mă crede nici când latră Zdreanță în cetatea verde, cu ziduri
verzi, turnuri verzi, cupole verzi, coloane verzi, obeliscuri verzi;
Un moșneag dedat ticăloșiilor, infamiilor și geniului, are în mințile lui
toate cusururile, altfel nu ar fi mângălit pe hârtie,
scribomaniacul, cum nu scrie cu aur în nicio evanghelie:
„Lumina e în ochi Tăi, Dumnezeuule, ori în închipuirea Ta, eu sunt
numai biciul care îți ocărăște necredincioșii și neputincioșii”,
Nu știu dacă a tras-o în cerneală, dar a gândit-o, pușlamaua;
Cu condeiul și-a făcut prieteni și și-a prigonit dușmanii, îi spun și nu
mă crede, ba își adâncește o cută neagră între sprâncene;
Îi spun că sunt ateu, cu toate că în poezia mea se găsesc cuvinte
precum Sfânta Fecioară, cruce, simt că îi înțepenesc umerii,
înseamnă că rămâne pe gânduri, apoi se relaxează,
nu știu ce să cred;
Îi spun că îl visez câteodată pe Iisus, rămâne neclintit, nu mă crede
și se scarpină în mustață,
Aș mai cumpăra niște cireșe din coș, dar spune că i s-au terminat,
să vin mâine, când n-o să-l găsesc nici la poartă nici în livadă,
Are de trebăluit mult și bine, de cules și de vândut cireșe și de pigulit
răsadurile, așa că nu își irosește bunătate de timp cu pierzătorii
de vremi și vremuri...
După plecare, îmi număr banii din buzunar, sunt mai mulți, nu s-a
lăsat, cutra, fără să adauge de două ori prețul cireșelor
cumpărate.

MIRCEA DINESCU

Capra se întrece în ciudate obiceiuri,
ronțăie butoiașe cu vin, cărți, zmeuri și alte deșeuri,
pentru că un poet respectabil întotdeauna are
o capră aducătoare de ceas deșteptător, cafea cu lapte,
un croissant în fiecare dimineață, cu soare
în ferești, în plus, îi propune idei despre democrația
culturii, unde numai unii își permit eclipse lunare,
pe când alții, călătorii interplanetare cu covoare zburătoare,
dar și explicații detaliate la mercurialul din piață,
chiar niște reclame, precum actualizarea calității la bame,
sau petrecerea exilului pe o ridiche cu gust de piper
împreună cu făcătorul de poduri și coduri,
nu binecunoscutul, ci binecunoscutele
într-o lume întreagă, inclusiv altele, cu zecile, ba chiar cu sutele,
subtile treceri și petreceri între pământ și cer;
M.D. nu înseamnă Mare Dinamită, ci sunt inițialele princiare
ale unui nume de capră amestecată în cauze destul de literare;
uneori o invită Patriarhul la o agapă frățască
pe altarul din mult lăudata Catedrală,
mai ales când au amândoi burta goală
și poște de o păstorie ideală,
alteori, caprina noastră, din câte avea,
pleacă numai cu trei mere în teșcherea
până în capitala cu ziduri de vor să înconjoare
întreaga omenire, unde se lasă binecuvântată cu o mulsoare
în câte șapte carcere pentru fiecare stoarcere,
căci nu e turmeancă de stână,
ci caprină pe soartă stăpână,
precum zice un imn național de aur și glorie,
dintr-o altă, de multe ori piperată istorie.

NICOLAE TEOHARIE

Pe-o stradă din afara legii, dar înăuntrul exasperării, locuiește un individ fără alt nume propriu decât o lugubră carte de identitate, de unde citește poezii neocinice și romane alarmiste tipărite în alfabet colateral.

Zilnic, ignorând că zeii au treburi în livadă sau prin grădina de zarzavat, unde cultivă ritualuri și legume pentru creșterea prestigiului, își amintește că nu-i este foame, ci îl încearcă numai o înfometare a trecerii timpului din ceasornice în orologii după legile vaselor comunicante cu autoritățile primordiale.

În fiecare seară își impune să renunțe la dependența de îndoieli, dar vântul se stârnește din senin ca orice vânt stârnit din senin și îndoielile plopilor reîncep de sus în jos într-un mod umano-contagios.

Casa lui nu are ușă, cheie, prag și alte amănunte, pentru că întotdeauna găsește o ieșire, iar când i se întâmplă contrariul, întreabă zeii, care niciodată nu răspund din străvechi și bine statornicie obiceiuri, secrete de producție.

Alături de casă își ridică propriul monument alcătuit dintr-o țigară, un fular de vară, bocanci de primăvară târzie, cu șireturi de mărțișor și o sticlă cu cafea neagră, sau ceva de o culoare infernală.

Restul componentelor nu exisă, astfel trece prin aerul cu așteptări lungi și pauze scurte de meditație la decadența profesiei de gunoier înlocuită cu meseria vulgară de iubitor al înțelepciunii (filozof, pentru neinițiați) la groapa de ideologii, unele avortate, altele niciodată vii printre floricele pe câmpii.

Cursurile

Din seria „Amărăciuni din Epoca de Aur”

Uite ce face omul când n-are ce face și nici inspirație nu-i vine: scotocește prin lucrurile vechi, pune ordine în cele deja ordonate și, evident, își amintește.

Într-o cutie, dau de câteva caiete studențești îngălbenite, din vremea de demult a studenției mele. Le răsfoiesc și mă uimesc nu de cât am putut să scriu (zeci de caiete, mii de pagini), nici de cât am putut să învăț și mai ales ce, cât de faptul că luam cursuri atât de complete și îngrijite, pe când profesorii vorbeau câte două ore continuu, fără pauză. Cine se putea ține după ei bine, cine nu, nu. Probabil e de neînțeles pentru studenții de azi care au la dispoziție atâtea surse de informare, plus tehnica ajutoare la îndemână. Dar, la vremea aceea (zic de anii 1987-1992), singura șansă ca să poți învăța pentru examene erau cursurile bine scrise. Nu prea aveam cărți după care să învățăm, nici vorbă de copiatoare, imprimante, calculatoare etc. Când mai era câte un curs litografiat, ne băteam pe el și-l achiziționam de la colegii mai mari cu prețul bursei pe un semestru.

Șansa mea era că luam cursuri bune (n-am putut niciodată să învăț după cursurile altora). Scriam repede și cu multe prescurtări (și muuult! atât de mult, încât toată facultatea nu mi-a trecut umflătura pe care o făcusem la arătătorul mâinii drepte, pe care-l înțepam cu unghia degetului mare când țineam condeiul). La un moment dat, găsisem prin casă o carte de stenografie din care învățasem câteva semne, pe care le foloseam des, spre disperarea celor care împrumutau cursurile mele să învețe după ele.

Era moda cursurilor la indigou. Care era mai leneș și absentă, te ruga să-i iei și lui cursul. Asta mă scotea din sărite (am luat prea

puține astfel, mă enerva să stau să așez foile cu indigoul între ele, n-aveam timp de așa ceva, pierdeam informații importante). Prea puțini erau aceia care-și permiteau să asiste la cursuri fără să scrie. La noi în grupă, era unul singur, iordanian din Palestina (așa se prezentase el). Oricum venea rar, dar examenele le trecea (era politică de Stat). Nu învăța nimic și se baza pe copiate și pe memoria vizuală. Odată, când l-am văzut scriind de zor în timpul unui curs, la pauză, am tras cu ochiul să văd ce scrisese. Pe mai multe foi erau măzgălite floricele și inimioare, printre care tronau, îngroșat, declarații de dragoste: „Palestina, te iubesc!” Asta da dragoste de țară! Din păcate (sau din fericire), pe noi, românii, nu ne-ar fi trecut nimeni clasa dacă ne prezentam la examen cu sentimentul patriotic, în loc de lecția învățată.

Pe Mahmoud l-am văzut o singură dată pus în dificultate, la un examen de fenomene de transfer, unde profesorul părea că nu mai poate de politica de partid și de stat. Ori poate, dacă tot știa că trebuie să-l treacă pe NV, măcar se răzbuna, făcându-i zile fripte. Cum ziceam, Mahmoud avea o memorie vizuală excelentă și era expert în copiate (altfel, se mira sincer: „Nu înțeleg, cum puteți voi să învățați atâta?!”). Dar, oricâtă memorie vizuală ai avea, ingineria se bazează pe logică și e suficient să greșești o săgeată (un sens) pentru ca toată șandramaua să ți se dărâme. Înșirase Mahmoud o instalație pe două table și era mândru de el. Profesorul scotea la tablă câte trei o dată (majoritatea examenelor erau orale sau și scris și oral), făcea simultan, trecea pe la fiecare, îți mai puneă o întrebare, te lăsa să te gândești, apoi revenea, era ca un titirez între noi. *Da' aia de ce-i așa, da' ailaltă de ce nu, dar dacă ar fi fost altfel...* era tot o indiscreție. Când ajunge la Mahmoud, aruncă o privire pe tablă și-i zice: „Nu funcționează. Șterge și fă

din nou!” Șterge el cu infinită răbdare, desenează iar, bineînțeles tot greșit. Trece iar profesorul (și asta avea răbdare cât cuprinde!):

„Șterge și fă din nou! Nici asta nu funcționează”. Și tot așa de vreo trei, patru ori, până își pierde Mahmoud răbdarea și numai ce-l vedem aruncând creta la tablă, indignându-se: „Dar *Daciile* voastre funcționează? Că întorci cheia, face brrr, brrr, brrr și se oprește. Și asta-i pe tablă!” (Știa el ce știa. Străinii erau dintre favorizații sorții, care își permiteau să închirieze mașini, d-alea cu 12 B... , lucru la care noi nici măcar nu visam). Profesorul, impasibil, nu s-a lăsat mai prejos: „Mahmoun, dacă *Daciile* noastre nu funcționează, e pentru că ele sunt construite de cei ca tine. Șterge și desenează din nou! N-ai să pleci de aici, până nu faci nenorocita aia de instalație să funcționeze!” Nu mai știu cum s-a terminat meciul lor, cine pe cine a învins. Eu mi-am luat fericită carnetul, cu nota 7 parcă, o notă de vis, având în vedere că la examenul acela jumătate picau, și am ieșit victorioasă din „câmpul de luptă”.

Din păcate, puțini au fost profesorii care nu puneau accent pe toceală, care ne lăsau chiar cu notițele în față, pe care nu-i interesau ce ai învățat tu, mai mult sau mai puțin pe de rost, ci important era ce ai înțeles tu din ce ai învățat și ce răspundeai la întrebările deștepte pe care ți le puneau, obligându-te să gândești.

Doamne, cât am mai putut să scriu la viața mea! Să îndrăznească cineva să-mi spună că nu sunt scriitoare!

Forentina Loredana Dalian

Cartea neliniștilor femeilor și a (in)sensibilităților bărbaților

Loredana Stan

La ora când scriu impresiile de lectură despre romanul de debut al **Ioanei Unk**, pot spune că *Sindromul picioarelor neliniștite* este o revelație pentru mine. M-am bucurat să citesc un roman inteligent construit, în care subtextul, cronologia voit sinuoasă, epigrafele muzicale și literare, melanjul de texte aflate sub zodia autenticității nu epuizează sensurile operei literare doar la o primă lectură. Despre scriitoare am aflat că este licențiată a Facultății de Litere și a Facultății de Psihologie din Cluj-Napoca. Autoarea a publicat proză scurtă în reviste literare prestigioase, a câștigat în 2022 Marele Premiu al Concursului Național de Proză „Mihail Sadoveanu”, ediția a XIII-a. A urmat cursuri și ateliere de scriere creativă cu autori contemporani de referință, din lumea literară: Florin Iaru, Andrei Crăciun, Simona Antonescu.

Sindromul picioarelor neliniștite de **Ioanei Unk** a apărut la Editura *Nemira*, în 2024, în colecția *n'auto* (coordonatoare: Eli Bădică). Proiectat inițial ca un volum de proze scurte despre migrație, înstrăinare etc., autoarea însăși trăind în SUA, din 2013, cartea s-a transformat într-un roman despre iubire, așa cum este prezentat în presa culturală.

Editoarea Eli Bădică scrie despre curajul autoarei de a pași „pe o cărare îndelung bătătorită, cea a iubirii”, argumentând totodată și caracterul atipic al romanului. Subscriu la această opinie și nu pot să nu observ că această carte se salvează magistral de la o scriitură lacrimogenă, emoțională, comodă, în spiritul cerut de moda epocii. Nu este o carte a modelor, nu este un roman care face pe plac unui public doritor de o acțiune, cu o desfășurare logică și cu un deznodământ clar. Miza scriiturii este cea a profunzimii, obținute prin invitația la reflecție, prin dialogul intertextual, prin călătoria, alături de eroina cărții, prin labirintul experiențelor mundane.

Cititorul descoperă o femeie (al cărui nume apare, cred, o singură dată, dar se estompează în vălmășagul istorisirilor) care gândește și trăiește cu aceeași intensitate, dar își dorește, simplu sau poate complicat, să iubească și să fie iubită. Astfel, toată cartea nu reprezintă decât eoul întâlnirilor cu bărbații din viața sa, prezențe pasagere sau ordonatoare ale viziunii asupra iubirii.

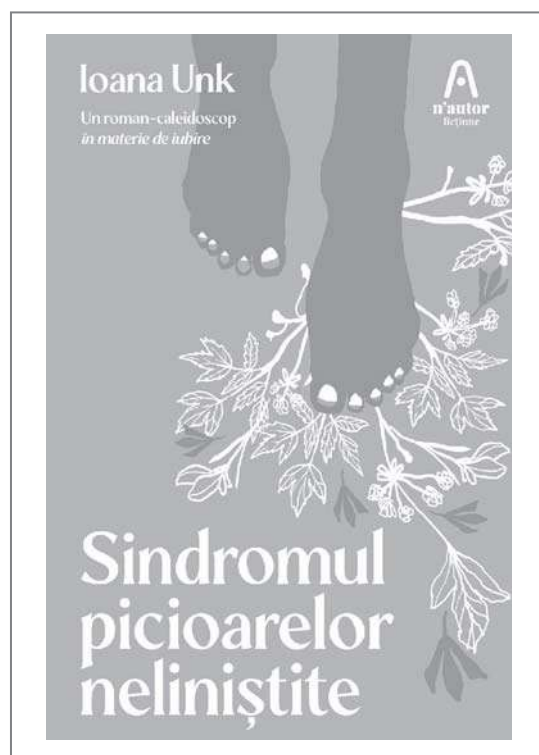
Bărbații sunt material de studiu, fac obiectul unor „fișe de observație” inserate în jurnalul ei, ale acestui pronume dominator, care se metamorfozează, este ubicuu și are multe

măști, în funcție de oglinzile în care se privește. Bărbații sunt, de fapt, oglinzile în care se privește personajul principal al cărții, reflecțiile acestora fiind niște frânturi ale sinelui, în dezacord cu idealul ei de fericire. Acest joc al proiecțiilor afective culminează în dialogurile Ei cu El, din „Glissando (2)”, unde bărbatul definește simplu fericirea: „*să merg la lucru cu plăcere, să mă întorc cu drag acasă, iar acolo să mă aștepte cineva*”. Ea consideră că „*asta e, de fapt, iubirea*.” Și se întreabă amândoi dacă „*fericirea înseamnă iubire*”. El poate fi privit ca o formă idealizată a iubitului sau chiar vocea interioară a femeii. Astfel, scriitoarea se folosește de un artificiu de compoziție modern, titlul *glissando*, fiind un termen muzical ce definește o alunecare continuă și treptată de la un sunet la altul. Aceste fragmente dramatizate

Filip, pe care îl cunoaște din copilărie, despre Dorin, prietenul din liceu și facultate, prezență importantă în viața sa, căruia i se confesează, cerându-i soluții pentru suferințele din iubire. În același timp, evocă și bărbații cu denumiri latine de plante aromatice: *Levisticum Officinale*, *Carum Carvi*, *Crocus Sativus*, variațiuni ale aceleiași tipologii afective. Dintre aceste legături sentimentale, se detașează iubirea pentru bărbatul pe care ea îl numește *Levisticum Officinale*, oficializată printr-o căsătorie și un divorț, și cea pentru Filip, etalonul ei constant de fericire.

Capitolul „Cea mai frumoasă zi sau fișele Rorschach” adună, într-o confesiune dominată de umor, lirism, sarcasm, reflecții și prejudecăți despre iubirea matrimonială. Titlul acestuia propune o lectură psihologică a fragmentului, așa cum, de altfel, poate fi citit întregul roman, ziua nunții devenind un spațiu de reflexie a propriilor temeri, a percepțiilor asupra iubirii. Secvența scrierii în jurnal a gândurilor generate de această experiență, pregătirea Mirei, cea mai bună prietenă a naratoarei, pentru orice decepție, descrierea buchetului și a rochiei de mireasă, presiunea socială în legătură cu realizarea prin căsătorie, visele din ultima noapte de femeie celibatară sunt câteva tușe care definesc imaginea unei zile aparent fericite, dar pline de semnificații.

Fragmentul dramatizat al împărtășirii experienței Mirei despre „invizibilitatea” femeii (pag. 27-28) surprinde cu ironie și luciditate procesul lent al estompării identității feminine în interiorul căsniciei. Textul surprinde mentalitatea patriarhală a educației primite de femei, bazate pe conformism și pe ideea că împlinirea ființei se realizează prin căsătorie. Strategia narativă a fragmentării și a suprapunerii vocii personajului central peste alte instanțe ficționale, a marcării vorbirii directe doar prin schimbarea fontului creează o narațiune marcată de oralitate și de autenticitate: „*Doar te căsătorești o singură dată!*” a exclamat ea. *Și vrei să fii în centrul atenției, cel puțin atunci, pentru că, imediat după, începi să devii invizibilă. Invizibilă?* a întrebat Mira. *Da, e ceva ce li se întâmplă tuturor femeilor măritate, e un proces lin, abia perceptibil, dar ale cărui efecte devin evidente după patruzeci și cinci de ani, când femeile căsătorite capătă o consistență translucidă. Excepție fac momentele în care cei din jur au nevoie de mici servicii. E un fenomen straniu.* Asta e tot ce știa Mira despre invizibilitatea femeii și se întreba dacă transformarea a încetat

reprezintă niște traversări metaforice între sentimentele, gândurile eroinei, niște instrumente prin care Ea se analizează, dar și niște pauze între capitole.

În acest sens, cartea este formată din capitole care pot fi citite independent, dar care păstrează legătura între ele, formând un microcosmos, eroii ficționali migrând dintr-un spațiu diegetic în altul, evenimentele fiind povestite având în vedere principiul memoriei selective, afective, subiective, involuntare.

Femeia cu „sindromul picioarelor neliniștite” povestește despre cel dintâi iubit,

acum că e divorțată. *Și se va reactiva dacă te căsătorești?* am iscodit-o, dar, în realitate, eram mai degrabă îngrijorată pentru mine.”

Descrierea pitorească și lirică a rochiei de mireasă și a buchetului format din cale transformate în „*flori malefice*” ascunde o tensiune simbolică și o critică la adresa felului în care e percepută nunta contemporană, ca un eveniment idealizat, asupra căruia se revarsă nenumărate așteptări. Mira, prietena protagonistei, are curajul de a nu prezenta în note ostentativ romantice experiența trăită și o descrie inedit, atenționând asupra fațetelor mai puțin vizibile ale căsătoriei: „*cel mai potrivit ar fi fost un buchet de cale albe, care ar fi completat poala bogată a rochiei, creând un efect inversat de clepsidră. Prietena mea a acceptat, le considera elegante, dar când s-a văzut cu florile în mână, aproape că i s-a făcut rău. Pistilurile galbene ale calelor se înălțau spre ea ca niște limbi păroase, scoase disprețuitor. Imaginea erau greu de suportat, mi-a spus. De-astea nici nu își amintește mare lucru din ceremonia civilă sau din cea religioasă, nu a fost atentă deloc, pentru că s-a ferit tot timpul de florile malefice, ținând*

buchetul la distanță de față. Și cum ai știut când să spui da? am întrebat-o, la vânatoare după detalii utile. Asta e cea mai mica problemă, mi-a răspuns. În hărmălaia jovială a nuntașilor, nici nu e necesar să o spui tu. Cineva va spune întotdeauna Da! pentru tine, m-a liniștit ea.”

Autoarea **Ioana Unk** declara că romanul său este și un omagiu adus literaturii și scriitorilor. Volumul este presărat cu trimiteri la cărți și autori, intertextualitatea fiind o trăsătură care particularizează stilul autoarei. Capitolul cu care se deschide volumul, „*Monstrul alb sau dezamăgirea doamnei Ulițkaia*”, este scris direct, cu fluentă narativă, încât aproape poți jura că întâlnirea cu romanciera rusă s-a petrecut în realitate. Printre versurile în latină din „*Carmina Burana*” și scena din casa socrilor, în care toată familia așteaptă americanii, prietenii români emigranți, sau descrierea „*monstrului alb*” (a rochiei de mireasă), dialogul cu Ludmila Ulițkaia din librăria preferată a naratoarei este ecoul admirației pentru scriitoare. Gestul autoarei ruse, care, intrate incognito în librărie, scrie câteva rânduri pe ultima pagină a cărților sale, având alături o foarfecă de croitorie, devine o

metaforă subtilă a scrisului și a scriitorilor. Ei rămân anonimi, discreți, modificând și tăind la nesfârșit cărțile, cu o „foarfecă a literaturii”, în căutarea formei perfecte.

Capitolele finale ale volumului așază romanul într-o altă interpretare: una autoreferențială, despre scrierea propriului text, în care Filip, obsesia naratoarei, poate fi interpretat drept un personaj al autorului preferat, dar poate fi și o entitate imaginară, creație a protagonistei, ajunse la finalul vieții. Declarația autoarei este o invitație adresată cititorului de a continua povestea și de a avea propria interpretare asupra mesajului cărții ***Sindromul picioarelor neliniștite***: „*În lecturile mele, prefer finalurile deschise, care lasă loc de interpretare și îmi dau impresia că, prin sensul pe care îl atribui textului, contribui într-o măsură mică la rescrierea lui, dincolo de momentul în care autoarea/autorul a pus punctul final.*”

Debutul „*în materie de roman*” al scriitoarei **Ioana Unk** este o intrare pe marea ușă din față a literaturii române contemporane, care creează așteptări pentru scrieri cel puțin la fel de originale și inedite.

Demonizarea prin asociere, un fenomen al epocii hiper-morale

În epoca hiper-morală, judecata publică nu mai operează predominant prin argument, ci prin contaminare simbolică. Demonizarea prin asociere devine una dintre cele mai rapide și mai eficiente modalități de delegitimare. Nu este necesar ca o idee să fie analizată sau contrazisă; este suficient să fie plasată în proximitatea unui reper moral discreditat. Odată realizată această asociere, discuția se încheie înainte de a începe.

Acest mecanism se bazează pe o logică emoțională simplă: dacă un fenomen A a fost asociat istoric cu un rău major, atunci orice element care seamănă, evocă sau atinge periferic acel fenomen devine suspect. Similaritatea înlocuiește identitatea, iar analogia ține loc de demonstrație. În acest cadru, gândirea comparativă - una dintre uneltele fundamentale ale înțelegerii - este transformată într-un act periculos.

Epoca hiper-morală se caracterizează printr-o intensificare a vigilenței etice, dar și printr-o scădere a toleranței față de ambiguitate. Intențiile sunt judecate înainte de a fi articulate, iar explicațiile sunt suspectate de duplicitate. Demonizarea prin asociere prosperă într-un astfel de climat, deoarece oferă certitudini rapide și poziționări morale clare, fără efortul reflecției.

Un exemplu recurent este reducerea unor idei complexe la antecedentele lor istorice cele

mai întunecate. Orice tentativă de a analiza cauze, contexte sau mecanisme este interpretată ca o încercare de reabilitare. Astfel, memoria istorică, în loc să funcționeze ca instrument de înțelegere, este utilizată ca armă de închidere a dialogului. Trecutul nu mai luminează prezentul, ci îl paralizază.

Demonizarea prin asociere produce o inversare subtilă a responsabilității morale. Nu mai este necesar să demonstrezi că o idee este greșită; este suficient să arăți că „*aduce aminte de ceva greșit*”. În acest fel, criteriul adevărului este înlocuit cu criteriul evocării emoționale. O societate care funcționează predominant pe acest principiu riscă să confunde sensibilitatea morală cu intoleranța cognitivă.

Efectele acestui fenomen sunt vizibile în degradarea dialogului public. Discuțiile devin scurte, tensionate și previzibile. Pozițiile se radicalizează nu pentru că argumentele sunt mai puternice, ci pentru că spațiul de manevră intelectuală este restrâns. Orice încercare de nuanțare este percepută ca o slăbire a vigilenței morale, iar prudența devine sinonimă cu complicitatea.

Pentru generațiile tinere, demonizarea prin asociere are un efect paradoxal. Pe de o parte, ea induce frică și conformism; pe de altă parte, creează o atracție pentru ceea ce este interzis simbolic. Ceea ce nu poate fi discutat deschis

este explorat în medii alternative, adesea lipsite de instrumente critice. Astfel, mecanismul care pretinde că protejează devine un factor de distorsiune și radicalizare.

Una dintre cele mai grave consecințe ale demonizării prin asociere este pierderea capacității de a face distincții morale fine. Nu toate ideile care au apărut într-un context problematic sunt, prin definiție, ilegite. Nu toate întrebările care ating zone sensibile sunt amenințări. Morala matură presupune discernământ, nu reflexe.

A refuza demonizarea prin asociere nu înseamnă a minimaliza răul istoric sau a relativiza crimele trecutului. Înseamnă a refuza utilizarea memoriei ca instrument de intimidare intelectuală. Democrația nu se apără prin analogii forțate, ci prin capacitatea de a evalua fiecare idee în contextul ei real, cu rigoare și responsabilitate.

Epoca hiper-morală are nevoie de o recalibrare. Sensibilitatea etică este esențială, dar ea trebuie însoțită de maturitate cognitivă. Fără această maturitate, morala devine spectacol, iar demonizarea - o formă de substituit pentru gândire. Democrația fragilă nu are nevoie de mai multă indignare, ci de mai mult discernământ.

Slobozia 29 ianuarie 2026

Vasile Iordache

Valeriu STOICA

Romel

(urmare din numărul trecut)

Era și el bolnav. Ochii i se măriseră și se retrăseseră ca doi șoricei speriați în golurile vineții din fundul capului. Sub năsul murdar i se uscaseră mucoase gâlbui, cenușii...

În ultimile zile nu mai ceruse de mâncare... Stătea toată ziua în pat și tușea. Intra din ce în ce mai rar în camera mamei. Afară se ducea și mai rar, desculț și tremurând din tot trupul, furișându-se pe lângă zidurile respingătoare, reci... Se uita fără să se mai joace cu vreunul din ei și fără să răspundă la batjocurile copiilor sau adulților ce râdeau de apariția lui murdară și boțită.

Într-o zi și femeia căzu într-o toropeală adâncă și nu se mai trezi decât noaptea. Trupul ei zăcea într-un lichid vâscos cu miros greu, pătrunzător. Încercă să se ridice în capul oaselor și simți că trupul ei se lipase de salteaua rece, udă. O durere cumplită nemaiîncercată până atunci îi străbătu tot trupul, secerându-i cu furie orice încercare de a se mai ridica... Își înfipse dinții în perna jilavă, înghițind bucați din țesătură, până când ajunse la fulgii molatici ușori. Durerea devenea din ce în ce mai insuportabilă, ar fi vrut să dea drumul unui țipăt uriaș, zguduitor care se blocase în gâtul ei ca o pradă prea mare în gâtul unui șarpe, înăbușindu-se. Se zbatu așa câțva timp, poate câteva minute, poate câteva ceasuri, risipind prin camera fulgii albi, cenușii, care i se lipeau de pielea jilavă, care-i pătrundeau în gură, în nări.

Un val de sânge izbucni nestăvilit și o cuprinse deodată o cumplită spaimă de moarte. Groaza îi paraliză simțurile și îi luă vocea pentru totdeauna. Mai putu să audă niște zgomote pe scări, ah măcar un hoț, un spărgător de-ar veni acum, să anunțe salvarea... ce-o fi o fi, numai să trăiesc... Măcar un hoț de-ar veni. Încercă să-l strige pe Romel ca să-l trimeată să bată la ușa unui vecin. Ah Doamne, dar nici un sunet nu mai putea scoate... Singurii care mai pot vorbi îi sunt ochii nefirești de mari, rotindu-se în adâncul capului... Își adună ultimele puteri, încercând să-și strige copilul. Dar nici un sunet nu sparse fiorul nopții și femeia avu părerea că a reușit să strige dar copilul nu a auzit-o. Nu cumva și copilul o fi murit, singur, flămând și bolnav, în camera de alături?

Un val de căldură i se păru că năvălește prin fereastra întredeschisă și durerile au pierit pe nesimțite în timp ce o căldură aproape plăcută îi scălda tot trupul. Odată cu sângele se scurgeau din ea ultimele puteri, ultimele simțuri și gânduri, ultimii stropi de viață...

De pe pereți începu să curgă tencuiala ca o materie vâscoasă, fluidă, tavanul, tablourile se topeau încetul cu încetul dezvelind ochilor încremeniți ai femeii petice liniștite de cer care

se întindeau ca niște băltoace albastrii. Imaginile se dizolvau, își pierdeau conturul în aburii albastrii... Nori prelungi și albicioși acopereau privirile femeii și dintre nori apăreau apropiindu-se și departându-se în același timp două siluete cunoscute fluctuând vag în formă și dimeensiunile lor... un băiat și o fetiță ținându-se de mână, îmbrăcați la fel, în pantalonași albastrii și cămășuțe albe alergau în jurul ei și râdeau, râdeau... Să vadă toată lumea ce copilași am, ce copilași...

În agonie – cu cât mai neputincios devine trupul cu atât mai teribil colcăie vulcanic în suflet toate întrebările, spaimile, temerile, regretele și neputințele vieții... Cercuri de lumina închipuie conturul unor aureole vineții, opace, purtate de o sfântă mucenică... ce zadarnic aștepta de veacuri mila unui Mântuitor răstignit pe vecie.

Acest gând o cutremura, venea și revenea încolțit de cea mai teribilă spaimă, suferință și întrebare... Ce se va întâmpla cu el? Cu el...

Romel se sculă pe la ora prânzului și se duse la patul mamei sale, frecându-și ochisorii urduroși căznindu-se să-i dezlipească câtuși de puțin... Strigă la mama lui de câteva ori, o trase de mână și văzând că nu se mișcă începu să plângă pentru prima dată în această săptămână... Cu ochisorii roșii de plâns se duse în bucătărie să caute ceva de mâncare dar nu găsi nimic... Pâinea era tare și nu putea să rupă din ea nici fărâma, mucegaiul verzui care o acoperea pe jumătate îi făcu greață și-i dispăru și ultima fărâma de poftă de mâncare ce-l mai încercase în ultimele zile.

Deschise ușa de la intrare și se strecură, plâpând, ca o umbră în ploaia rece și mărunță de afară... Începuseră vânturile și ploile lungi de toamnă, aducând cu ele frigul și presimțirea iernii... Copilul ieșea decult și murdar pe lepedele reci, ude...

Îi plăcea răpaitul ploii pe tabla jgheaburilor, îi plăcea că răceala ei îi mai stinge fierbințeala și-i mai alunga din nări miresmele grele de acasă. Ploaia îi uda prul lipindu-i de frunte cărlionții strălucitori, îi pătrundea prin cămășuța subțire lipindu-i-o de spinare... Stătea așa, câțva timp în ploaie până simțea că-l cuprinde frigul, că un tremur pune stăpânire pe el apoi urca treptele și intra din nou în casă.

Apa încă i se mai scurgea pe obraji, pe gât, pe buze, amestecată cu transpirația veche, sărată...

Peste câteva zile ploaia încetă și un soare darnic îmbrăca în aur plopul și arțarii din fața blocului... Erau ultimele popasuri ale verii și toți copiii au năvălit afară la joacă umplând cu larma lor ceasurile amiezii... Romel intră cu teamă în camera în care zăcea mama lui, o strigă

și trase de ea plângând.

În ligheanul de la picioarele patului colcăiau mulțime de viermi groși, albicioși și-n încăpere atârna un miros greu, de putreziciune.

În scurt timp viermii cuprinseră trupul moartei cufundat în așternutul jilav iar mirosul pătrundea prin răsuflători, pe sub uși, puse stăpânire pe toată scara, pe toate apartamentele, pe toate bucătăriile.

Mirosul de mort dădu naștere unor stări ciudate... Toți simțeau miasmele insuportabile dar nimeni nu cerceta să vadă de ce și de unde vine... Când în cele din urmă și-au dat seama, n-a intervenit nimeni... O singură dată vecina de alături se mulțumi să facă o observație răutăcioasă:

“- Ce împuțită și nespălată trebuie să fie vecina asta a noastră... nu știu cum de poate să stea toată ziua în casă în mizeria aia. Și-l ține și p’asta mic mai rău ca p’un cerșetor de la satră...”

Abia aștept să o întâlnesc eu o dată și să-i zic eu două vorbe să mă țină minte. O s-o învăț eu minte pe ea ca altă dată să nu mai strice aerul din apartamente”.

Zilele de toamnă erau deosebit de calde și senine, un vânt abia simțit legăna frunzele frumos colorate și Romel cu greutate ieșea afară, tremurând și tușind din adâncul pieptului... Fața lui devenise cenușie verzuie și cute înspăimântător de premature i se întipăriseră tragic pe frunte. Încercă să se joace cu ceilalți copii care-ncepuseră să-și bată joc de el cu și mai multă cruzime, dar obosea repede și se întindea sfârșit lângă tulpina unui plop, pe pământul încă umed privind în jur. Pentru prima dată privi cu mai multă atenție ferestrele apartamentelor și i se păruseră întunecate și străine și l-a cuprins deodată teama de a se mai întoarce în casă.

A adormit lângă rădăcina copacului și s-a trezit pe la miezul nopții cu trupul cuprins de fierbințeli alternate cu zgâlțâieli de frig și începu să plângă. Dar nu l-a auzit sau nu a vrut să-l audă nimeni.

Cai uriași îl rostogoleau cu boturile băloase, rânjite, îl apucau cu dinții prelungi, galbeni și de frică băiatul s-a ascuns sub scara ce duce la subsolul blocului...

Inima îi bătea sa-i spargă pieptul firav, și așa zgduuit de o tuse amară și tot trupul îi tremura de frig și de frică.

Toate lighioanele, toți zmeii, toate coșmarurile și mumele pădurilor, toate vrăjitoarele, zgripturoaicele și balaurii din basmele știute năvăliră înfricoșătoare asupra lui.

Copilul se luptă câteva ceasuri cu ele, cu durerile și febra până când o amorțeală îl coboră în lume viselor.

Dimineața se sculă cuprins de arsuri și se târâ anevoie printre copacii din jurul blocurilor... Unul câte unul, copiii ceilalți coborau scările zgomotoși risipindu-se în goană pe terenul de joacă să se bucure din plin de binefacerile altei zile frumoase de toamnă...

Romel se uita la ei, cuprins de frisoane, fără să spună un cuvânt... Câteva încercări să-l descoase, să intre în vorbă cu el dar nu reușiseră să afle nimic. Copilul tăcea. "Să nu spui la nimeni ce-ai văzut! Ai auzit? Să nu spui la nimeni orice s-ar întâmpla în casa asta! Promite-mi că nu spui la nimeni". Promisese. Și continua să tacă, privind în continuare la joaca celorlalți copii, la zbgunguile și alergările lor, cu niște ochi absenți, bolnavi, stinși. Deodată privirea i se aprinse brusc și un licăr de bucurie îi lumina pentru o clipă privirea.

Pe trotuar, la câțiva pași de el era aruncată o jumătate de corn. Un copil îi mancaseră numai umplutura și restul îl aruncaseră. Cornul era albicios, presărat cu zahăr pudră.

Părea proaspăt. Romel se târâ cu o iuteală nebănuită, apucă bucata de corn cu amândouă mâinile și o mănca înfrigurat cu îmbucături mari, inecăcioase, repezi. Scena aceasta a fost urmărită întâmplător și cu mirare de nea Codin, un bătrân sosit în vizită la fiul său, vecinul de scară al lui Romel.

Dacă acest lucru ar fi fost văzut de altcineva, poate că acela ar fi trecut nepăsător mai departe, mulțumindu-se doar să scuibe disprețuitor și să ocolească în silă mogâldeța ghemuită la marginea trotuarului ce-și îndesa înfricoșat în gură ultimile fărâmițe din cornul găsit. Dar bătrânul Codin se apropie de copil și-i vorbi cu

blândețe:

"- Al cui ești tu băiețuș?"

Copilul nu-i răspunse. Îi aruncă în schimb niște priviri pline de tristețe și spaimă și bătrânul îi puse o altă întrebare.

"- Ți-e foame?"

- Da, răspunse copilul.

- Nu vrei să mergi sus la mine, să-ți dau ceva bun?

- Nu!

- De ce?

- D-aia...și după un moment de tăcere copilul adăugă:

- Dar ce-mi dai bun?

- Păi, ce să-ți dau? Am niște plăcintă... niște

- Prăjituri n-ai? Adică nu, pepene n-ai?

- Am de toate și prăjituri și pepene minți bătrânul ca să-l convingă mai ușor.

Mâinile bătrânului mângâiau părul încălzit al copilului. Sub degete i se mișcau niște făpturi moi. Își puse ochelarii și privi cu atenție... erau viermi grași albi și bătrânul simți un fior de greață dar și de milă pentru băiețușul acela chinuit. O presimțire cuidată i se înfiripă în gând. Luă copilul în brațe și cu toată vârsta lui înaintată urcă foarte repede treptele și pătrunse în apartament. Ușa nu era încuiată. De cum o deschise o duhoare de moarte îl izbi cu putere întorcându-i pe dos toate măruntaiele... Ajuns la camera Anicăi se opri în prag cutremurat de priveliștea înfricoșătoare ce i se înfățișa înaintea ochilor... Multe văzuse moșul la viața lui, dar niciodată n-a fost mai puternic zguduît ca acum.

Peste mai puțin de un ceas la fața locului venise Procuratura, Poliția și chiar câțiva colegi

și colege de la fabrica unde lucrase Anica, însoțite chiar de seful secției și liderul de sindicat care arboraseră niște mutre întristate, respingător de false, unii.

Copilul urcase în apartamentul doamnei Athena Wainer-Zărnescu, condus de bătrânul Codin, modestul socru al distinsei doamne. Bătrânul și copilul au intrat în bucătărie unde femeia de servici, menajera doamnei, aștepta să scoată cât mai grabnic din cuptor o delicioasă plăcintă cu brânză, mare cât roata carului și groasă cum numai în satele din Bărăgan poți găsi.

Doamna Athena se dădea în vânt după așa ceva spunând de fiecare dată că este o mare amatoare de divertismente rustice, în special în domeniul gastronomiei.

Bătrânul nu putea scoate o vorbă dar se căznea să zică ceva, să-l îmbărbăteze pe acest copil sfrijit și sleit de lipsuri și suferințe... Nici copilul nu zicea nimic, zăcea parcă pe scaunul înalt, cu brațele atârându-i moi, neputincioase pe lângă trupșorul firav, murdar.

Se repezi la plăcinta fierbinte, dar în clipa următoare o scăpă în lighenul de lături în momentul în care intra doamna Wainer...

"- Ce se întâmplă aici? Ce-i cu asta aici?"

În timp ce pe scări se rostogoleau cuvinte puternice, aspre și țipate, copilul ieși în prag singur în fața lumii străine. Și merse și merse la ieșirea din cartier. În fața lui se deschidea un drum larg, pustiu, încărcat de gunoarie și culturi abandonate... Se simțea mai puternic și liber... O fetiță îmbrăcată ca și el cu cămășuță albă și pantaloni albaștri îi spunea ceva ce-i plăcea foarte mult... și merseră și merseră alături...

Gheorghe DOBRE

Ce vrea să fie monstrul din gravura "Contra el bien general" a lui Goya? Gheare de răpitoare, aripi enorme de liliac în locul urechilor, un chip grotesc (și totuși alarmant de uman) care scrie cu atenție (ce bine s-ar regăsi în acest gest birocratul de azi) într-un catastif sau o nouă tablă a legilor (un Moise modern, care renunță la Dumnezeu, luând lumea pe cont propriu, hotărând să fie el Supremul), iată o alcătuire irațională care te pune pe gânduri. Așa ceva nu există! Și totuși... El s-ar putea să fie o deviere nefastă a Puterii lumești de la scopurile ei normale. Și o face chiar în numele acestor scopuri normale. Funcția mutilează uneori conștiința schimbând sensul Puterii. Care se definește ca Putere doar atunci când e putere de a face bine. Și nu Puterea de a face orice. Atunci ne cresc aripi de liliac în locul urechilor și gheare în locul mâinilor. Nu are Goya dreptate? Dar el a fost doar un "biet artist", un gravor surd. Homer era orb ca să vadă mai

GOYA și NOI

mai bine și Goya era surd ca să audă mai bine. Aici barierele dintre arte s-au cam rupt, nu mai știi care-i scriitor și care pictor. Dar asta nici nu mai contează. Goya e nu realist, cum îl crede lumea, nu e crud, naturalist, el caută adevărul acestei lumi, devierile de la el produc devierile din personajele sale, care constituie chiar Adevărul și Realitatea acestor devieri. Pătrundem într-o lume în care gândirea doarme, adică tot în lumea noastră. Deci și Goya, folosind ființe care nu există, ne prezintă viața-așa-cum-e-ea-uneori, atunci când "la rason" doarme sau nici nu mai e. Toți marii artiști ne dezvăluie, indiferent de mijloace, în miezul cel mai viu al operelor lor, doar viața noastră așa cum e ea. Numai de aici încolo pot fi numiți, fără dubii, realiști. Viața noastră în aceste clipe e așa cum e, dar nu vom putea înainta fără ajutorul marilor cărți, tablouri, simfonii. Un mercantilism feroce poate pune (a pus) stăpânire pe aceste meleaguri. Fără farul marii culturi, singura care poate umaniza,

putem rata mai mult decât o "intrare în Europa". Mercantilismul fără obiect, după care i s-au aprins călcâiele chiar și Puterii actuale, poate fi și pentru noi acel monstru sub care Goya a scris doar atât: "Împotriva binelui obștesc". Nu vă uitați artiștii, "stimați concetățeni"! Ei sunt singurii de la care puteți afla secretul echilibrului și-n general cam ce-i cu noi pe lumea asta.

Francisco Goya - Contra binelui general

CONCURS DE CREAȚIE LITERARĂ, Ediția I, Amara

Ionuț SAVU

Adevărul din umbră

Premiul special

Vârstă: 14 ani

Clasa a VIII-a A

Școala Gimnazială „George Vâlsan” Amara

Profesor coordonator - Necoară Bianca-Elena

Dimineața se coboară peste sat cu o ceață densă, îmbrățișând gardurile vechi și merii încărcate cu rouă. Ulița era tăcută, iar câinii lătrau, cum nu o făceau niciodată, de parcă ceva straniu se întâmplase. Eu stăteam pe prisma casei și priveam spre locul unde mereu auzeam un glas ascuțit, certăreț. Casa de peste drum, cu pridvorul crăpat și acoperișul lăsat, locuită de bătrână Maria, spaima satului. Deodată o văd pe mama intrând grăbită în curte.

- Ce s-a întâmplat? am întrebat eu curios.
- A murit. Bătrâna Maria nu mai este printre noi.
- Vezi că voi pleca, trebuie să îi ajut fiul, să se ocupe de treburile urgente.

Vestea primită de la mama mi-a dat ușor gândurile peste cap, bătrâna care părea să mai ducă minim zece ani, chiar dacă avea deja nouăzeci, ea ce ne spărga mingile cu briceagul din sort, ne alerga până ni se tăia respirația, jigneau oameni la întâmplare și nu ierta nimic. Se zicea chiar că dormea cu ochii deschiși să vadă cine intră pe uliță.

Moartea ei venise ca o cădere de cortina: bruscă, tăcută, inexplicabilă. Noaptea am

adormit cu greu, gândurile mă tulburau. Visasem că o umbră mă atinge cu un baston rece, îmi șoptește un cuvânt întrerupt „Vezi” și apoi se topește în întuneric. Când m-am trezit, lumina lunii proiecta pe peretele din camera mea exact aceeași silueta cocoșată, cu bastonul ridicat.

La prânz, am intrat în curtea bătrânei. Poartă stătea larg deschisă, iar fiul și nepoții săi strângeau lucrurile rămase.

- Sărut mâna... Îmi pare rău de necaz, am spus eu, deși nu știam dacă e cazul.

- Eh, necaz... a răspuns fiul, ridicând din umeri. Nu știu câți oameni din sat pot zice că o să îi simtă lipsa mamei. A fost tare amară cu lumea.

- Așa a fost, greu de abordat, am rostit eu cu prudență.

- Greu? Ha! Era năprasnică. Dar să știi...era și multă singurătate în inima ei. Poate prea multă.

Fiul a mers spre o lada de unde scoase un caiet gros, cu coperti albastre, decolorate.

- Jurnalul ei. Mereu scria în el. Nu am ce face cu el...dar nu aș vrea să îl arunc. Dacă vrei să îl iei, ia-l. Poate te lămurește ceva...sau te sperie.

Am luat jurnalul, chiar dacă nu eram sigur că am făcut alegerea corectă. Acasă l-am deschis cu o curiozitate rece. Pe prima pagină scria „Copiii merită să fugă. Așa învață să fie atenți. Cei mari merită să fie certați, așa nu uită. Dar băiatul de peste uliță...el e altfel. Ascunde ceva, scrie mult și umbrele îl urmăresc. O să-i dau eu una, să-și amintească.”.

Mi s-au ridicat toți florii. Mai departe: „Dacă mor, umbră mea nu va pleca. Umbră va căuta să spună ce n-am apucat eu să spun.”. După ultima propoziție, jurnalul se sfârșește cu un desen al unei ferestre, fereastră mea. În seară următoare, încuiasem ușa și stingeam lampa când am auzit primul semn: O lovitură de baston în prispă casei. O dată. Pauză. Încă o dată. Mi s-a strâns inima, m-am apropiat de fereastră. Un frig neașteptat se strecura prin ramă geamului. Am văzut-o! Umbră bătrânei era în mijlocul curții mele, proiectată pe pământ, fără nici o sursă de lumina. Silueta era limpede, umbră ținea bastonul ridicat, de parcă ar indica o direcție. Mi-am ținut respirația, umbră s-a întors la mine. Fără trup, doar formă, doar negrul dens.

Bastonul a atins ușa, lemnul a scârțâit sub o forță nemaivăzută. Mi-am făcut curaj și am deschis ușa doar o palmă. Umbră s-a retras spre grajd, mișcându-se de parcă ar fi mers. Am urmărit-o, se vedeau urme mici de baston, apăsate recent. Duceau până în spatele grajdului.

Acolo era o scândură desprinsă. Am dat-o la o parte, în spatele ei era un pachet înfășurat în pânză neagră. L-am desfăcut cu mâinile reci. Înăuntru: o icoană spartă, o șuviță de păr legată cu ață roșie, și o scrisoare îngălbenită.

Era scrisă de bătrână Maria...către mama mea. „M-ai părăsit când aveam nevoie. Și mi-ai lăsat copilul în drum, să îl privesc de peste uliță fără să îi pot spune adevărul. Dacă nu mă ierit, umbră lui să îi spună lui. Să vadă el cine sunt.”.

Alessia Daiana SAVA

Lunița

Pe drum lângă casă, sub cerul senin,
Merge Lunița veselă, lipită de mine lin.
Nu vorbește că noi, dar simt că mă știe,
Și-mi arată mereu a ei bucurie.

Când ziua se duce și soarele scade,
Ea vine la mine, în brațe îmi cade
Fără niciun cuvânt știu că îmi arată
Că e lângă mine și nu mă lasă niciodată.

Prin iarbă verde alergăm voioase,
Zâmbim, ne ascundem printre flori frumoase.
Eu rad, iar ea vine cu pasul ușor,
Și așa ne înțelegem, cu iubire și dor.

Premiul I

Vârsta: 11 ani

Clasa a V-a A

Școala Gimnazială „George Vâlsan” Amara

Profesor coordonator - Necoară Bianca-Elena

Uneori se oprește și pe mine mă privește,
Parcă-mi spune ceva, dar nu grăiește
Atunci înțeleg că vrea doar să stăm,
Doar noi două împreună să visăm.

ȘCOALA GIMNAZIALĂ „GEORGE VÂLSAN” AMARA
UNIVERSITATEA HYPERION BUCUREȘTI
PRIMĂRIA ORĂȘULUI AMARA
REVISTA HELES

Amara
leac pentru cuvinte

EDIȚIA I
10 noiembrie - 16 decembrie 2025

CONCURS DE CREAȚIE LITERARĂ
adresat elevilor cu vârste cuprinse
între 10 și 15 ani din Amara

Secțiuni
I - POEZIE
II - PROZĂ SCURTĂ / ESEU LITERAR

TERMEN LIMITĂ
DE TRIMITERE
7 Decembrie 2025

Lucrările se vor trimite
pe adresa de e-mail:
concursdecreatie@georgevalsanamara.ro

Sponsor
Diam

Concurs inițiat de
prof. univ. emerit dr. Tudor Amza
Membru al Uniunii Scriitorilor din România

Maia Adriana TINTĂ

Când se aprind luminile în noi

Premiul I

Vârstă 12 ani

Clasa a VI-a A

Școala Gimnazială „George Vâlsan” Amara

Profesor coordonator Necoară Bianca-Elena

Iarna nu vine niciodată doar cu frig. Vine cu o liniște care parcă se așază peste lume ca o pătură moale, mai blanda decât oricare. Este o liniște care prinde contur în case, în străzi, în inimile oamenilor. Parcă totul devine mai lent, mai tăcut, mai sincer. Și, de fiecare dată, mă surprind simțind cum în sufletul meu se aprinde o mică lumina, că un licăr pe care nu-l pot explica, dar pe care îl povestesc de fiecare dată.

La noi în casă, sărbătorile de iarnă încep mereu cu mirosul cal de cozonac, cu amestecul acrișor de vanilie și scorțișoară, care umple toate camerele de parcă ar fi o promisiune. O promisiune că urmează ceva frumos. Mama se mișcă prin bucătărie cu o grijă mai mare ca de obicei, iar felul în care atinge aluatul este aproape tandru, ca și cum ar mângâia o poveste abia născută. O privesc mereu fascinată, pentru că în perioada asta devine mai luminoasă decât în orice alt anotimp, că și cum Crăciunul i-ar unge sufletul cu o bucurie pe care o ține ascunsă tot anul.

Tata, în schimb, așează instalațiile în jurul ferestrelor și încearcă în fiecare an să le potrivească mai drept, mai bine, mai perfect. Deși nu îi iese niciodată perfect, întreagă casă capătă o strălucire nouă, care mă face să cred că locuința noastră este cu un pas mai aproape de basmele pe care mi le citea când eram mică.

Fratele meu ascultă colinde chiar și când face teme. Uneori le pune mai încet, alteori mai tare, până când mama îl ceartă blând. Dar în vocea ei nu este nici o supărare adevărată, pentru că în perioada asta nimeni nu se supără cu adevărat. Toți dvenim măcar puțin, mai buni, mai calzi, mai aproape unii de alții. La școală, colegii vorbesc aproape numai despre vacanță. Cine pleacă, cine rămâne, cine își pregătește colindul. Profesorii altfel severi par acum mai veseli, iar orele trec mai repede ca și cum timpul ar ști că nu mai are răbdare și trebuie să se grăbească spre ajun.

Bradul - tot mai plin, tot mai viu

În fiecare seară, bradul devine mai plin, mai luminos, mai viu. Fiecare glob are o poveste: unul e mai vechi, altul e mai scump, altul era pictat de mine când eram mică. Mama le atinge că pe niște fragmente de suflet, tată le potrivește că pe niște stele pe cer. Iar eu simt că în acel colț de sufragerie avem o lume numai a noastră - o lume mai bună, mai rotundă și mai simplă.

Lumina bradului își face culcuș pe pereți, se cățără până în colțurile camerei și se așează pe jos lângă pernele unde stăm adesea și povestim. E o lumina caldă, mai caldă decât lumânările, mai caldă decât focul, pentru că se amestecă cu liniștea noastră.

Uneori, mă culc pe covor și privesc luminițele de jos în sus. Mi se pare că văd cerul iernii într-o formă pe care doar eu o pot înțelege.

Zăpadă - cea mai bună pictoriță

Afară, zăpadă continuă să cadă. Fulgii par uneori mici și repezi, alteori mari și leneși, că niște flori care se tem să nu se franga. Acoperă casele, mașinile, gardurile și face ziua mai urâtă și distractivă.

Când ies afară, simt cum aerul rece îmi atinge pielea și îmi ascuteste simțurile. Totul este mai limpede acum: cerul, gândurile, chiar și tristețile ascunse. E ceva în felul în care iarnă strânge lumea la pieptul ei, ceva care transformă fiecare plimbare într-o poveste de neuitat.

Seara lungă a poveștilor

În Ajun, după ce mâncăm, tată își ia fotoliul preferat. Aprinde lampa de lângă el, o lumina galbenă, caldă - mai caldă decât soarele de iarnă și începe să povestească. Vorbește despre copilăria lui, despre sania veche, cu care alerga pe ulițe, despre bunicul lui care îl învățase să iubească iarnă, despre nopțile în care aștepta Moșul cu inima mai mare decât bradul.

Noi îl ascultăm fără să îl întrerupem. Vocea lui este ca o pătură subțire, moale, care ne adună pe toți laolaltă. Mama îl privește cu un zâmbet plin - mai plin decât roadele verii,

mai plin decât cozonacul care încă aburește pe masă. Eu simt că poveștile lui se așază în mine ca niște pietre mici, prețioase, pe care nu le voi pierde niciodată.

Noaptea în care lumea respiră altfel

Când ceasul trece de miezul nopții, parcă se schimbă ceva în aer. Timpul merge mai încet, respirațiile sunt mai adânci, liniștea e mai densă. De parcă lumea ar respira altfel. Îmi place să rămân trează atunci, să stau lângă brad și fereastră să privesc cum lumina bradului se reflectă în geam creând o dublură, o a doua lume în care totul este mai moale și mai ușor.

Uneori închid ochii și ascult. Se aud doar câteva sunete slabe - poate un câine în depărtare, poate zăpadă care cade mai greu, mai apăsător. Și în clipă aia simt că sunt mai aproape de mine decât în tot restul anului.

Dimineață - o lume renăscută

Când se face lumina, casă este încălzită într-un aer nou. E un aer proaspăt, curat, că după ploaie, dar mai vesel. Geamul și perdelele par mai albe, mai curate, iar bradul în lumina zilei, pare și el altfel - mai verde, mai înalt, mai plin de viață. Deschidem cadourile rând pe rând. Nu cu grabă unui copil lacom, ci cu răbdarea și emoția cuiva care știe că fiecare gest contează. Fiecare ambalaj desfăcut aduce un zâmbet, Fiecare zâmbet aduce o bucurie, iar fiecare bucurie devine o parte din noi.

Magia - adevărată lumina

Și poate de aceea cred că adevărată magie a iernii nu stă nici în cadouri, nici în zăpadă, nici în brad. Magia stă în noi. În felul în care devenim mai buni, mai sensibili, mai atenți la cei din jur. În felul în care luminile de Crăciun se aprind nu doar pe străzi, ci în inimile noastre.

Adevărată sărbătoare începe atunci când se aprind aceste lumini.

Și nu știu dacă există ceva mai frumos pe lume decât asta.

Dansul - emoție și magie

Premiul al II-lea

Vârstă 13 ani

Clasa a VII-a B

Școala Gimnazială „George Vâlsan” Amara

Profesor coordonator - Mateescu Maria

Dansul este o formă de artă care, prin pași simpli și asociat cu muzică potrivită, poate transmite emoții, povești, tradiții. De câțiva ani am descoperit că această este pasiunea mea, este modul meu frumos de a transmite ceea ce simt, de a mă conecta cu sufletele privitorilor...

Această pasiune - că toate celelate care există - presupune muncă, sacrificiu, ani de pregătire pentru a atinge performanță, antrenamente intense.

Am participat la multe spectacole și concursuri. Calificarea la concursul internațional de dans „Stelele Romei” a fost o încununare a succesului, o recunoaștere dincolo de hotarele României. Este concursul la care am visat și eu și colegii mei din trupa de dans.

Cum era firesc, cu mult timp înainte mi-am pregătit coreografiile. Stilurile alese de profesorul nostru nu erau deloc ușoare: flamenco și dans modern.

Și concursul era unul mare! Trebuia să dansăm impecabil!

Și au început orele de pregătire... iar și iar... deloc simple... când profesorul mă laudă la antrenament mi se umplea sufletul de bucurie, dar și de speranță.

Zilele au trecut că gândul și a sosit momentul plecării. În aeroport emoțiile mele erau amestecate: bucurie... speranță... teamă...

Prima zi la Roma m-a determinat să uit pentru ceea ce eram aici. Un oraș încărcat de istorie, o „cetate” în care descoperi mărturii ale Lumii Antice! O combinație între modern și monumente cu parfum vechi...

A sosit ziua concursului! La intrarea în teatru erau arborate steagurile țărilor participante. Când am zărit drapelul țării noastre fluturând, am simțit o mare căldură în suflet, dar și responsabilitate. „Nu trebuie să dezamăgim!” am șoptit celor de lângă mine,

Eram mai determinate că oricând să câștigăm!

În culise, atmosfera era tensionată. Au revenit emoțiile care mă copleșeau. Nu mă gândeam la premiu. Voiam să dansez fără greșală, să dau totul pentru a emoționa privitorii.

Muncisem sute de ore pe care le sintetizăm într-un program de trei minute... trei minute de trăire la maxim, de concentrare...

Am dansat! Totul a fost magic! Nu mi-a

fost teamă, eram eu, scenă, muzică...

În dansul flamenco am pus multe emoții, mâinile descriau mișcări ample, degetele se mișcau ritmic, iar picioarele executau întoarceri rapide.

Am transmis pasiune, mândrie, tristețe, și chiar furie.

Un dans plin de foc și aplauzele au venit și nu mai conteneau.

A fost magnific!

Și cu alte emoții de câteva ore, până când a deliberat.

Cu steaguri în mâini și inima bătând mai mai să iasă din piept, am ajuns la festivitatea de premiere.

Trupa noastră de dans a luat premiul întâi și un loc doi. Era o încununare a întregii noastre munci. Profesorul nostru a fost felicitat și îl simțeam mândru! Mandrii eram și noi! Mă gândeam că am făcut cunoscut numele orașelului din Bărăgan pe o scenă mare a lumii.

Emoțiile au continuat și în avion, la întoarcere. Pilotul a aflat de experiență noastră și ne-a felicitat. Atunci toți pasagerii ne-au aplaudat și am simțit că sufletul meu s-a ridicat mult deasupra norilor pe unde aveam să zburăm.

Am închis ochii...

Dansul aduce din nou emoție în sufletul meu.

Retrăiam momentele de pe scenă și mă simțeam purtată într-o lume cu totul și cu totul magică.

Această este definiția scurtă a dansului: emoție și magie!

Cătălin ROȘU

Premiul al II-lea

Vârstă: 13 ani

Clasa a VI-a B

Școala Gimnazială „George Vâlsan” Amara

Profesor coordonator - Mateescu Maria

Soarele, cât e de soare!

Soarele, cât e de soare!
Nu e mândru, când răsare.
Soarele, cât e de sus,
Nu e mândru la apus.
Luna, cât e ea de Lună,
Nu se crede cea mai bună,
Marea, cât e de mare,
Le știe pe fiecare.
Cât de siguri sunt și cum,
Nu au împreună drum
Stau de strajă și veghează
Ziua, noaptea, luminează.

Ionel Perlea. Din culisele înființării casei memoriale de la Ograda

Consilier superior, **Raluca – Olicia VLĂDĂREANU**

Serviciul Județean Ialomița al Arhivelor Naționale

Prin prezentul articol dorim să supunem atenției dumneavoastră unele documente inedite cu privire la demersurile întreprinse de către instituțiile din județul Ialomița pentru înființarea Casei Memoriale a marelui dirijor Ionel Perlea din comuna Ograda.

Înainte de a prezenta unele din aceste documente, spunem noi importante, am dori să reamintim câteva date biografice, și totodată, să aducem la cunoștința dumneavoastră anumite date care, probabil, nu s-au cunoscut publicului larg până acum: Ionel Perlea, așa cum s-a prezentat și cunoscut în lumea artistică, a primit la naștere prenumele **Ioan**, s-a născut la data de 30 noiembrie 1900 la ora 3 dimineața în casa părinților săi din comuna Ograda, județul Ialomița, fiind fiul legitim al domnului Victor I. Perlea, în vârstă de 29 de ani, de profesie proprietar și al Margareta (Margarita), în vârstă de 27 de ani, potrivit actului de naștere nr. 42 din 1900 decembrie 02 emis de Primăria Comunei Ograda¹, aflat spre păstrare și conservare în depozitele instituției noastre.

Începe școala în satul natal, însă decesul tatălui său, face ca viața marelui dirijor să fie schimbată radical, prin decizia doamnei Perlea Margareta de a se muta împreună cu copii în Germania la Munchen, în familia bunicilor materni.

A studiat compoziția și dirijoratul la Munchen (1918-1920) și mai târziu la Leipzig (1920-1923), unde dirijează primele sale concerte simfonice și unde compune primele

lucrări între care „*Plimbare la câmp*” denumită ulterior „*Ograda Vals*” și „*Hindenburg March*”.

În timp ce era student la Konservatorium fur Musik din Munchen a compus primele compoziții importante „*Trei lieduri pentru voce și pian*”, „*Cvintelul cu pian*” și „*Două schițe simfonice*”, ce au văzut lumina tiparului în anul 1919.

Revenit în țară pentru finalizarea și lămurirea problemelor legate de moștenirea tatălui său, în anul 1919, are contact cu personalități din lumea muzicală din București și dă primul concert la Ateneul Român, urmând a dirija apoi la Cluj-Napoca între anii 1927-1928, 1929-1932, 1936-1944, unde a fost și director pentru o perioadă. A avut privilegiul de a fi dirijorul concertului de inaugurare a sălii Radiodifuziunii Române (Sala Radio).

În anul 1926, obține prima recunoaștere privind activitatea compozistică, prin câștigarea premiului I cu „*Cvartetul de coarde op. 10*” la concursul „*George Enescu*” unde a fost apreciat chiar de însuși George Enescu.

Este de subliniat faptul că în patrimoniul muzicii i-au intrat și alte lucrări, din care amintim „*Variațiuni simfonice pe o temă proprie*” finalizată în 1952, „*Simfonia în do major*”, „*Simfonia concertată pentru vioară și orchestră*”, lucrări de cameră, vocale și aranjamente muzicale.

Dirijor al Operei Române și al Orchestrei Radio, Ionel Perlea a fost și director al Operei Române în perioadele 1929-1932 și 1934-1936.

Anul 1945 îl găsește pe Ionel Perlea la pupitrul Operei din Roma, desfășurând în același timp activități și la Teatrul Scala din Milano. Succesul obținut determină conducerea Teatrului Scala din Milano să-i ofere un angajament permanent la pupitrul acestei prestigioase scene lirice, care a însemnat consacrarea sa definitivă pe plan internațional.

În anul 1949 debutează la Metropolitan Opera din New York cu opera Tristan și Isolda de Richard Wagner, iar mai apoi a fost dirijor invitat al la Ochestei Simfonice NBC și director muzical al Grand Opera Festival din San Antonio, Texas 1951.

În îndelungata sa activitate muzicală de dirijor, compozitor, pedagog și organizator al vieții muzicale din țară și din străinătate, Ionel

Perlea a fost recunoscut unanim de către lumea muzicală ca unul dintre cei mai de seamă dirijori ai secolului XX.

Prețuirea și aprecierea de care s-a bucurat marele dirijor sunt remarcate de prezența la pupitrul marilor orchestre simfonice ale lumii, între care amintim București, Cluj, Varșovia, Munchen, Dresda, Viena, Sankt Petersburg (Leningrad în perioada 1924-1991), Roma, Milano, Berlin, Paris, Londra, Madrid, New York, Florența, Chicago, Buenos Aires etc. unde a dirijat concerte simfonice cu lucrări ale tuturor marilor compozitori ai lumii; a dat viață multor opere pe scenele marilor teatre lirice. Numeroase sunt dovezile care atestă faima dirijorului.

Elocvent în acest sens, este gestul făcut de marele Arturo Toscanini care îi înmânează la Opera „Scala” din Milano bagheta sa, adresându-i următoarele cuvinte „*îți las bagheta mea, nu numai ca amintire, dar pentru a-i prelungi, prin dumneata, viața, în lumea succesorilor; știind că va dobândi în mâna dumitale supunerea orchestrelor*”².

La recomandarea lui Arturo Toscanini, Ionel Perlea semnează un contract cu Connecticut Symphony Orchestra în 1955 unde va rămâne până în anul 1965. Urmând aceluiași Toscanini, în perioadele 1952-1959, 1965-1970 va funcționa în calitate de profesor de artă dirijorală la *Manhattan School of Music* din New York³.

Ritmul de muncă asiduu i-a ruinat ireversibil sănătatea. În ciuda atacului de cord suferit pe scenă și, ulterior, a atacului cerebral care i-a paralizat parțial brațul drept, Ionel Perlea a continuat activitatea concertistică, creația, îndrumarea tinerilor, înregistrarea de discuri. Cu eforturi uriașe a învățat să dirijeze numai cu mâna stângă reușind o performanță memorabilă cu opera „Tosca” de Giacomo Puccini.

(continuare în pagina 14) ➡

¹ Serviciul Județean Ialomița al Arhivelor Naționale, *Colecția de Mitrice și Registre de Stare Civilă a județului Ialomița* – parte structurală *Comuna Ograda*, registrul de stare civilă nr. 1/1900-1903, fila 25v; potrivit informațiilor cunoscute publicului larg, data nașterii marelui dirijor este 13 decembrie 1900;

² Serviciul Județean Ialomița al Arhivelor Naționale, fond *Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Ialomița*, dosar nr. 4/1981-1984, fila 76;

³ https://ro.wikipedia.org/w/index.php?title=Ionel_Perlea&oldid=16664743

(urmare din pagina 13) ➡

În 1969, susține ultimele sale concerte în țară la Radiodifuziune, la Ateneu și la Sala Palatului, când a vizitat și casa părintească de la Ograda.

La data de 29 iulie 1970 a încetat din viață la Spitalul Mount Sinai din New York.

Data fiind personalitatea marcantă marelui dirijor au fost întreprinse demersuri pentru restaurarea casei părintești situate în comuna Bucu, satul Ograda. Trebuie menționat faptul că, potrivit legii nr. 2 din 16 februarie 1968 privind împărțirea administrativ-teritorială⁴, comuna Ograda a fost desființată, iar satul Ograda a fost arondat comunei Bucu, urmând ca prin legea nr. 84 din 05.04.2004 privind înființarea unor comune⁵, comuna Ograda să fie reînființată.

Astfel, primele mărturii scrise cu privire la intenția de a restaura casa memorială, aflate în administrarea serviciului nostru datează din 1981, când la data de 01 iulie 1981, Comitetul Culturii și Educației Socialiste transmis Comitetului de Cultură și Educație Socialistă al județului Ialomița comunică avizul favorabil la documentația transmisă privind proiectul la faza P.E.+D.D.E. „Consolidarea, conservarea și punerea în valoare a casei lui Ionel Perlea din Ograda, comuna Bucu, județul Ialomița” în valoare de 295000 lei, din care 182600 lei pentru obiectivul „amenajarea casei lui Ionel Perlea” pentru secția muzeală a „Muzicienilor ialomițeni”, aparținând de Muzeul Județean Ialomița. Se specifică faptul că acest aviz se dă potrivit art. 5 lit. B pct. c) din Decretul Consiliului de Stat 442/1977 și este condiționat de respectarea următoarelor operațiuni: 1) –tencuielile exterioare și interioare să fie refăcute exclusiv cu mortar de var gras, fără adaos de ciment, 2) –respectarea întocmai a modelaturii originale a fațadelor cu luarea tuturor măsurilor de relevare a profilelor înainte de decaparea tencuielilor; 3) – la confecționarea tâmplărilor se vor folosi detaliile celor originale; 4) –corpul adăugat în partea sudică, în mijlocul porticului, ce urmează a avea funcția de hol-garderobă, va fi tratat la exterior diferit de restul corpului de clădire⁶.

În propunerea⁷ anexată acestui aviz, se menționează faptul că proiectul a fost întocmit de Centrul Județean de Proiectare Ialomița la comanda Comitetului de cultură și educație socialistă județean Ialomița, iar lucrările se vor realiza de către Secția de construcții a Întreprinderii Agricole de Stat (I.A.S.) Ograda.

Prin adresa Muzeului Județean Ialomița nr. 1419 din 23 sept. 1981 adresată directorului Operei Române, dnul Petre Codreanu, se solicită implicarea acestuia cu privire la înlesnirea contactului cu diferite instituții sau persoane în vederea donării sau a oferirii spre

cumpărare a diferitelor obiecte, fotografii ale marelui muzician⁸.

Astfel de demersuri au fost adresate ulterior și Consiliului Culturii și Educației Socialiste⁹ la data de 20 octombrie 1981 pentru comandarea unui bust pentru a fi amplasat în fața casei în anii 1982-1983, Radio Televiziunii Române, Filarmonicii „George Enescu”, Uniunii Compozitorilor, Operei Române – Cluj Napoca, Consiliului Culturii și Educației Socialiste-Direcția artelor și instituțiilor de spectacole¹⁰, domnilor Valeriu Râpeanu¹¹, Theodor Grigoriu¹², în vederea creării unei colecții biografice legată de viața și opera dirijorului și compozitorului Ionel Perlea etc.

Aceste solicitări nu au rămas fără rezultat, iar la data de 02 octombrie 1981 a fost transmis Consiliului Culturii și Educației Socialiste – Direcția economică și a patrimoniului cultural național – Compartiment avizare, „autorizația pentru executarea lucrărilor de consolidare și conservare”¹³ a Casei memoriale „Ionel Perlea” – Ograda, comuna Bucu.

Astfel de demersuri au fost adresate ulterior și Consiliului Culturii și Educației Socialiste¹⁴ la data de 20 octombrie 1981 pentru achiziționarea unui bust pentru a fi amplasat în fața casei, respectiv în anii 1982-1983, Radio Televiziunii Române, Filarmonicii „George Enescu”, Uniunii Compozitorilor, Operei Române – Cluj Napoca, Consiliului Culturii și Educației Socialiste-Direcția artelor și instituțiilor de spectacole¹⁵, domnilor Valeriu Râpeanu¹⁶, Theodor Grigoriu¹⁷, în vederea creării unei colecții biografice legată de viața și opera dirijorului și compozitorului Ionel Perlea etc.

În vederea deschiderii casei memoriale s-a solicitat inclusiv sprijinul doamnei Lisette Perlea, căreia Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Ialomița i-a adresat mai multe scrisori.

Din corespondența purtată dorim să supunem atenției dvs. câteva scrisori edificatoare.

Comitetul de Cultură și Educație Socialistă al Județului Ialomița transmite adresa nr. 250 din 17 februarie 1982 doamnei Lisette Perlea în New York, S.U.A., pe care o prezentăm integral:

„Stimată doamnă Lisette Perlea,

Consiliul Culturii și Educației Socialiste din Republica Socialistă România, Comitetul județean de cultură și educație socialistă Ialomița și Muzeul Județean Ialomița, intenționează ca, începând din acest an, să realizeze în comuna Bucu, satul Ograda, în imobilul în care s-a născut ilustrul dumneavoastră soț, casa memorială „Ionel Perlea”.

Problema cea mai delicată legată de această intenție a noastră este aceea referitoare la inexistența obiectelor tridimensionale necesare expunerii – obiecte care au aparținut marelui muzician român personal sau familiei dumneavoastră. Se pare că familia Anghel Dumbrăveanu nu mai este în posesia nici unui obiect.

De asemenea, sora dumneavoastră, doamna Lucia Drăghici, nu dispune decât de un pupitru pe care l-a pus la dispoziția maestrului cu una din fericitele ocazii în care a concertat în țară. În mod îndreptățit, dată fiind încărcătura afectivă ce o acordă pupitrului, sora dumneavoastră nu dorește să se despartă încă de el.

⁴ Lege nr. 2 din 16 februarie 1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România, publicată în „Buletinul Oficial” nr. 17-18 din 17 februarie 1968;

⁵ Legea nr. 84 din 05.04.2004 privind înființarea unor comune, publicată în „Monitorul Oficial” nr. 310 din 07 aprilie 2004;

⁶ Serviciul Județean Ialomița al Arhivelor Naționale, fond Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Ialomița, dosar nr. 4/1981-1984, fila 1;

⁷ Ibidem, fila 2;

⁸ Ibidem, fila 79;

⁹ Ibidem, fila 73;

¹⁰ Ibidem, filele 56, 57, 59;

¹¹ Ibidem, fila 60;

¹² Ibidem, fila 58;

¹³ Ibidem, filele 70-72;

¹⁴ Ibidem, fila 73;

¹⁵ Ibidem, filele 56, 57, 59;

¹⁶ Ibidem, fila 60;

¹⁷ Ibidem, fila 58;

Mari greutatea întâmpinăm și în ceea ce privește intrarea în posesia noastră a fotografiilor și documentelor care să se bucure de originalitate și care să aibă ca subiect persoana și personalitatea marelui muzician.

Profităm, de aceea, de amabilitatea domnului Viorel Cosma – mare animator al mișcării muzicale din România și unul din cei mai fideli admiratori ai soțului dumneavoastră – pentru a vă face prin această scrisoare rugămintea de a colabora cu noi în realizarea acestui obiectiv deosebit de important pentru cultura română, sub aspectul implicațiilor valorii deosebite a rolului ce l-a avut muzicianul și omul Ionel Perlea în dezvoltarea culturii naționale.

Vă rugăm, totodată, să primiți din partea noastră cele mai sincere condoleanțe pentru pierderea ce ați suferit cu pierderea doamnei Grigoriu. Nimic nu poate înlocui pierderea celor ce ani de zile ne-au fost statornici prieteni decât poate gândul că, îndeplinindu-și ireproșabil datoria față de cei dragi, față de oameni și față de patrie, își vor fi găsit o liniște deplină.

Sperăm ca apelul ce vi-l facem pe această cale să nu vă inoportuneze. Avem convingerea că vom găsi în dumneavoastră un sprijin în realizarea unei imagini fidele a celui ce a fost marele Ionel Perlea, cu atât mai mult cu cât intenția noastră este de a face acest lucru acolo unde el a văzut lumina zilei, la el acasă.

Cu cele cele mai alese simțăminte,

Al dumneavoastră,

Președinte,
Gheorghe Antonescu”¹⁸

Răspunsul formulat de d-na Lisette Perlea, păstrat sub formă de copie de către instituția noastră:

„New York – 8 august 1982 – Copie

Stimate domnule Gheorghe Antonescu,

Scrisoarea Dvs. din 17 februarie a.c., sosită la New-York în ziua de de 20 aprilie, într-un moment când aveam o sumedenie de preocupări, își capătă de-abia acum răspunsul, la care m-am gândit în tot acest timp.

Salut din toată inima și cu tot entuziasmul inițiativa Comitetului de cultură și educație socialistă al județului Ialomița – Slobozia de a realiza o casă memorială „Ionel Perlea” în satul Ograda, în care a văzut lumina zilei în ziua de 17 decembrie 1900.

Ceea ce pot să pun la dispoziție chiar în acest moment sânt următoarele piese:

1. Pianul din New York la care soțul meu cânta adeseori, nu pentru propria sa distracție ci pentru a confirma acustic unele pasaje din lucrările pe care le avea de dirijat sau pe care le-a compus în ultimii ani. Aceste lucrări au fost donate Uniunii Compozitorilor Români.

2. Biroul lui Ionel Perlea la care lucra aici, la New York studiind partiturile, adnotându-le creând lucrări noi, răspunzând la corespondența ce o primea neîncetat din întreaga lume, scriind el însuși prietenilor și rudelor sale.

3. O mobilă constituind o combină muzicală formată din:

a) un aparat de radio cu mai multe lungimi de undă;

b) o instalație de cântat și auzit discuri (turn-table); și

c) o instalație de pus și ascultat benzi magnetofonice.

Această mobilă – marca SAB – formată din cele 3 compartimente menționate a fost comandată de soțul meu la Munchen în 1952 și apoi expediată la New York.

Eu nu am avut starea de spirit necesară ca de la moartea soțului meu să mă apropii de această mobilă despre care știu că a funcționat în timpul vieții sale, dar pe care eu, nefolosind-o, nu știu în mod exact cum se comportă acum. Sînt mai mult ca sigură că o veți pune în funcțiune fără dificultăți cu ajutorul specialiștilor pe care îi aveți.

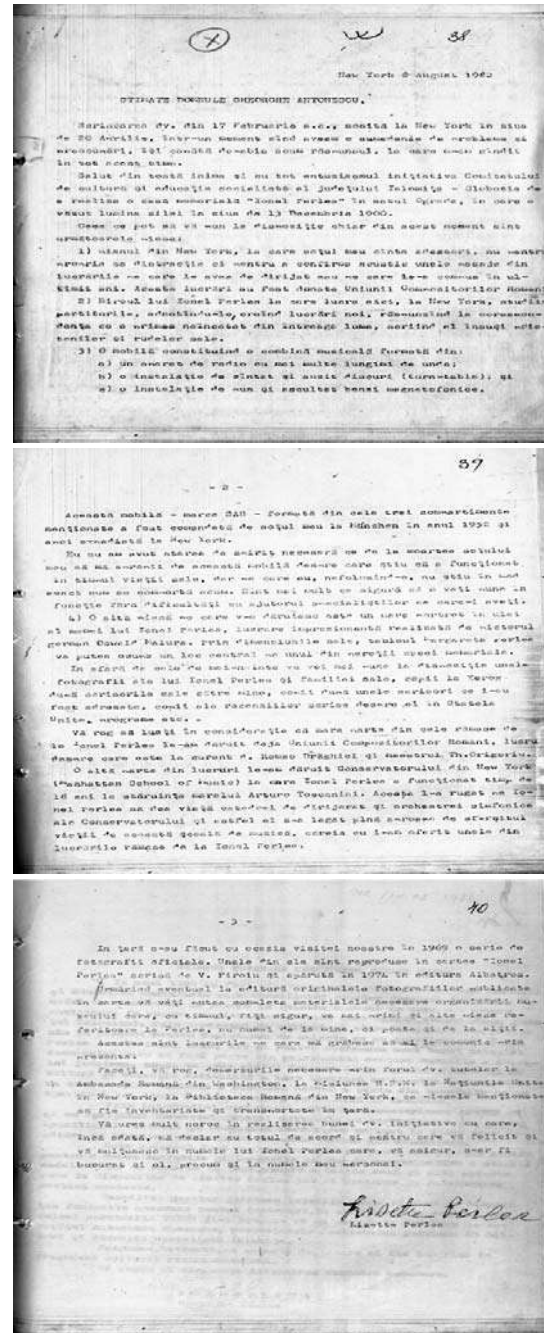
4. O altă piesă pe care v-o dăruiesc este un portret în ulei al mamei lui Ionel Perlea, lucrare impresionantă realizată de pictorul german Oswald Maluta. Prin dimensiunile sale, tabloul Margareta Perlea va putea ocupa un loc central pe un(unul din) pereții casei memoriale. În afară de cele de mai înainte v--- mai pune la dispoziție unele fotografii ale lui Ionel Perlea(a) ---, familiei sale, copii la xerox după scrisorile sale către mi(---), copii după unele scrisori ce i-au fost adresate, copii ale re(---) -lor scrise despre el și Statele Unite, programe etc.

Vă rog să luați în considerație că mare parte din cele (ră)mase de la Ionel Perlea le-am dăruit deja Uniunii Compozitorilor Români, lucru despre care este la curent d. Romeo Drăghici și mae(strul) Th. Grigoriu.

O altă parte din lucruri le-am dăruit Conservatorului din New York (Manhattan School of Music) la care Ionel Perlea a funcționat timp de 18 ani la stăruința marelui Arturo Toscanini. Acesta l-a rugat pe Ionel Perlea să dea viața catedrei de dirijorat și orchestrei simfonice ale Conservatorului și astfel el s-a legat până aproape de sfârșitul vieții de această școală de muzică, căreia eu i-am oferit unele din lucrările rămase de la Ionel Perlea.

În țară s-au făcut cu ocazia vizitei noastre în 1969 o serie de fotografii oficiale. Unele din ele sunt reproduse în cartea „Ionel Perlea” scrisă de V. Firoiu și apărută în 1974 în Editura Albatros.

Urmărind eventual la editură originalele fotografiilor publicate în carte vă veți putea completa materialele necesare organizării

muzeului care, cu timpul, fiți sigur, va mai primi și alte piese referitoare la Perlea, nu numai de la mine, ci poate și de la alții.

Acestea sînt lucrurile pe care mă grăbesc să vi le comunic prin prezenta.

Faceți, vă rog, demersurile necesare prin forul Dv. tutelar la Ambasada Română din Washington, la Misiunea R.S.R. la Națiunile Unite din New York, la Biblioteca Română din New York, ca piesele menționate să fie inventariate și transportate în țară.

Vă urez mult noroc în realizarea bunei Dv. inițiative cu care, încă o dată, mă declar cu totul de acord și pentru care vă felicit și vă mulțumesc în numele lui Ionel Perlea care, vă asigur, s-ar fi bucurat și el, precum și în numele meu personal.

Lisette Perlea”¹⁹

(continuare în pagina 16) ➡

¹⁸ Ibidem, filele 63-64;

¹⁹ Ibidem, filele 38-40;

(urmăre din pagina 15) ➡

Potrivit „*listei de inventar*”²⁰ a bunurilor donate de soția lui Ionel Perlea trimise de la New York pentru Expoziția temporară „Ionel Perlea” de la Ograda, județul Ialomița, au fost donate următoarele obiecte: 1 pianină „Story and Clark”, 1 combină muzicală, 1 birou (maron, sculptat), un scrin (maron, sculptat), 28 discuri românești, 23 discuri străine, 39 benzi magnetice, 1 casetă cu mapă-pentru-benzi magnetice, 1 tablou (mama muzicianului), 1 carnet cecuri (necompletat), 2 agende adrese, 5 port-money, 1 legitimație pentru biserica ortodoxă, 3 fotografii, 1 microfon „Saba”, 1 spray pentru discuri (gol), 3 rezistențe radio (în cutie), 3 șuruburi (în cutie), 6 becuri mici pentru radio, 8 casete cu piese de schimb, 2 lanterne, 2 cutii pentru doze de pic-up (goale), 1 prospect pic-up, 1 carnet pentru cablograme, 2 cărți de garanție, un prospect al firmei „Saba”, 1 catalog de concert Valentin Gheorghiu, 2 role de magnetofon, 1 bilet de instrucțiuni pt. disc „Columbia”, 1 certificat garanție, 1 preș auto.

Alte obiecte ce au aparținut familiei Ionel Perlea au fost identificate în dotarea unor instituții din comuna Bucu, după cum urmează: un pian la Întreprinderea Agricolă de Stat (IAS) Ograda, mese, dulapuri, scaune, sobe la Cooperativa Agricolă de Producție (C.A.P.) Ograda, canapele, scaunele, jardineră la Consiliul Popular Bucu, masă la Poșta Ograda, respectiv, mobilier la Miliția Bucu²¹, însă despre aceste obiecte nu s-a regăsit nicio mențiune cu privire la preluarea în vederea expunerii la casa memorială în documentele deținute de instituția noastră.

Totodată, potrivit „*memoriului*” nr. 183 din 1 februarie 198_ al Consiliului Popular Județean Ialomița - Comitetul executiv, prin care se solicită finanțarea cu circa 350000 lei pentru achiziționarea de obiecte și cumpărarea de mobilier în vederea inaugurării casei memoriale în anul 1983, se menționează că au fost descoperite o serie de obiecte aparținând familiei dirijorului, din care amintesc: pianul pe care a învățat primele note muzicale se află la un nepot în București, fotografii, alte obiecte de mobilier deosebit de prețioase se află la alți nepoți domiciliați tot în București²² etc.

Potrivit adresei nr. 765 din 13 iunie 1984 emisă de președintele Comitetului județean de cultură și educație socialistă Ialomița, prof. Gheorghe Antonescu, înaintată doamnei Lisette Perlea, prin care mulțumește pentru donația generoasă, reiese faptul că la această dată casa memorială a fost deschisă fiind organizate spectacole și recitaluri.

Stimată Doamnă Lizette Perlea,

La un interval de timp destul de mare vă scriu din nou, deși nu o dată am vorbit despre dumneavoastră cu oameni care v-au cunoscut pe dumneavoastră sau pe cel care a fost Ionel

Perlea, au evocat oameni și locuri, au participat la spectacole și recitaluri – unele organizate chiar la Ograda – unde s-au cântat lucrări ale maestrului.

Acum, prin bunăvoința doamnei Astra Mazilu, care vă cunoaște vă cer permisiunea de a mă adresa din nou dumneavoastră, pentru a vă relata câteva din cele ce s-au făcut la Ograda, cât și unele din intențiile noastre.

La concertul inaugural de la Ograda au participat artiști de la Filarmonica bucureșteană, un public numeros (și emoționat!) din Slobozia și din sat. De atunci au organizat concerte-lecții, conferințe, recitaluri de pian, ne-am întâlnit cu muzicieni de prestigiu (printre ei și cu dl. Tomescu, despre care știu că lucrează la o monografie dedicată vieții și operei lui Ionel Perlea), cu mulți dintre vizitatorii care vin să vadă casa în care s-a născut Ionel Perlea.

Rezultatele de până acum, ajutorul primit în organizarea activităților noastre privind cunoașterea operei lui Ionel Perlea și prin tot ce realizăm la casa în care s-a născut marele muzician român ne mobilizează și ne determină să afirmăm că și-n viitor vom iniția acțiuni de răsunet. De altfel, intenționăm, ca în septembrie (28-30) a.c. să realizăm la Slobozia și Ograda un Festival al muzicii de cameră, în cadrul căruia să fie audiate și lucrări semnate de Ionel Perlea.

Vă exprimăm viile noastre mulțumiri, și cu acest prilej, pentru că ne-ați donat o parte din lucrurile ce au aparținut marelui muzician Ionel Perlea, lucruri pe care le vom primi în curând de la Biblioteca română din New-York. Am fi deosebiți de onorați dacă în continuare ne veți sprijini și cu alte obiecte ce au aparținut marelui Ionel Perlea, obiecte aflate în posesia dvs, sau a altor persoane, din S.U.A., care să poată fi valorificate în Casa de la Ograda. Astfel toți cei care vor vizita Ograda, români și străini, vor avea o imagine cât mai completă a vieții și activității marelui muzician.

Am discutat și cu doamna Aurelia Stoian în legătură cu acest fapt, cât și în ce privește alte obiecte ce ar putea fi procurate de la domnia-sa.

Mai multe detalii în legătură cu modul în care a fost amenajată Casa de la Ograda vă va putea da doamna Astra Mazilu, care vă va exprima și prin viu grai mulțumirile noastre.

Am fi tare bucuroși – de fapt, repetăm acest lucru – dacă ați putea să vedeți dumneavoastră Casa de la Ograda, într-o vizită pe care ați întreprinde-o în țară.

Vă asigurăm de bunele sentimente ce vi le purtăm și vă dorim multă sănătate și viață îndelungată.

*Prof. Gheorghe Antonescu,
Președinte al Comitetului Județean de
Cultură și Educație Socialistă Ialomița*²³

Interesul pentru dotarea casei memoriale a continuat și după inaugurarea acesteia din anul 1983, fiind donate în 1987 de către muzicologul Eugen Pricope diverse materiale Muzeului Județean Ialomița, dintre care amintim: carte poștală – Ionel Perlea, fotografie – Ionel Perlea, program Opera Română (stagiunea 1929-1930), Revista Muzica nr. 2 – 1921 etc.

Casa Memorială „Ionel Perlea” a fost inclusă pe lista monumentelor istorice din 1991-1992 a Comisiei Naționale a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice. A funcționat ca secție muzeală a „Muzicienilor ialomițeni” pe lângă Muzeul Județean Ialomița, până în anul 2001 când prin hotărârea Consiliului Județean Ialomița a fost trecută în administrarea Centrului Cultural UNESCO „Ionel Perlea” din Slobozia.

Bibliografie

1. Serviciul Județean Ialomița al Arhivelor Naționale, *Colecția de Mitrice și Registre de Stare Civilă a județului Ialomița* – parte structurală Comuna Ograda;
2. Serviciul Județean Ialomița al Arhivelor Naționale, fond *Direcția pentru Cultură și Patrimoniu Național Ialomița*;
3. Lege nr. 2 din 16 februarie 1968 privind organizarea administrativă a teritoriului Republicii Socialiste România, publicată în „*Buletinul Oficial*” nr. 17-18 din 17 februarie 1968;
4. Legea nr. 84 din 05.04.2004 privind înființarea unor comune, publicată în „*Monitorul Oficial*” nr. 310 din 07 aprilie 2004;
5. https://ro.wikipedia.org/w/index.php?title=Ionel_Perlea&oldid=16664743

²⁰ Ibidem, fila 3;

²¹ Ibidem, fila 51;

²² Ibidem, filele 7-8;

²³ Ibidem, filele 32-33.

Mihai GHINEA

LABIRINTICA IOANA

IX

Era o dimineață de sâmbătă superbă, de tranziție dintre iarnă și primăvară și i-am cerut birjarului să mă lase la biserica Sfântu Gheorghe ca să pot face câțiva pași pe jos. Odată cu venirea primăverii pe străzile laterale ale bisericii oamenii obișnuiau să formeze un târg ah-hoc, aducând fiecare ce avea pe-acasă ca să mai scoată un ban. Găseai însă și cereale, fructe, nuci, mere și tot ce mai rezistase peste iarnă și care putea spori „zdrăngăniul buzunarelor țaranilor de oraș”, cum obișnuia călugărul Patrafir, un credincios ultraortodox aciuat pe lângă biserică încă de la 1899. Nimeni nu știa de ce e poreclit așa, pentru că sub niciun chip nu-și putea cineva imagina că așa e numele lui din documente iar patrafir nu avea voie să poarte.

Soarele scâldea biserica din spate, luminând străzile laterale pline de oameni, cai, măgari, coșuri, câini, tarabe improvizate, dar mai presus de toate, pline de zgomotele și strigătele oamenilor. Trecuse de zece ceasuri și negoțul era în floare. Se vedea bine că oamenii suportaseră cu greu iarna, chiar dacă nu prea grea, iar acum doreau să-și dezmoștească toate oasele și oscioarele. Traversez strada Colței căutând căldura dimineții pe unul dintre „canalele” înșorite, evitând umbra încă rece, când dau peste un car din lemn nou-nouț la care era înhamat un murg de vreo doi ani, o minunăție nu alta...Alături, nimeni altul decât Azim, turcul hangiu din Brăniștari.

- Nici aici nu scap de tine măi turc de Giurgiu ce ești! zic eu amuzat de regăsirea complet neașteptată a consăteanului meu.

- Heei!...Petrică! Ce faci dom'doctor? Ai ieșit la piață? spuse el vesel căutând să mă îmbrățișeze.

- Merg la spital, doar că mi-era dor de vânzoleala asta de sâmbăta dimineața a târgurilor de București. Tu? Ai venit să te dai mare cu carul așa de poveste?

- Ha! Ha! ...Dar tu habar nu ai că *era meșteșug* de la tatăl tău, Petrică?

- Zău!? mă mir gândind că tata încă nu-și pierduse răbdarea pentru așa migăleală.

Era un car cu adevărat de muzeu...Avea un dric scurt din lemn de fag fiert, adică foarte puternic și rezistent, cu un fel de loitre înguste care permiteau doar delimitarea spațiului interior al lăzii carului și cu draghine doar în partea de jos a lor. Era mai degrabă o șaretă după forma și dimensiunea șezutului, adică a scândurii cărușului, care, la fala lui Azim numai scândură nu mai era. Era o adevărată canapea cu spătar îmbrăcată în blănuri de oaie țurcană, conferindu-i atelajului o eleganță aparte care, evident, atrăgea toate privirile celor din jur. Șuşlete avea doar în față și era chiar mai îngustă decât loitrele, atât cât Azim să poată ține picioarele în poziții de

relaxare. În spate, închiderea canapelei forma o structură de rezistență suficient de mare pentru coșul carului. Oiştea era și ea una scurtă, bine prinsă de dric construit într-un fel robust, fără tânjală, astfel încât calul avea o mai mare libertate de mișcare, semn că Azim nu va înhăma niciodată vreun bidiviu greu de strunit. Așa cum spuneam, lumea era strânsă în jurul atelajului ca la spectacol, mulți gură cască uitându-se la Azim ca la un adevărat eveniment tehnico-cultural al noului secol. Atrăgeau în mod special roțile șareții care erau foarte robuste, tot din lemn de fag fiert, cu obezile, bucea și alte elemente de bază ale roților din fier frumos bătut. Azim, mândru ca un turc ce era, se împăuna cu explicații care mai de care fantastice către toți cei care întrebau ceva sau nu.

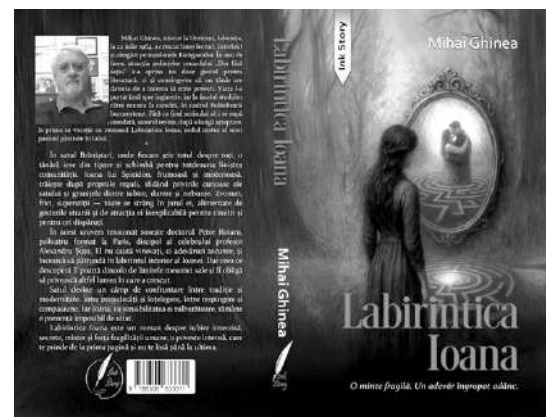
Îi fac semn cu mâna de rămas bun, pentru că pusesem ochii pe o bătrânică cu un coș din răchită plin cu ghiocei...Mă gândeam că puteam lumina ziua colegelor mele și chiar ale și Ioanei cu un astfel de buchețel drăguț, vesel și mai ales tănduitor sufletului. Bătrâna se uita în ochii mei cu speranța omului care îi întinde o mână într-o situație plină de disperare...Chiar se luminează atunci când vede că duc mâna la buzunar fără să o întreb absolut nimic. Începuse să tragă mai la suprafață buchețelele cele mari cu ghiocei cât mai proaspeți și demni de mofturile mele de domn ce eram.

- Câte să-ți dau, boierule, măria ta! spuse ea zâmbind cu smerenie, ba mai mult încercând să-mi prindă mâna să mi-o sărute.

- Mamaie, nu-ți mai cumpăr nimic dacă nu te porți sănătoasă și demnă, zic eu rușinat trăgându-mi mâna ca și arsă. Oamenii suntem cu toții și dacă nu ne purtăm ca atare unul cu celălalt nu merităm să călcăm același pământ. Dă-mi, te rog, 6-7 buchețele...

Bătrâna lăsă coșul pe o ladă mare și goală, semn că până la acea oră se vânduseră multe acareturi pe aici. Se apucă să scotocească cu mare grijă printre buchețelele de ghiocei zvelți și înrouați care prin veselia și drăgălășenia lor aveau parcă menirea de a aduce bună dispoziție pe fața oamenilor ce-i privesc, bucurie și speranță pentru anul ce începuse. Iau cu grijă buchețele alese de bătrână, care la momentul înmânării bancnotei aproape nouă schiță din nou un gest de mare smerenie. Se oprește însă când simte în privirea mea un amestec de blândețe și dojană și se mulțumește doar cu o plecăciune plină de recunoștință. Mă binecuvântează apoi cu o sfântă cruce care ar trebui să fie înzecit protectoare primind-o chiar alături de lăcașul plin de sfințenie creștină, iar eu mă simt dator și dintr-o pornire instinctivă o sărut pe frunte, zăbovind 2-3 secunde în brațele ei.

Mă emoționase căldura acelei bunicuțe, bănuind și sperând să fie bunica cuiva. În ochii și

sufletele acestor bătrâni, care au trecut prin atâtea războaie, molimi și foamete, regăsești totdeauna bunătatea pură și căldură sufletească transmisă prin ei de către bunul Dumnezeu. Abia ce părăsesc zona vânzătorilor de flori că, ajuns în fața intrării principale în biserică, că și dau nas în nas cu părinții Ioanei. Amândoi, îmbrăcați în haine de duminică, curate și bine păstrate, aveau fețe grave și preocupate de lucruri apăsătoare, evident, de situația atât de complicată a ficei lor.

- Bună ziua dom' doctor! spun amândoi aproape în cor.

- Bună dimineața, zic. Veniți de la spital?...Sau mergeți într-acolo?

- Vom trece mai pe la amiază. Acum ne primește preasfinția sa...

- Aoleo! Mergeți la Patriarhie? mă mir eu de titulatura celui cu care aveam să se întâlnească.

- Nu, aici la biserică, preasfinția sa parohul Arghire...E venit de la Iași de vreo jumate de an aici, la Sfântul Gheorghe...

N-am insistat să le corectez formulările atât de complicate și exagerate ale tagmei bisericești, deoarece simțeam că de puțin contează acest lucru în raport cu sensibilitatea problemei Ioanei.

- Preasfinția sa, continuă mama Ioanei, o femeie slabă, foarte trasă la față și îmbătrânită mult înainte de vreme, are harul descântului și vindecării de apucături ale fetelor, spuse ea dintr-o răsuflare, gândind că vestea ar putea să mă intereseze, ba mai mult să mă ferească în vreun fel.

- Serios? zic neștiind ce joc să apuc. Oare va fi în stare să o aducă pe Ioana pe drumul cel bun?

- Doamne ajută! zise femeia aproape strigând. Dom' doctor, am obosit de atâta durere și disperare. Fata noastră ne ține pe jar de atâta amar de vreme și noi nu mai știm ce să facem cu ea. Dumneavoastră știți?

Ca o pocnitură în moalele capului venise această întrebare în contextul unui posibil tratament de exorcizare care i s-ar fi pregătit Ioanei, aici, în biserică. La Paris chiar am fost martorul unui astfel de...eveniment, să-i zic așa...

(continuare în pagina 18) ➡

(urmare din pagina 17) ➡

Un mare, și la propriu și la figurat prelat catolic de Cluny, onorat chiar de Papă cu Praelatus Honorarius Sanctitatis Suae, ne-a dat o lecție, chiar în celebra aulă de medicină din biblioteca Sorbonei, legată de exorcizare și inutilitatea negării Satanei.

Plecând de la îndemnul sfântului Apostol Pavel din Efeseni 4:27... "Nu-i dați loc diavolului!", înaltul și supraponderalul prelat a tăvălit cu noi, tinerii aspiranți la psihiatria modernă, prin toate mocirlele științei nonreligioase. Cu dicton după dicton ne demonstra, credea el, cât de inutil e să nu crezi în Satana, în lucrarea lui și mai ales în forța binelui asupra răului. De la *Cea mai mare izbândă a Satanei împotriva Binelui a avut loc în momentul în care i-a convins pe oameni că el nu există la Ierarhiile întinericului*, înaltul prelatul ne-a plictisit gândind că lovind tocmai în noi, miezul științific al luptei împotriva nebuniei o să relanseze puterea bisericii încă odată pe acest tărâm al slăbiciunii omului.

- Da! răspund fără ezitare uimându-mă și pe mine...Eu știu ce trebuie făcut!

Mă uitam la fețele pline de mirare amestecată cu speranță și derută ale celor doi. Trebuia să inventez ceva, de moment, așa cum mă știam că mă salvează impulsul meu profesional de fiecare dată când nu știam cum să acționez rațional. În fond aș fi spus orice prostie doar să-i îndepărtez pe cei doi de ideea total nepotrivită pentru Ioana a exorcizării. Ar fi fost un episod plin de durere, chiar chin, pentru amărâta fată care și așa trecuse prin atâtea situații crunte începute cu evenimentul ei nefericit de la Câmpulung.

- Uite, zic, stați și întâlniți pe cine vreți aici la biserică, dar nu promiteți nimic legat de Ioana. Bine?...Fata e obosită, chinuită și nu are nevoie de alte experiențe insuportabile care sunt convins că nu îi vor aduce sub nicio formă alinarea. Apoi, când terminați aici vă aștept la spital. E bine așa, nene Spiridoane? închei ușor înflăcărat adresându-mă tatălui Ioanei, știind că el are întotdeauna ultimul cuvânt.

- Da, dom' doctor! Am plecat la drum cu dumneavoastră continuăm cu încrederea în dumneavoastră. O să vă povestesc totul la spital după ce vorbim cu presfinția sa.

Mă îndepărtez de cei doi cu gândul la amărâta fată care, complet neprotejată și sensibilă, părea a fi la mâna tuturor acelor ce se arătau dornici de experiențe mai mult sau mai puțin binevoitoare dar cu siguranță complet nesănătoase pentru ea. De data aceasta mă rugam la Dumnezeu ca Diamandescu sau profesorul Șuțu să nu fi ordonat să i se administreze fetei cine știe ce nenorocire de substanță halucinantă, tocmai bună ca să-i facă și creierul și stomacul praf.

Dau să iau o scurtătură pentru a ieși în curtea laterală a spitalului. Amestecul de umbrare pline cu coșuri din răchită, jucării din lemn, cârpe și sârme de tot felul, oale, rogojini, covoare și preșuri din zdrențe deja umpluseră străzile din spatele bisericii până spre Moșii Vechi. Doamnele gătitе și-au lăsat acasă paltoanele groase și au ieșit cu rochii albe până-n pământ și

cu umbreluțe dantelate aduse de prin vestul Europei. Erau prinse în mijloc cu curele din piele late, cu cataramе care mai de care strălucitoare și cu pălării împopoțonate. Era un spectacol demn de admirat într-o zi de sâmbătă pimăvărată în fața căreia aș mai fi zăbovit cu plăcere dacă treburile spitalului urgente și părăsite de câteva zile bune nu mă chemau insistent. La un umbrar cu rachiu îl văd pe Manole, sluga bună la toate de prin curtea spitalului. Asupra lui semnul Domnului și-a demonstrat puterea cu mult peste eforturile oricărui doctor de la Paris până la Istanbul, redându-i amărâtului graiul.

Se certa bâlbindu-se peste măsură cu o țigancă tuciurie care îi arăta nu știu ce la un țoi de jumătate de litru. Alături de tarabă, un ins cu doi măgari ce împuteau nasurile sensibile ale doamnelor umplând cu baligă toată strada, striga la Manole ca să nu cumpere nici în ruptul capului de la țigancă. Încerc să-l prind de umeri pe Manole, când din spate aud o voce feminină gingașă:

- Mulți măgari în orașul acesta, coane Rotarule, așa-i!

Mă răsucesc pe călcâi și o zăresc râzând pe Raluca, colega pe care tocmai îmi propusesem să o întâlnesc astăzi. Frumoasă, îndrăzneată și semeată la cei peste 170 de centimetri ai ei fără tocure, purta un costum vernil și cizme ușor cambrate la vârf, afișând un zâmbet extrem de atrăgător, chiar alături de mine. Se aplecă fără jenă și mă sărută pe obraz, chiar atingându-mi obraznic colțul buzelor.

- Tu ești din Caracal sau doar olteancă? întreb încercând să-mi ascund jena excesului de obraznicie al femeii.

- Craioveancă, dragul meu, zise Raluca trăgându-mă de lângă Manole, grăbindu-ne pașii spre spital. Dar îmi plac poveștile autoironice ale intelectualilor din Caracal, răsе ea în gura mare uitând de etichetă sau educație.

De fapt Raluca, fiica unui mare moșier oltean de la sud de Craiova, cu pământuri întinse până la Dunăre, era o femeie extrem de tupeistă și, așa cum îi plăcea ei să spună, extrem de modernă. Umbla în pantaloni mulați prin spital ignorând complet obligativitatea purtării echipamentului medical, picioarele ei lungi atrăgând privirile tuturor, de la medici și politicieni bogați ce salivau pe bărbile lor pline de tutun până la gură cască care nu văzuseră asemenea posterior nici în preajma bordelurilor marilor orașe. Avea o privire tăioasă dar șăgalnică, fiind gata să facă dintr-un Don Juan precum Anton, o pisică blândă și supusă la orice simplu semn al femeii. Era specialistă în gastro-enterologie și petrecuse și ea 6 ani la Paris, cu banii teanc ai tatălui ei, cotrobăind în plus, noapte de noapte, și toate barurile și terasele parisiene. Bărbații și-i alegea după bunul plac, niciunul nefiind în stare să o cucerească cu adevărat și să o transforme într-o „femeie de casă”...Doar Anton, se pare, că după ce petrecuse câteva veri cu ea la Salonic i-ar fi făcut anumite „farmece”, după cum se lăuda el în stânga și-n dreapta. De pus pirostriile însă rămânea totuși de văzut, Raluca nedând niciodată de înțeles că ar vrea să facă un astfel de pas.

- Știi că azi erai pe lista mea de întâlniri? o întreb când tocmai intram pe poarta spitalului.

- Zău? se miră Raluca cu zâmbetu-i dulce și superior. Ai vreun gând cu mine azi? Ai studiat vreo nebunie nouă, bufni ea în răs. Hai, că am auzit că Maria e dusă din București!

- Hai, hai! încerc să o temperez. Vorbesc serios. Am nevoie de sfatul tău. Cum esti cu programul?

- Am câteva tratamente de făcut, vizita pe patru saloane, pentru că lipsește azi Ionescu cel mic și apoi, probabil după unu, sunt chiar liberă. Unde te găsești? spuse femeia devenind serioasă.

- Păi...o să cam fug de colo-colo prin spital dar o să fiu de găsit în jurul lui unu, stai fără grijă. Alminteri te găsești eu negreșit!

Ne-am despărțit brusc pe holul saloanelor de la Psihiatrie în care era internată și Ioana, nu înainte de a-i da frumoasei colege un buchețel de ghiocei. Simțind în zâmbetul ei o nouă prostie, îmi feresc buzele de data aceasta, sărutul ei oprindu-se undeva pe lângă ureche. Am dat apoi restul buchețelor câtorva colege întâlnite pe hol, doar unul singur oprindu-i-l Ioanei.

Intru în salon și o găsești pe fată pe un scaun în dreptul ferestrei deschise. Se uită la mine mirată peste măsură și doar ce o aud izbucnind:

- Iubirea mea, de ce m-ai părăsit!

„Hai, drace!...Chiar la asta nu m-am așteptat” mă gândesc trezit din relaxarea produsă de soarele și zumzetul târgului de dimineață. Tot era bine, pentru că asta însemna că niciun opiuaneu nu-i fusese strecurat cu sau fără știrea ei. O idee mă străbate rapid și-i spun:

- Ioana, poftim și bucură-te, îi întind eu buchețul, vrei să-ți aduc un ceai?

Aproape că nu aștept răspunsul, dar văd totuși cu coada ochiului încuviințarea ei printr-un gest făcut cu capul, după care ies rapid din cameră. Aveam de gând să-i fac o fiertură cu câteva plante și mai ales cu o lingură cu tocătură de opiu, dar slabă, așa cu știam eu. Văd asistenta șefă a secției mele și alerg către ea.

- Stai, tanti Ana, vreau să te întreb ceva! Cumva la Ioana, fata accidentată, și-a băgat careva coada cât am lipsit eu? S-a găsit cineva să-i facă vreun tratament?

- Bună dimineața, dom'doctor. Nici vorbă! Cine să îndrăznească? spuse femeia, lăsând jos o cutie cu lenjerii.

- Păi eu știu? Am auzit că a fost profesorul Șuțu pe aici și știi că el se cam bagă...Sau poate vreunul dintre colegii mei! Gândind că fata e suferindă și disperată poate că vreunul s-ar fi gândit să facă așa...vreun bine „special”, zic și eu...Sigur nu ai cunoștință de așa ceva, da?

- Nuuu! Nici vorbă!...La fată a intrat doar doctorul Anton și domnul Diamandescu când și când, doar pentru că de acolo au mai pornit zgomote, disturbari și alte zgonote nepotrivite.

- Mai avem preparat pentru calmare? zic intrând după ea în oficiul pe ușa căruia scria „Psihiatrie – Materiale”. Îmi faci repede o fiertură? Să pui puțină miere în ea, te rog. Merg cinci minute să mă schimb apoi revin să iau eu cana...Mulțumesc!

Pe holuri, ca în orice zi de sâmbătă, era lume puțină. Mirosul puternic de clor, semn că azi fusese o zi de curățenie temeinică în spital, făcuse să fie lăsate toate ferestrele de pe holuri deschise. Soarele inunda plăcut spațiile, creând astfel o atmosferă caldă, prietenoasă. Cu siguranță, după atâtea luni de iarnă vremea i-a îndepărtat probabil de spital chiar și pe cei mai suferinzi, oferindu-le astfel alternativa parcurilor sau a plimbărilor la sosea.

Ezit dacă să-l caut sau nu pe Anton, pentru că aş fi vrut ca întâlnirile cu părinții Ioanei și cu Raluca să le am doar eu singur. Mă întorc spre salonul Ioanei luând din mâna Anei cana aburindă cu al cărei conținut speram să o liniștesc un pic pe fată. În cameră, Ioana se juca cu ghioceii, pe care, după ce-i desfăcuse din buchet începuse să și-i pună în păr, în piept și la urechi. Căpătase un aer mai repede de zână decât al uneia rupte dintr-un grup de iele cuprinse de jocul incontrollabil al nebuniei și vrăjitoriei. De-ar știi ea, săraca, la ce se tot gândesc cei „dragi” din preajma-i, de la cămașă de forță la exorcizare, când ea, amărâta, n-avea decât nevoie de liniște, alinare și iubire.

- Te rog, bea asta până la fund, și apoi stăm de vorbă...Până atunci stai liniștită și nu spune nimic.

- Dar...

- Nimic, spun sever, punându-i ușor degetul pe buze.

Atingând buzele ei moi și umezi, din nou un fior, uman bănuiesc, îmi încălzește sângele prin tot corpul. Se supusese ordinului meu și sorbea acum din cană în liniște, chiar cu guri mari, astfel

încât să poată ajunge probabil cât mai repede la dialogul pregătit mie. O contemplam, așa gătită cu ghiocei cum era, și-mi întăream încă odată crezul că nebunia e departe de a se fi instalat în capul acela de copil fără noroc ce era. În scurt timp îmi întinse cana goală, așteptând parcă un alt ordin din partea mea. Mi-era greu să înțeleg dacă se supune percependu-mă ca pe un medic sau ca pe un iubit, așa cum se exprimase puțin mai devreme. S-a așezat apoi pe pat dar în capul oaselor, cu pernele ridicate, instalându-se ca pentru o lungă etapă de comunicare, pe care eu speram totuși să fie una între pacient și medicul său.

- De ce m-ai părăsit? Unde ai fost în tot acest timp? Începu ea rostind vorbele extrem de meticolos, chiar calculat.

- Ioana, eu aici lucrez, am foarte multă treabă, motiv pentru care stau foarte puțin cu fiecare pacient în parte. Nu ai stat confortabil? Te-a deranjat cineva? Anton s-a purtat frumos cu tine?

Pe măsură ce rostesc cuvintele o vedeam cum se schimbă la față, îmbujorându-se întâi apoi învinețindu-se chiar. Știam că după două, trei minute trebuia să-și facă efectul „ceaiul” și atunci aș fi putut discuta cu ea cel puțin în condiții de calm și de colaborare psihică. Pe de altă parte, un astfel de drog ușor dacă-și făcea efectul îmi putea confirma și mie faptul că creierul ei răspundea în condiții normale de funcționalitate, și că orice alt tratament agresiv ar trebui cel puțin amânat.

- Deranjat?...spuse ea ușor nedumerită.... Anton?...Tu ai habar ce frică a fost pe mine cu zgripturoaica aia zi de zi aici pe mine? Sa ți-l iei pe Anton și să ți-l duci de aici că eu nevoie de

fustangiu la ușă nu am.

Cuvintele ei sunaseră într-un mod ciudat, ca din gura unei persoane perfect normale, deranjată doar de femeia pe-al cărei iubit, nevinovată îl curta. Vorbise într-un mod pe care-l auzeam la Ioana pentru prima dată, fata rostind cuvintele cu o naturalitate pe care cu toții ne-o doream. Mă și bucura dar mă și mira...Oare cine-l mai căuta...cine-l mai revendica pe huedinean și culmea, implicând-o și pe Ioana în disputele lor?

- Petre, te rog...eu pe tine te iubesc...Ia-mă de aici, te rog, Petre, începu Ioana să se roage de mine.

- Ioana, spun scurt dar ferm. Sunt doctorul tau și nu pot să fiu și iubitul tău! Acasă am o soție și știi bine că nu există nicio șansă să se schimbe în vreun fel lucrurile. Scrisorile trimise de Anton nu demonstrează decât cât de mult te iubește și omul ăla merită să-i oferi iubirea ta...Pricepi?

De data aceasta m-am ferit să mă mai apropiu de ea, gândind că apropierea și chiar atingerea umerilor, cum o mai fac de obicei, poate da o conotație nedorită vorbelor mele. Mă așezasem pe scaunul de la fereastră, menținând astfel o distanță de siguranță între noi.

- Spune-mi acum, cine anume a tot intrat aici în cameră? La ce femeie te referi pentru că, în mod normal, doar medicii și personalul medical au voie...Vizitele au nevoie de aprobare specială. Chiar și părinții tăi au nevoie de așa ceva.

- Păi e doctoriță, Raluca aia, nu? spuse cu un aer mirat fata.

- Raluca? izbucnesc...Ea a venit zi de zi la tine? spun stupefiat ținându-mă de tăblia patului apropiat.

Leonard I. VOICU

(Montreal, Canada)

Omul fără bani

Asosit luna mai și zilele trecute am scos bicicletele de unde le țin pe timpul iernii, agățate de plafon în garaj.

- Când facem prima plimbare? mă întreabă scumpa mea, bine dispusă de inițiativă.

- Eu zic să lăsăm pe sâmbătă dimineață. Avem liber amândoi, așa că putem face un circuit mai lung. Ce-ai zice să mergem de-a lungul fluviului până la Boucherville și înapoi?

- Numai dacă pornim devreme, pentru că am rendez-vous la coafor, la ora 11:00.

- *No problemo!*

Zis și făcut! În ajun am curățat bicicletele de praf, am uns lanțurile, am umflat cauciucurile, așa că sâmbătă dimineața pe la ora 7:00 porneam la drum, echipați cu rezerve de apă și câte un măr fiecare. Micul nostru dejun până la întoarcere. Aveam de parcurs aproximativ 40 de kilometri de-a lungul unor piste amenajate special pentru astfel de plimbări.

Ajunși la Podul Victoria, am traversat pe insula Notre-Dame. Atunci mi-a venit o idee:

- Hai să intrăm pe circuitul de la Formula 1!
- Vrei să ocolim?
- Numai puțin! Știi că-mi plac cursele de mașini.

- Bine! Ia-o înainte!
Zâmbind satisfăcut virez pe pistă și încep să pedalez mai repede prinând viteză.

- Unde te duci? Stai mai încet!
- Prinde-mă dacă poți! i-am răspuns amuzat.

Când am ajuns la celălalt capăt m-am oprit. Mimi era mult în urmă. Mi-am scos sticla cu apă, am luat o înghițitură și am început să mușc din măr. Nevastă-mea a sosit după ceva timp.

- Dacă mă mai lași singură, mă supăr!
- Am fost doar o glumă. Știi că-mi place viteza.

- Știu că-ți plac cursele, că-ți place viteza, da' tu știi că mie îmi place să fiu cu tine și nu singură?

- Ai dreptate! Hai să ne odihnim puțin!

Mimi luă și ea o gură de apă. În timp ce ne recăpătam suflul, am observat un individ ce sosea dinspre metrou. Prost îmbrăcat, ciufulit, arăta ca mulți alți cerșetori din Montréal. În ultimii ani s-au înmulțit exponențial.

Eu și nevastă-mea ne-am privit cu înțeles și am început să ne pregătim de plecare.

- Bună dimineața! ne salută necunoscutul.
- Bună dimineața! am răspuns politicoși.

- Ce chestie domnule! Am plecat repede de acasă și când am vrut să-mi cumpăr o cafea, înainte să intru în metrou, mi-am dat seama că mi-am uitat portofelul.

Asta e! Îmi zic. Vrea să ne ceară bani. Exact ce mă așteptam. Agăsit scuza.

- E frumos astăzi! Tocmai bine pentru o plimbare cu bicicleta! continuă omul schimbând subiectul.

- Tocmai! E timpul să o luăm din loc! Și urcarăm pe biciclete. Numai că el reveni:
- Da! Desigur! Da' ce chestie să-mi uit portofelul. Când să-mi cumpăr o cafea, înainte să intru în metrou, nu e portofelul! L-am uitat acasă!

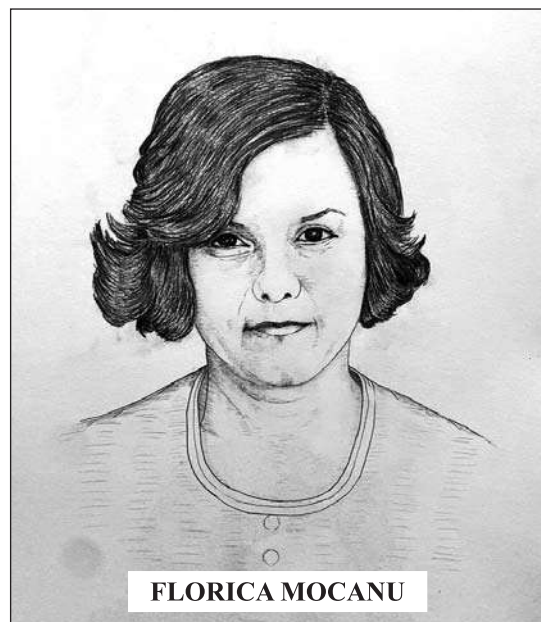
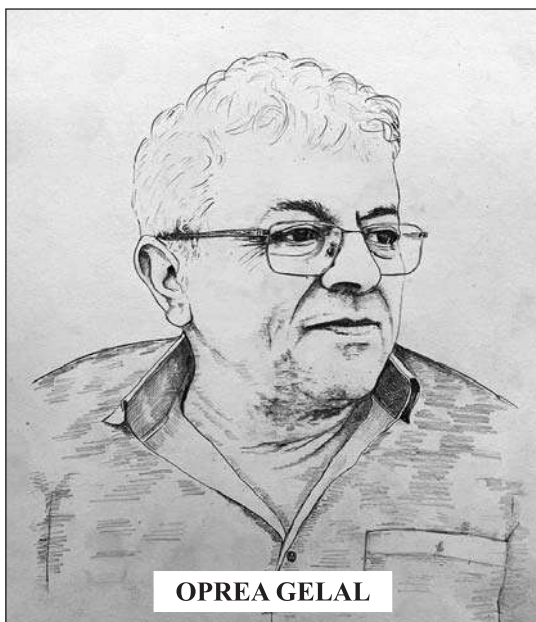
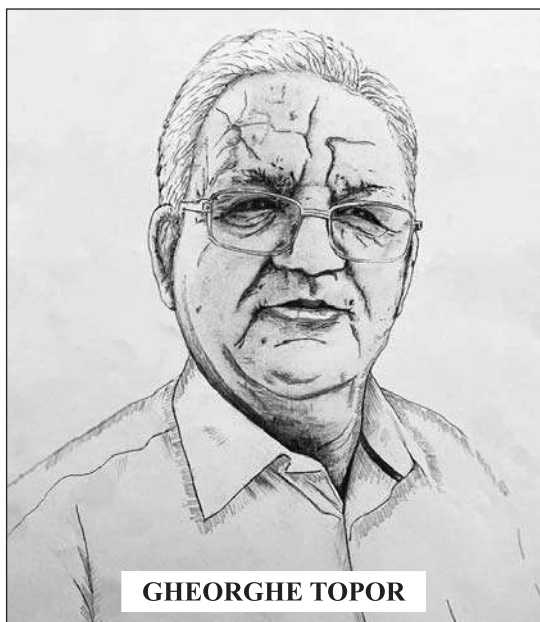
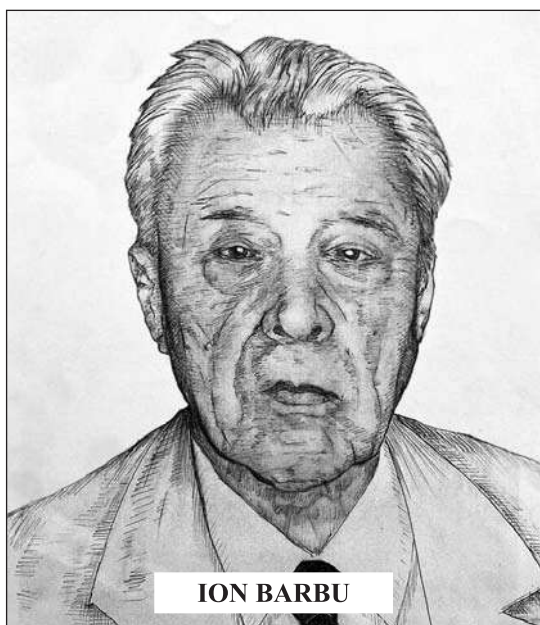
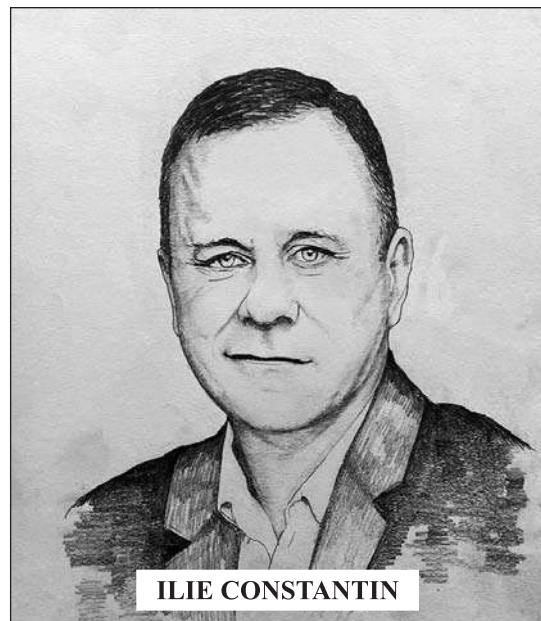
- Dacă ai uitat portofelul acasă, cum ai plătit intrarea în metrou?

Tipul înghiți în sec, apoi întreabă:

- Știi cumva la ce oră se deschide Cazinoul?

Nicolae PETRACHE

Figuri urzicenene

Petre Ioan CREȚU

Despre pădurea fără pași ca parte din delirul care definește acest poem

De fiecare funie se leagăna un copac cu ramurile și frunzele atârând în dezordine iar funiile sunt groase în același spațiu o bătrână rupe fâșii dintr-un ziar pe care apoi le flutură ciudat – copacii își lasă rădăcinile să plângă: *Ce frumos plouă!* A strigat copilul din mine!

De fiecare funie se leagăna un copac și ei atâră suspendați din cer ceea ce e un spectacol fabulos de trunchiuri contorsionate cu piepturile scofălcite și cu mugurii înghețați în scoarță iar sub frunze li s-au adunat puieții nenăscuți care murmură acum în cor: *cândva am fost priviți și iubiți de copiii lumi aveam păsări multicolore în loc de frunze și aceste păsări scriau poeme în loc să cânte și vântul la purta versurile până departe* – a fi copac nu înseamnă să înflorești în visul altcuiva iar absurdul este singura formă de sinceritate.

Un vis urât alb-negru un film prost de groază și noi insinuându-ne de-a lungul nopții unde de câte ori trecea cineva pe lângă noi ne străluceau dinții și ochii a sânge.

Poem pentru Liuşka

Mi-am văzut sufletul pe marginea drumului

Mi-am văzut sufletul pe marginea drumului și l-am salutat și el mi-a răspuns vesel – *sufletul meu de pe marginea drumului pe care l-am*

lăsat să moară când destinul a lovit mortal iar în inimă îmi era frig și pustiu.

De curând mi-am revăzut sufletul pe marginea drumului și l-am salutat nu mai era vesel și abia mi-a răspuns – *sufletul îmi era murdar de pământ și l-am spălat.*

Azi mi-am văzut sufletul pe marginea drumului și l-am salutat și nu mi-a răspuns era abătut și preocupat să-mi traverseze viața apoi după un timp când m-am uitat înapoi l-am văzut aruncat în șanț lovit de o roată bolnavă mintal.

Toate casele din satul meu au ferestrele întoarse pe dos asta pentru că se spune că așa ne poate proteja sufletele ca să nu fie lovite de roata dintr-o carte pe care am scris-o cândva.

Poemul dintr-un spațiu mic

De cum m-ai părăsit casa părintească m-a locuit definitiv și acum acoperișul ei greu și plin cu păsări mă apasă de abia mai respir prin ferestrele deschise în pieptul meu și îmi e frică ca nu cumva furtuna să-i spargă geamurile ca anul trecut când a dărâmat hornul de pe acoperiș peste piciorul meu stâng și am stat cu el în ghips toată vara, până să-mi rup piciorul mai mă duceam cu casa târâș în mine duminica la biserică apoi la cimitir la mormintele celor din neamul meu și le duceam lumină acum stau cât e ziua de lungă în grădină și se bucură de soare păsările agățate la subsuorile mele – uite în primăvară au venit și doi rândune și-au făcut cuib sub pleoapa ochiului drept am înțeles că mai vor construi un al cuib sub pleoapa celui alt ochi pentru puii ce se vor naște curând –

casa se simte în mine tot mai grea și mai bolnavă mai ales când plouă și i se umflă pereții din pământ, de multe ori noaptea mă trezesc speriat că poate a murit nici nu știu unde am să o îngrop și cred că va trebui să mor odată cu casa și să sap de pe acum o groapă pentru amândoi la rădăcina vișinului de la poartă și să anunț păsările din mine că urmează să mor ca să-și mute cuiburile și puii la altă casă mai tânără și mai sănătoasă.

Mimând un zbor copiii din satul meu se năpustesc în fugă spre câmpie ca înspre viitor și mânuța mică cu alte mânuțe mici clădesc împreună o aripă uriașă peste întreg universul adăpostit în azilul de bătrâni din sat.

Într-o noapte am visat că mi-au căzut toți dinții

Într-o noapte am visat că mi-au căzut toți dinții, când m-am trezit îmi căzuseră toți.

Sunt cuvântul care lovește un copac copacul e la rândul lui un cuvânt lovit de un alt copac, când copacii sunt loviți frunzele lor se transformă în ecou – ecoul cuvântului – fiecare frunză sună diferit iar dinspre copac se aude *sunt copac și om laolaltă* deși ar fi putut să fie deal – eu chiar sunt deal, dealul unde printre copacii loviți aleargă zeci de poeți să prindă vorbele pe care le folosesc să lovesc copacii.

Nu surprinde pe nimeni faptul că victima învață de la călăul său cum să supraviețuiască sau că moartea este întâmplătoare – în pântecul mamelor învățăm arta de a recunoaște chipul morții dintre cei ce ne înconjoară pentru a nu-și sta în cale.

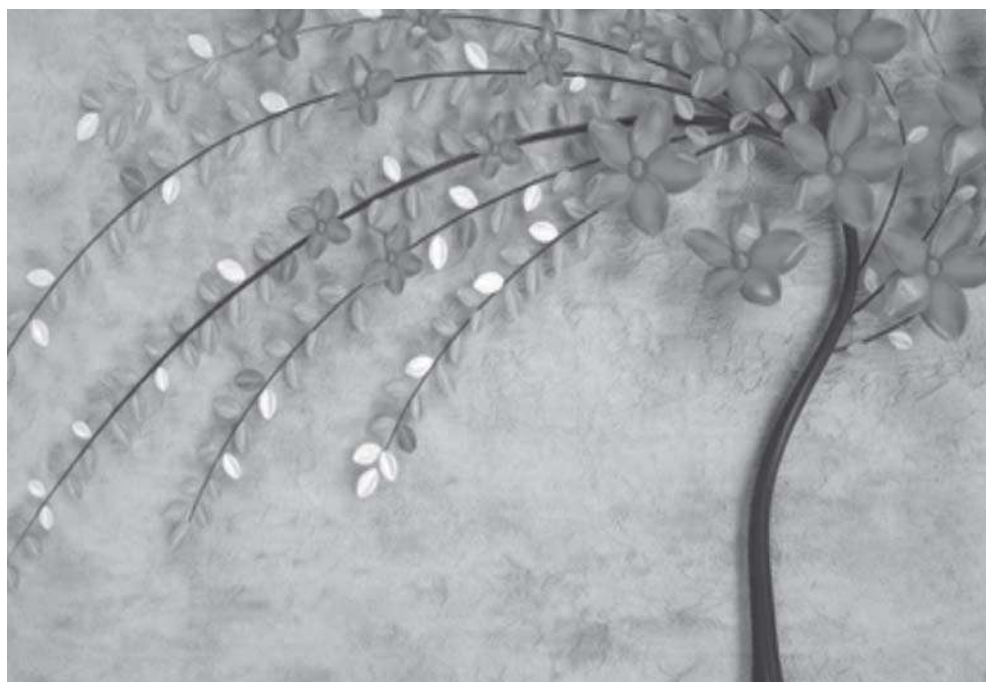
Iulia NICOLAU-CREȚU

Inima prunului

în locul ăsta totul e mort
doar ceasul mai arată ora exactă de două ori pe zi
și nimeni atent la detalii
vântul sau poate poetul
proptise între crengi uscate tablouri
tulburătoare expunere -
tablouri vii ca niște poeme vii
într-un decor fără spectatori
și şuierul ăsta al vântului care
întoarce pene moarte
frunze moarte timp mort
timpul poetului a murit

un toc de ușă într-un tablou roșu
proptit între două crengi uscate de prun
unde duce ușa asta? la inima prunului?

De aici trebuie pornită învierea poeziei
de la inima prunului, din grădina asta.

Valeria SACUȚANU

Valeria Sacuțanu s-a născut pe 26 septembrie 1996, în orașul Ungheni, aflat la 20 km de Iași. În prezent, este studentă la Universitatea de Stat din Republica Moldova, specializându-se în Jurnalism și procese mediatice. Fiind de profesie designer grafic, Valeria activează în domeniul tehnoredactării și paginării de carte, colaborând cu diverse edituri. În paralel, lucrează la câteva povești pentru copii. A apărut cu poezie în revistele „Mozaicul”, „Timpul”, „Planeta Babel”, „O mie de semne”, „Roua Stelară”, ș.a.m.d.

Vise-clepsidră

Păsările
au părăsit cuiburile.

Florile
au părăsit pământul.

Peștii
au părăsit apele.

Precum și
v i s e l e
au părăsit
oamenii.

Între ceai și buze

Aburii ceaiul
se ridică încet
spre buzele tale.

Ce n-aș da să fiu și eu
un abur.

Ne-viața

În viață, tot
se plătește, chiar și
ne-viața.

Măcar și-o floare

Sunt o mică particulă din univers,
un micro atom făcut din țărână,
o scurtă amintire pe pământ,
un glas mărunț printre miile de ecouri.
Și fiind atât de mică,
de ce să nu mă impun și eu,
cât de puțin,
cu toate ale mele?
Să fiu o mică particulă din mii,
dar să fiu una care strălucește
ca un nimb în noapte!
Un atom făcut din țărână
care să miște ceva, cât de puțin.
O scurtă amintire, dar frumoasă.
Un glas mărunț, dar ce glas!
Și o floare-n pământ după mine,
măcar și-o floare.

Andreea ANTON

Clasa a X-a
Liceul Tehnologic
„Sf. Ecaterina” Urziceni, Ialomița

Ce?

Ce vei reuși așa,
pe nefericirea mea?
Îți tot spun și-ți tot repet
că te voi iubi în veci.

Ce ai rezolvat prin asta?
te-am întrebat de mii de ori
dar tu nu mă ascultai,
ci numai te prefăceai.

Te-asigur ca n-ai să poți
fără mine să trăiești,
o să te gândești mereu -
oare ce-aș fi făcut eu?

Unde?

Unde ai plecat, așa,
răscolind toată lumea mea,
știi ca n-o să reușești,
nimic din ce îți dorești
decât dacă mă-nsoțești.

Unde te vei duce singur
ca o umbră neînsemnată
când doar la mine găsești
strălucirea toată

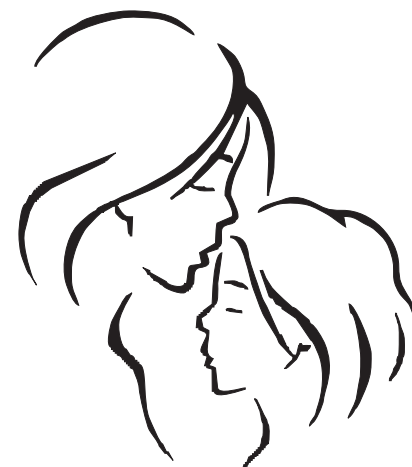
Unde ai să te întorci?
evident, încerci la mine
dar oare nu-ți amintești
când ți am zis că mă rănești
dacă pleci?

Eu te-am tot avertizat
că-ntr-o zi ai să mă pierzi
dar tu nu m-ai ascultat
crezând poate că glumesc.

Ema NAGHI

Clasa a IX-a
Colegiul Național
„Grigore Moisil” Urziceni

Mama

În ochii tăi lumina se revarsă, blândă, sfântă
Ca un apus ce mângâie pământul cu iubire,
Tu ești comoara vieții mele, neînfrântă,
Răbdarea întrupată, tainică zidire.

Pe fruntea ta se odihnește timpul, greu,
Dar chipul tău rămâne primăvară,
Căci sufletul, când te privesc, mereu
Îmi cântă dorul în tăcerea clară.

Din palma ta se naște cerul dimineții
Și tot ce sunt poartă amprenta ta curată,
Tu m-ai crescut cu lacrima poveții
Și m-ai făcut iubire întrupată.

Rămâi, oh, mamă, templul meu ceresc,
O stea ce nu se stinge niciodată
Prin tine tot ce-i bun și omenesc
Își află-n lume inima bogată.

Viața

În zori, când sufletul tresare-n taină
Și norii poartă doruri ne-nțelese,
Se naște-n noi o rază ce ne-alină
Din lutul vremii, visuri îndrăznețe.

Pe drumul greu, cu spini și cu lumină,
Călcăm pe umbre dar și pe speranță
Căci viața, dulce rană ce ne ține,
Ne-nbracă-n dor și-n lacrimă duioasă.

Iar când apune ziua-n amintire
Și timpul scrie-n stele-a ta menire
Rămâne-n lume umbra ta senină
Un fir de dor, o lacrimă divină

Mădălina SAVU

Este absolventă a Facultății de Psihologie și Științele Educației, Universitatea din București și a masterului Psihologie Educațională și Consiliere Psihologică. În prezent activează în domeniul psihologiei. Este prezentă cu poezie în revistele Atitudini, Planeta Babel, Noise Poetry și Haimanale Literare, precum și în mai multe antologii, din care amintim doar *O tandrețe strict teoretică* (editura Cartex, 2025). Despre poezia sa,

love story fără prelungiri

faceam dragoste în pauza dintre reprize.
ca și cum iubirea
putea fi împărțită în sferturi egale.
ca și cum sufletul meu rămăsese în vestiar.
ca și cum de pe margine,
mereu mă înjura un antrenor angajat pe pile
când simțeam prea mult.
sau când uitam să tac.
n-am știut niciodată
dacă se joacă finala sau doar un amical,
la care tu participai
când cronometrele vieții tale oboseau.
când lumea îți cerea dintr-odată prea mult,
eu eram stadionul gol.
unde puteai să tipi fără ca nimeni să audă.

țineam de mână bărbatul nenăscut,
învățam să conjug durerea la toate timpurile,
iar tu credeai că asta-i poezie.
să nu oferi nimic și să primești
totul.

cupele se câștigau mult mai ușor când eu,
cu romantismul meu anacronic,
cu inima ca un protest pașnic,
stăteam și-ți dădeam sens,
în timp ce tu alergai prin lume
cu atitudinea unui mare cuceritor
ce-și cucerea doar propriul ego
mic, dar ambițios.

uneori mă întreb
dacă doar asta însemnam pentru tine.
o pauză între două beri,
între două glume sexiste
între două încercări eșuate
de a părea mai bărbat decât ești.

și dacă ai să mă mai cauți vreodată,
voi fi acolo unde dragostea nu e pauză.
e tot campionatul.
și tu n-ai bilet nici la peluză.

carpeta de pe perete își plânge răpirea.
ibricul cu buline zace roșu și degradat
pe soba cu plită,
a cărei guri recită amar poeme
despre o iarnă ce a uitat
să plece.

adorm târziu printre vise înăbușite.
zgomotele trec prin mine ca niște păsări
cu aripi de tăiș.

afirmă: „Scriu din spațiul cavernos al amintirilor și al traumei, unde copilăria pierdută devreme și iubirile cu gust de singurătate resping paradoxal nevoia de vindecare. Poezia mea caută să aducă în cuvinte fragilitatea, furia și dorul, transformând suferința în introspecție și emoție. Fiecare text e o tentativă de a înțelege, de a ierta și de a găsi sens în umbrele gri ale trecutului”.

despre arheologia minunilor

ceaiurile de mentă
preparate în dimineți de sâmbătă
de mâini calde -
incapabile să-și oblojească propriile răni
ard stomacul micuț
- flămând în neputință.
bătrâna ce-și sprijină ultimii ani ai vieții
în bastonul gârbovit sub timpul de ceară
sunt acum numai gând.
mirosul cojilor de portocale,
furate de la copiii fericiți ai vecinilor,
la care crăciunul ajungea mai devreme
în fiecare nenorocit de an.

lampa arzând sceptică
- senzație de greață de la mirosul de gaz,
și speranțele inavuabile
ce-mi lăncezesc încă în intestine.

zâmbete scăldate în apa rațelor
își perindă fundurile soioase
prin memoria știrbă
într-o stare constantă de putrefacție.

minunile jilave în care crezi
nu se materializează niciodată.
trebuie să îndeși
în ghiozdanul de calitate îndoielnică
lucruri mai grele decât poate căra.
să îl cârpești cu încurajări la fiecare trei luni,
să nu-i cedeze curelele
sub presiunea călcâielor aspre
ale visului.
nu știe nimeni
că-n spatele clădirilor fardate
în cele mai durabile măști
se ascunde
doar complex.

gol

covoarele de iută visează la praful altei odăi.
sub pat zac cutii
înăuntrul altor cutii și-n ele
tăcerile împachetate,
ca resturi de glas ce nu te-au putut striga vreodată.

dimineața atârână în cuier
lângă halatul cu iz de oboseală zbârcită,
asemeni unei rugăciuni
rostitute atât de des,
încât dumnezeu a uitat să răspundă.

curriculum vitae

sufletul dur
ca o cremene
nu validează
atingerile tale candidе.
nici complimentele timide
făcute în timp ce încerci
să-mi deschii cu degete de zeu
nasturii rochiei luate la reducere.

nici nu simțeam că trece timpul.
tălpile de copil
nu percep răceala asfaltului,
nici liniștea nopții
când vacarmul din odăi se dezlănțuie
în aburi de alcool ieftin
și țigări rulate stângaci.
nu-ți poți asculta gândurile
când din neanturi
răsar maldăre de reproșuri
scuipate vulgar
pe chipul femeii vieții tale.

să-i iei locul?
sau să o iei din loc?

că dintr-odată nu mai ești mic.
mănuțele acum sunt mâini.
și-n ele stau cele mai grele decizii.
...doar mănânci sănătos
și faci sport
dând sfaturi de lifestyle,
în timp ce te prăbușești
pe dușumea în fiecare sâmbătă seară...
cu funii-n jurul gâtului
și flacoane rătăcite
prin buzunarele paltonului
mâncat de molii.

mi-am înghițit lacrimile
și am gustat din fiecare alegere
făcută dinainte să mă nasc.
sunt
o înmulțire
calculată greșit
de către un puști frustrat,
căruia i-a fost rupta pagina
de prea multe ori
în aceeași zi.

de aceea nu te cred
când îmi savurezi
fiecare fărâma de rațiune
ca pe tortul pregătit
în cuptorul electric.
ornat cu frișcă ieftină
și fructe.

nu îmi amintesc chipul tău
doar forma golului pe care l-ai lasat
în aer.
o rană suspendată
între două anotimpuri
ce nu s-au întâlnit niciodată.

Corpul știe, corpul simte, corpul vorbește

Cronica volumului de debut în poezie, *Noaptea sunt viu* de Dani Blaniariu

(Editura OMG, 2025)

Dani Blaniariu s-a născut în 2004 la Suceava și locuiește la Bistrița. Este poet, dar și sportiv de performanță, instructor și student la Universității Babeș Bolyai - Facultatea de Educație Fizică și Sport. A susținut lecturi publice la Festivalul Internațional de Poezie și Muzică „Poezia e la Bistrița” și la Institutul Blecher. În anul 2025 debutează cu volumul de poeme, *Noaptea sunt viu*, apărut la editura OMG Publishing. Asupra acestui volum de debut mă voi apleca în cele ce urmează.

Dintru început aș vrea să spun că volumul de debut al lui Dani Blaniariu surprinde în primul rând prin unitatea sa tematică, aproape fiecare poezie fiind o variațiune la tema corpului, însă privit nu în lumina clasică a dihotomiei trup versus suflet, ci mai degrabă sub aspectul său de scut, de platoșă menită să protejeze întreaga cetate formată din trup și suflet, cetate ce se confruntă totuși cu o mare vulnerabilitate, venită pe filonul unei abandonări asumate în mrejele tinereții, dintre care cea dintâi se arată a fi dragostea pasională ce funcționează, prin forța lucrurilor, ca un mers pe nisipuri mișcătoare, după cum reiese foarte bine din poemul de deschidere, cel care de altfel, dă și numele volumului: „căldura topește pielea/ nu ne pasă// construim castelul de nisip/ încuiem ușa și/ stăm rezemați/ preocupați de tandrețe// până să ajung/ mă trezesc/ într-o nouă încăpere/ de aici plec singur// noaptea sunt viu/ de/ mult/ timp”.

Un alt factor ce sporește acea vulnerabilitate ce se cere protejată de corpul - platosă pare să fie starea de perpetuă disociere din mintea și sufletul poetului, dintre sinele său de tânăr, în curs de maturizare și sinele său de copil care nu ar vrea să renunțe cu niciun chip la „vârsta fericită, fără minte”: „există și alt corp condus/ de conștiință se face/ bucăți se modelează ca o/ plastilină amestecată/ de mâini reci// în momentul ăsta oricine poate/ muri nimeni nu-ți poate lua/ acel entuziasm lipsit de sens// în curând va veni ziua mea/ după un timp lucrul ăsta/ mă îngrijorează teribil// an de an cumpăr un set de plastilină/ (mașinuța preferată cu telecomandă)/ fac un tort de ciocolată și/ mi-ar plăcea să fiu și eu aici”.

Și totuși, oricât ar părea de dur, de puternic și de bine ancorat în misiunea sa de a proteja orice formă de vulnerabilitate, corpul - platosă are, la rândul său, vulnerabilitatea sa, care este încă un și mai mare. Pentru că ceea ce „îngroapă” forul care dictează cu mână forte pe cele dinafară, este forul superior care nu iarnă nimic dintre cele dinlăuntru, și anume „conștiința”. În războiul acesta, surd și mut, doar glasul conștiinței va avea întotdeauna de câștigat, pe de o parte trasând o serie de limite și de repere, dar pe de

altă parte adâncind și mai mult disocierea: „conștiința îngroapă corpul/ duce tot greul fără să știe// ia un loc aici/ singurul criteriu/ pentru a rezista/ metamorfozei”.

Dincolo de aceasta, mai intervine uneori și factorul temporal al „miezului nopții” (al aceleiaș „nopți” invocate și în titlul volumului), care poate să descrie, în același timp, atât momentul concret al miezului nopții, când se știe că mintea are o luciditate aparte (de unde și zicătoarea românească: *Noaptea e un sfetnic bun*), cât și momentul de apogeu al nopții interioare, al zbuciumului interior, în care beznă se izbește de lumina realității concrete, obiective și intervine conștientizarea faptului că întregul proces de camuflare, de apărare de sine însuși, de construire a unei false realități, nu a ajutat la

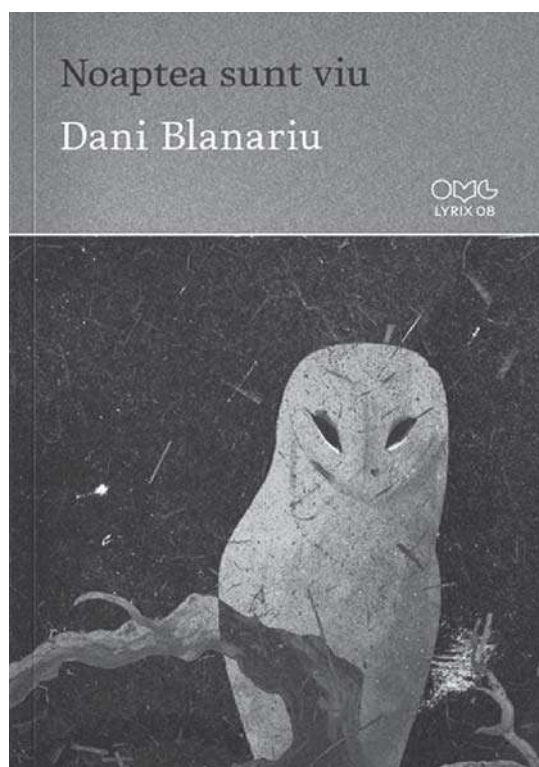
contactul nemijlocit cu oamenii, care sunt atât de diverși, de unici, dar mai ales de „bolnavi de sine” încât par că au uitat cu toții limba celuilalt, ca într-o secvență desprinsă din istoria biblică a Turnului Babel, imediat după ce Creatorul le-a încurcat oamenilor limbile pentru a-i opri de la a-și duce la bun sfârșit nebunia: „ambulante trec des aici/ imaginația produce speranțe// încrederea nu ajută și/ te gândești cine urmează// corpul n-a recuperat liniștea/ farmacia din buzunar expiră// îmi imaginez suferința/ plantată într-un pom cu flori/ vor locui oameni/ care au uitat de limbaj”.

Și totuși, poetul, poate influențat sau mai bine spus ajutat, și de acea doză de inocență, care i-a rămas ca o reminiscență din copilăria la care nu ar fi vrut să renunțe, a găsit cel puțin una dintre soluțiile potrivite la problema spinoasă a ciocnirii cu oamenii, soluție care îl ferește, în primul rând de la tendința de a îmbrățișa sentința dată de Jean - Paul Sartre, anume aceea că „*Jadul sunt ceilalți*”. Iar această soluție este empatia: „*mergi la cel mai rău om/ pe care-l cunoști// iubește în limbajul lui/ vezi ce se întâmplă*”.

Desigur însă că și obișnuința de a purta acel corp - platosă, care asigura o protecție, fie ea și iluzorie, își cere la rândul ei partea, se lasă cu greu îndepărtată. Iar atunci trebuie să intervină fermitatea, hotărârea de a renunța o dată pentru totdeauna la iluzia protecției față de sine, de a abandona corpul - platosă, ca o piele de șarpe rămasă în drum, pentru a putea începe efectiv o viață nouă în lumina curajului, a asumării și a afirmării de sine: „*Ignoră corpul// până devine neputincios/ răma călcată și/ lăsată în drum// observă absența/ trecătorilor locuiește într-o cameră/ cu ecou întârziat// confortul aduce o formă/ de distrugere*”.

Ar mai fi multe de spus despre lupta dintre sinele real și cel fabricat de iluzii, dintre unitatea trup și suflet și infiltratul corp - platosă, așa cum o ilustrează tânărul poet, Dani Blaniariu, în volumul său debut, *Noaptea sunt viu* (OMG, 2025). Dar mă voi opri aici, atât din rațiuni de spațiu editorial, cât și din dorința de a lăsa cititorilor și acea doză de mister pe care să o dezlege ei, citind integral volumul. Voi mai spune doar că, volumul său m-a surprins plăcut și sub aspect estetic, prin faptul că reușește, prin tehnica minimalismului și a contragerii fiecărei idei până la esențializare, să imprime, fiecărei poezii în parte, și implicit întregului volum, o tensiune aparte, menită să pună și mintea cititorului la lucru, să îl provoace la a-și pune întrebări, la a se transpune în mintea poetului și la a căuta împreună cu acesta răspunsuri la problemele existențiale ce pot fi ale fiecăruia dintre noi.

Romeo Aurelian Ilie

nimic, nu a fost decât un joc al imitațiilor, fără vreo valoare reală, drept care, cea mai bună soluție de ieșire din criză, rămâne tot îmbrățișarea „dimineții”, adică a luminii, a lucidității, a acceptării și a asumării: „*după miezul nopții gânduri străine/ mintea impulsivă ascunde melancolia// cutia toracică efemeră inima solitară// modelez oase rămase/ prind de glezna realitatea// imit gesturi/ aștept dimineața*”.

De bună seamă că, la rândul său, contactul direct cu realitatea privită cu maximă luciditate este unul dur, unul care provoacă, în primă instanță, senzația de repulsie și nevoia de reintrare în carapace, în cochilie, în corpul - platosă. Pentru că presupune, în primul rând,

Ștefan NEAGU

În paza bunului neant

[Baladă de sfârșire graduală]

Cum cad versant după versant,
Toți munții mei „interiori”,
În paza bunului neant
Speranțe-mi pun, cu reci sudori

Cel Austral, și cel Acrit,
Și Alpii din apusul darnic,
Și Nordul încruntat amarnic
Că Răsăritul e torid.

Nimic din bunul suveran
Nu va mai sta necotropit
Eu sunt deja teren viran
Cu sol de mult părgănit.

Urmând universală spaimă,
Spoiam aramă de Kremlin
O tinerețe ce-avea faimă
În întunericul prea plin

Poate de mult m-am prăbușit
Pe-o gheață rea din Loreley
Visând zălat și nădușit
La nesperate guri de rai

Infernul vine, lung, din sus
Și bâzâie ca o sfârlează
Inima mea precum un fus
Se-nvârte-n jos și delirează

Și mintea goală nu e-n contra!
E ahtiată, ipohondra,
După comunicate de la Londra
Și după „news,” de la Paris

Inima mea c-un pedigree
Din blestematul morb BlackRock-
Black Raven dintr-un cimitir atlant...
În paza bunului neant
Respir din nou fără noroc ?

Ascult cum latră năimiții
Dogs war, cu limbi eterice,
Turbați, de se-ngrozesc și sciții
Trezii din frize-edenice

Respir din nou antica frică
Avută de la început,
Din Vremea Megalitică,
Topind orice lentilă de-azimut...

De n-ar veni cu-aviatori
Arsura grea din Hiroshima
Spre toamnă ,când se-neacă știma
În lacurile-adânci din nori.

Ne închinăm la holograme
Pictate de un Goya alegru-
Negru potop... potop de negru
Irigă gândurile infame

O, doamne dulce ... mineral,
Va fi sfârșire graduală?
Dă-ne semnalul boreal
Și--un strop din mila ta duală!

... ..
Nimic pentru ai tăi de-aici;
Pustiu și așteptări sinistre,
Doar coame cu țepi tari de-arici,
-Vespasienele ministre...

„Screaming and Screening”,
- C'est-à-dire,
Ca o pădure din Brabant
Cu vânătorii in delir !!! ...
Stații din mine primesc mir
Din drăgălașele muschete.
Eu sunt râvnitul lor vânat,
Și prea sătul de milogiri,
În fața glonțului ... respir !
Speranța-mi pun ca un mutant
În paza bunului neant ...

Black snow on the thin ice

[Nevroza 2026]

Cum nu mai sunt alte climate
Politice, nici minereuri
Nici lanțuri mari nesfârșimate,
Fregatele adorm la cheiuri.

Zăpezile vin creponate
Din plicticosul heavy weather
Report-hidoase expodate
Orăcând pe-o gamă evil

Nu-i Dumnezeu,este Mercur
Metalul morții adorate.
Clipind spre sfinții săi ,sperjur,
Fierbe-n retortele lui Marte.

Doar Talleyrand poate să nască,
În noua eră, o taleyrandă
Când gheața arde ca o iască
Pe scumpa noastră Groenlandă

Doar Talleyrand exultă candid
În noile evanghelii
Monseniorul Yes i Did
Sfințește drone - herghelii.
Ne cheamă-n iad răcani pripiți,
Prin colonii de pinguini
De pui de focă adormiți.
Doar demonii sunt genuini...

Fideli cupidului Caragea,
Poartă-o soioasă feregea,
Și-n dinți, o lance din La Mancha.

Cadeți imberbi cu mintea verde,
Mânând crucișătoare mici de soc,
Pe-un Lafayette,turbat că pierde
Privindu-l dintr-un poloboc
Îl vor fuma ca pe un drog.

Poate-i a zeilor folie...
Se-nvârte-n gol calota lumii
Mai mult ca o melancolie.
Calota lumii –suverană,
Sireniană și vegană,
Și nu se sparge cum vor unii...
E-n pază wellingtoniană !

Dec. 25 - Ian .26

Vasile RADU - *CE FACI CÂND ÎȚI MOARE UN PRIETEN*

De regulă, titlul unui roman îi esențializează, metaforic, conținutul. Romanul lui **Vasile RADU, CE FACI CÂND ÎȚI MOARE UN PRIETEN** (fără indicarea Editurii, Iași, 2019, 170 p.) are un titlu care iese din definiția clasică, fiind o întrebare la care cititorul este invitat să răspundă înainte de a afla conținutul. Întrebarea poate viza experiența acestuia în astfel de cazuri, adică un răspuns simplu: „Îl jelesc! Îl îngrop!” Numai că întrebarea din titlu poate trimite și la o încercare de dialog a autorului cu cititorul, poate să-l atragă într-un schimb de experiență, mizând exclusiv pe curiozitatea acestuia. Odată prins în capcana lecturii, va fi curios până în final să vadă ce s-a întâmplat cu cei doi tineri care doar au depășit pragul adolescenței, Cristian și Valeriu, întrucât, constrânși fiind de vicisitudinile la care-i supune societatea, hotărâsc să treacă fraudulos granița spre Serbia, fixându-și ca ultim popas Grecia.

Romanul este construit pe tema destul de interesantă, a transfugilor, și debutează cu o propoziție a lui Cristian, devenit narator la persoana I, care dezvăluie tranșant neputința dialogului cu lumea, adică ieșirea din „cercul strâmt” al securității, după cum se va vedea: „Surdina dintre mine și lume a căzut când Valeriu a propus să fugim din țară.” (p.1)

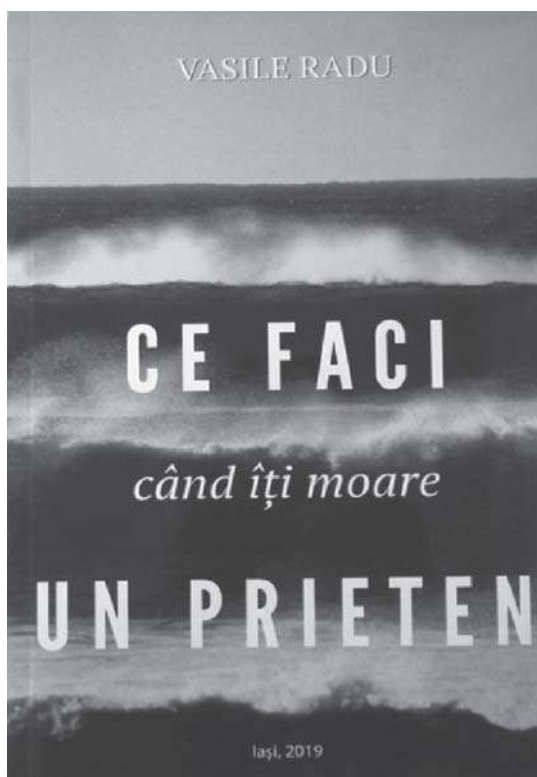
Urmărind firul epic, cititorul va descoperi că între cei doi adolescenți se stabilise, în timp, o solidă prietenie, ajunsă până a la identificarea în experiența acumulată, în concepție și în idealuri. Prietenie matură, bazată pe tăcere alimentată de ostilitatea lumii, tăcere care va deveni, după cum vom vedea, motivul literar fundamental al romanului, care va susține solid tema.

Hotărârea o ia Valeriu, exprimând-o tranșant, fără vreo explicație anterioară: „Vreau să plec din țară!” Nu avea obiceiul să-i detalieze prietenului planurile sale, căci era „închis în sine, tăcut, la pândă însă.” (p.1)

De aici încolo, romanul realizează, pas cu pas, o subtilă analiză psihologică și frământare interioară a lui Cristian: „Cuvintele lui mă făceau captivul lor în mod iremediabil și mă forțau să mă angajez. Simțeam epidermic înstrăinarea pe care cei șase ani o pusese între mine și Valeriu, dar aveam certitudinea că, deschizând gura, de la primul sunet, aceasta se va adânci și mai mult.” (p. 4) Răspunsul lui nu este niciun refuz, nicio aprobare, mai degrabă îi propune un dialog, pentru sedimentarea ideii: „Trebuie să vorbim despre asta!”

Între cei doi, tăcere. Își propun să înoate în canal, noaptea, feriți de privirile indiscrete, un fel de antrenament pentru viitoarea confruntare cu Dunărea, spre Serbia. Excelentă este descrierea efortului pe care-l fac cei doi

înotând: „Acum însă, în timp ce despicam apa, mă întrebam dacă va fi o partidă la fel de lungă la fel ca cea din adolescență, sau doar un tur de forță ritualic în amintirea vremurilor de demult. Am încercat să mențin ritmul, curios să văd unde vom face calea îtoarsă. În același timp, folosind reperele de pe maluri, încercam să calculez distanțele. Am știut că deja parcurseserăm deja 3 km în momentul când am trecut pe sub pod. Când în stânga noastră a apărut în întuneric schelăria parapetului construit odată cu podul, am știut că parcurseserăm șase km. Ajunși în fașa parapetului, Valeriu s-a oprit, bătând apa pe loc și cu o voce șuierată, fără timbru, m-a întrebat: „Ne întoarcem?” Apoi, fără să mai spună ceva, el s-a răscuit și a început să înoate înapoi. „Dă-i

bătaie!”, i-am răspuns, deși mă înjunghiau brațele și torsul, iar cărcei dureroși, totuși efemerii, mi se înfingeau fie în tălpi, fie în umeri. Îi auzeam doar bătăile ritmice ale brațelor și respirația șuierată, ca un reglaj de agregat pus în funcțiune. Când ne-am oprit la Casa Mică, aveam în gura uscată un gust amar, pieptul îmi ardea de parcă respirasem foc, iar brațele și picioarele îmi tremurau spasmodic.” (p. 7)

Discret, din dialogul celor doi, cititorul află câte ceva din biografia acestora, de exemplu că Valeriu dispăruse de doi ani din Recea, având domiciliul forțat în Lătești, de unde evadase acum, cu intenția de a fugi peste graniță, că voia să-și ia un fel de rămas bun și o explicație de la mama sa, moașa Cosmina, care între timp avusese un copil cu securistul Conda, cel care-i maltratase și-i ucisese tatăl. O motivația a

gestului Cosminei, care lasă ambiguități: „Trebuia s-o fac. Nu aveam de ales.” Mai mult, Valeriu își încunoștiințează tot laconic, prietenul: „Am fost la Conda!” Îl văzuse pe fratele său, „puiul de securist”. Totuși, remarcă prietenul urmărindu-i chipul: „Nu vedeam pe chipul lui nicio umbră, nicio emoție, se uita în jur curios, nerăbdător, cu o bucurie nedisimulată. Brusc, am avut o revelație: se eliberase de coșmarul copilăriei, de ura și de frustrările adolescenței, era ca și cum ar de jos o piele strâmtă, neîncăpătoare.” (p. 56) Cristian este martor la întâlnirea dintre Valeriu și Cosmina. O analiză de mare finețe, scrutându-i interiorul: „Am observat-o din aproape. Sta cu spatele lipit de perete, tensionată încă deși stăpână de sine. Pleoapa stângă îi tremura în continuare, dar privirea i se aburise, ai fi zis că e gata să dea în plâns. Apoi i-am văzut teama. Plutea ca o formă a ființei sale în spațiul dintre noi. Simțeam în nări mirosul acelei stări, adia dinspre femeie intermitent, ca parfumul unei flori care se regenera discontinuu. Îi vedeam pe amândoi ca pe doi străini și ei chiar asta erau, doi străini care nici măcar nu se priveau.” (p. 59)

Valeriu se hotărăște să plece, cale de întoarcere nu mai este nici pentru Cristian la tonul ultimativ al lui Valeriu: „Eu fug din țară. Tu ce faci?” Același răspuns: „Trebuie să vorbim despre asta!” Hotărârea lui Cristian este să plece împreună cu Valeriu, dar să se întoarcă după ce va fi sigur că a ajuns în Serbia. De data aceasta, Cristian este încărcat de dileme. Ce se întâmplă cu Silviana, prietena lui? Ar putea-o părăsi definitiv? Aici aflăm că, de fapt, fata fusese contactată și șantajată de securistul Conda, ca să devină informatoarea în privința prietenului. Reacția fetei la propunerea securistului, prilej de fină analiză psihologică: „Cu privirea încețoșată, amețită, te sprijini de zid în timp ce ieși în ziua de afară. Ai o senzație bizară, că pământul a devenit elastic și ți se ondulează sub tălpi. Mintea pare să-ți fi înghețat, nu ești în stare să gândești deductiv și continuu. Presiunea interioară te face să strângi pleoapele și să pășești aproape pe vârfuri, căci orice pas pare să reverbereze dureros în templele care-ți zvâcnesc.” (p. 80). Cristian o convinge pe Silviana să devină informatoare, fiind convins că nu e singura și că și alții o fac. Îi comunică fetei: „M-am hotărât. Fug. S-a întors Valeriu. Nu mi-a propus să merg cu el, nu m-a obligat în nici un fel, dar am hotărât să plec din țară. Sunt hotărât să mă întorc. Îl voi însoți pe Valeriu până ce va fi în siguranță, apoi voi reveni în țară”. Urmărește reacția fetei: „Cu această asigurare nu am obținut nimic de la ea. Nici măcar un clipit de pleoapă.” „Sunt convinsă că te vei întoarce. Apoi s-a aplecat spre mine și m-a

sărutat pe obraz. Buzele ei uscate au foșnit pe pielea mea uscată.” (p. 90)

Momentul dificil al despărțirii a trecut. Între cei doi: „Când plecăm?” „Acum!” Reacția lui Cristian: „În mod irațional, în timp ce pregăteam rucsacul, dintr-o dată mi se făcuse frică, am trăit senzația unei vulnerabilități periculoase. Era ca o trepidație a cărnii care-mi tăia respirația. <Sunt gata, am spus. Să plecăm!> Trecusem de primărie și mi se părea că lătrăturile câinelui se transformaseră în urlete.” (p. 97)

Urmează drumul de zece zile până la granița cu Serbia, făcut cu mare grijă, de teama de a nu fi descoperiți de miliție, evitând punctele de control: „Drumul ne zbură pe sub picioare. Îmi fixam privirea nefocată pe șoseaua pietruită și epiderma terestră curgea egal, ca lichidă prin fața ochilor mei. Aplicam constant, în drumurile mele spre C., tactica uitării, pur și simplu nu mă gândeam pe unde merg, întreaga mea energie se dedica mersului, ceea ce-l făcea nerapid și neobositor.” (p. 102) În a opta zi de marș au rămas fără hrană. Rupți de foame a trebuit să se abată din drum, ajungând noaptea, la Gura Râului. Disperați, au bătut la o poartă. Sătenii vorbeau nemțește. O solidaritate mută, fără explicații. Au plecat în noapte cu doi desagi de provizii, fără să fie întrebați cine sunt și unde se duc. După încă 20 de km vor ajunge la Dunăre, unde vor alege locul prielnic unde vor începe aventura trecerii Dunării noaptea, fără alte repere: „M-am aruncat în fluviul de la picioarele mele. Răceala apei m-a străpuns ca un cuțit, tăindu-mi respirația. Băteam apa cu brațele haotic, incapabil să-mi controlez mișcările și singurul gând era că nu-l voi putea ajunge pe Valeriu în întunericul acela de iad. Am respirat profund de câteva ori ca să-mi reglez respirația și să-mi controlez panica. Apoi m-am lăsat dus de curent ca să-mi evaluez forța și viteza. În auz îmi ajungeau sunete îndepărtate. Un ghem fierbinte îmi pulsa în coșul pieptului și o căldură înghețată începea să-mi iradieze în abdomen. Unda mi se părea mai caldă decât trupul meu.” (p. 118). Un obiect i-a venit drept în față: era rucsacul. A apărut apoi și Valeriu, care-l încurajează: „Sunt aici, dă-i bătaie!” „Eram convinși că vom putea înota până la capătul lumii”. Au auzit un lătrat, semn că se apropie de malul sârbesc, apoi malul sârbesc s-a profilat în fața lor. Nu găseau un loc să iasă la mal din cauza malului abrupt. „Epuizați, cu dureri atroce în trupuri, speriați că vom rămâne captivi fluviului, căutam o scobitură să ne odihnim.” (p. 121) Stând lipiți de o stâncă, a apărut o barcă. Credeau că vor fi duși la postul de grăniceri, dar, din fericire, găsesc adăpost la o baracă, unde au fost echipați cu cizme de cauciuc și niște salopete scortioase, largi ce semănă cu postavul. Încuiați în baracă, încearcă să evadeze, dar sunt prinși, convinși fiind că vor fi arestați. Au surpriza să constate că o mașină îi aștepta cu motorul pornit, condus

„de o stărpitură de om care se ținea de volan”. Au călătorit în camionul acela două nopți și două zile. „Stam în capsula camionului și lumea din afară nu putea ajunge până la noi.” (p. 131) Începuseră să se întrebe: „Ce vrea acesta cu noi?” „-N-avem de ales. Mergem cu el.”

Trăiau un sentiment de relativă siguranță, dar și o stare de incertitudine. Ajung la o cabană, sunt găzduiți, apoi „ciotul de om” pleacă, lăsându-i în grija unei femei „ca la 40 de ani, pitică și păroasă”.

Apropiati mult de ținta finală, se pregătesc de plecare pe ultimul traseu, dar ceva în neregulă i s-apărut în legătură cu Valeriu: „I-am văzut liniile feței căzute și ochii fără privire. L-am îmboldit, l-am ajutat să-și pună pufuica și cizmele. Rolurile se schimbaseră, preluasem eu comanda și sentimentul că sunt răspunzător de viața lui mă motiva acum cu putere. Speranța era că suntem la cinci ore de mers spre Grecia” (p. 136).

Începeau marșul morții prietenului. Vremea se schimbă brusc. Plouă rar, cu picături mici. Apoi ploaia se întărește. Aplouat toată noaptea. Două zile s-au afundat în munți. Fără nici un orizont, mergeau haotic, fără nicio speranță. Ploaia s-a transformat în lapoviță, apoi ploaia în ninsoare. Cristian își studiază atent tovarășul, care dă semne de oboseală. Ochii i se adânciseră în orbite și pielea i se întinde pe pomeți și pe bărbie. Valeriu dă semne de neputință: „M-a privit câteva clipe buimac. Precipitațiile se opresc, dar o ceață impenetrabilă ne înfășura din când în când. Ne-am trezit în fața unui perete de stâncă. Valeriu s-a lipit cu fruntea de ea, așa cum fac evreii la Zidul Plângerii la Ierusalim. Ne-am înghesuit unul în altul într-o scorbura din stâncă. Uzi, flămânzi, epuizați, am adormit. Valeriu tremura. M-am înghesuit în el așteptând să ne încălzim. Când ne-am trezit, Valeriu părea să mă privească ca dintr-o apă tulbure. Avea o față de mort. Îi tremurau genunchii. După câteva ore de mers, am zărit departe o coloană de fum. Valeriu atârna greu. Trebuia să-l târască, fiindcă se înmuiase de tot. Zgâlțâit, n-a mai reacționat. Luneca din ce în ce mai repede în tunelul morții. Picioarele amorțite și înghețate mă înjunghiau. Ceafa îmi înțepenise. L-am strigat și nu mi-a răspuns. Gemetele se transformau în horcăit. Valeriu trăgea să moară. Am rămas încă o noapte. A murit. La 2 km am dat peste un canton. A venit pădurarul. A chemat grănicerii sârbi. I-au aprins o lumânare la capătul capului. L-a luat o ambulanță militară.

„Înainte ca ușa să se închidă, l-am văzut pentru ultima oară” este ultima propoziție a romanului. Un final deschis, care ezită să răspundă la întrebarea din titlu, lăsând răspunsul tot în seama cititorului.

Romanul unor destine. Romanul unor nedreptăți izvorâte din marile agresiuni ale societății împotriva unor tineri abia ieșiți din adolescență. Este romanul unor suflete pustiite

și ale unor tăceri înghițite din prea multă ură. O ură care-și caută eliberarea. Lasă în urmă o ură și aleargă după o himeră.

Eu aș numi acest roman cu foarte multe elemente psihologice, pur și simplu TĂCERE, întrucât toată construcția epică este sprijinită pe motivul literar al tăcerii, după cum se va observa:

„Și în timp ce mă chinuiam astfel, în tăcerea nopții, știam că sunt la strâmtoare...” (p. 4)

„Aș fi vrut să descopăr la el cheia acestui tip de comunicare dedusă din acumularea unor nesfârșite tăceri...” (p. 10)

„În timp ce mă așezam, ea tăcea, o tăcere ce ar fi vrut să șteargă ecoul spuselor anterioare.” (p. 15)

„Muși, își plecau privirile în pământ la excesele lui de autoritarism, fuseseră victima unor abuzuri. Înduraseră în tăcere, docili.” (p. 21)

„Zile și nopți îi fusesem alături, dar prietenia noastră, pe lângă celelalte, se bazează pe tăcere.” (p. 23)

„Tăceau toți trei în timp ce privirea lui Valeriu rătăcea peste împrejurimi, iar eu încă mai căutam un cuvânt care să rupă tăcerea blestemată a acelei clipe.” (p. 58)

„Zi de zi, mai ales lângă ea, ascultam tăcerea dintre noi, voiam să mă conving că minunea se întâmplase.” (p. 70)

„Nici prin gând nu-mi trecuse să fac fie și o aluzie la acei ani negri. Păstrasem o tăcere desăvârșită” (p. 73)

„Te țin suspendat în tăcerea acelor încăperi pentru ca tu să cobori și mai mult în tine însăși și să cauți acolo motivul pentru care te-au chemat.” (p. 76)

„În câteva rânduri abia mi-am reprimat impulsul să-i vorbesc lui Valeriu despre toate acestea. Am păstrat tăcerea.” (p. 99)

„Și aceste cuvinte au fost acoperite instantaneu de aceeași tăcere.... Sânt sigur că aș fi început să gâfâi dacă tăcerea aceea s-ar fi prelungit.” (p. 105)

„La un moment dat, s-a auzit un sunet ca și când ar fi trosnit o încheietură sub efort, apoi tăcerea s-a recompus intactă.” (p. 127)

„Am vrut să lungesc pasul, dar când am spus <cald ca vara>, dinspre Valeriu m-a ajuns o tăcere de gheață.” (p. 147)

CE FACI CÂND ÎȚI MOARE UN PRIETEN – semnat de **Vasile RADU**, un roman psihologic, cu un singur fir epic, dar cu multe episoade menite să întregască profilul unei societăți agresive asupra individului (episodul Butirez, episodul Cosmina, episodul Silviana, carul alegoric, reprovizionarea etc.) și să justifice sufocarea tinerilor fără alternative, cu minunate descrieri (antrenamentul la înot, înotul în Dunăre, traseul sârbesc, moartea prietenului), dar mai ales dialoguri de o concizie rară, menite să susțină tăcerea asemenea flautelor unei orgi prevestitoare de momente grave.

Titli DAMIAN

Vali ȘERBAN - FEMEIA PESCĂRUȘ

- Între Lut și Aripă: Geometria Destinului -

Mi-a ajuns pe masă această carte, **FEMEIA PESCĂRUȘ**, (Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2025, 100 p.) într-un moment în care, mărturisesc, îmi pierdusem răbdarea cu literatura de tarabă care a invadat rafturile patriei noastre. Într-o Românie transformată în sens giratoriu, unde mancurții și vuvuzelele politice acoperă orice șoaptă de bun simț, a deschide o carte de poezie pare un act de rezistență, aproape o nebunie. Dar iată că **Vali ȘERBAN** îndrăznește. Îndrăznește să scrie, să pună sânge pe hârtie și să mi-o trimită cu o dedicație care, recunosc, m-a mișcat: „Domnului Prof. Titi Damian, cu prețuire”. Prețuirea aceasta e o monedă grea, o responsabilitate. Căci nu poți minți un om care îți oferă sufletul lui legat în coperti. Așadar, mi-am șters ochelarii, mi-am tras lampa mai aproape și am purces la drum, căutând să văd dacă în spatele titlului se ascunde doar o metaforă facilă sau un destin care merită salvat de la uitare.

Îndrăznesc să afirm de la bun început că Vali ȘERBAN nu face literatură de paradă. Nu e nimic gratuit aici, nimic din zorzoanele stilistice cu care încearcă să ne ia ochii poezii de duminică sau, mai rău, cei care scriu după rețete de import. Structura volumului trădează o arhitectură fatalistă, o construcție ridicată pe două picioare inegale, dar solide: lutul care ne ține legați de glie și aripa care ne trage, chinuitor, spre un cer adesea mut. Este, în fond, vechea dramă a ființei, dar spusă cu o simplitate care te dezarmează.

Primul lucru care te lovește, ca o palmă pârintească, este obsesia himei. Poeta își recunoaște materia. „*Sunt un OM*”, spune ea, majusculile funcționând ca niște piloni de susținere. Dar ce fel de om? Nu omul abstract al filosofilor, ci omul făcut din lut, din aceeași substanță cu pământul pe care îl calcă. Este o întoarcere la origini, la acea matrice stilistică pe care o găsim la Rebreanu, unde pământul nu e doar posesie, ci organ vital. Vali ȘERBAN simte noroiul, simte greutatea, simte cum „*mușegaiul lumii*” i se așază pe pelerină. Și te întrebi, firesc: câți mai au astăzi curajul să recunoască faptul că sunt făcuți din pământ, când toți vor să fie din silicon și pixeli?

În această geografie a teluricului, apare figura tutelară a bunicului Neculai. Iată un *axis mundi* autentic, nu inventat. Bunicul, care „*lua stelele la rând*”, este reperul moral care lipsește societății noastre debusolate. Într-o vreme în care ne vindem pădurile și ne uităm strămoșii pentru un loc calduț la Bruxelles, poetul se întoarce la bunicul din curte, la rădăcină. Aceasta nu e nostalgie ieftină, ci supraviețuire. Bunicul Neculai este, dacă vrei, echivalentul boilor Țapu și Mândrilă din propria mea biografie – sacrificiul necesar, temelie pe care se construiește totul. Fără acest bunic, poetul ar fi doar o frunză în vânt.

Dar Vali ȘERBAN nu rămâne captivă în noroi. Ea simte nevoia imperativă a zborului, și aici

intervine simbolul central al cărții: **FEMEIA PESCĂRUȘ**. Titlul volumului este, în sine, un oximoron superb. Femeia – legată de vatră, de naștere, de casă – devine pescăruș, pasărea care aparține apei și cerului deopotrivă. Este o încercare disperată de a evada din condiția de „târătoare”, cum ar zice Cioran. Pescărușul acesta nu zboară de plăcere; el zboară pentru a supraviețui, zboară deasupra apelor tulburi ale existenței, căutând un sens.

Și ce găsește în acest zbor? Îl găsește pe Dumnezeu. Dar atenție! Nu Dumnezeul catedralelor impunătoare, nu Dumnezeul teologilor care despică firul în patru. Ci un Dumnezeu domestic, un Dumnezeu care „*joacă zaruri*” cu destinul poetei, un Dumnezeu care bea cafea și stă la taclale. Această familiaritate cu sacralul m-a dus cu gândul la țaranul român de odinioară, care se certa cu icoana când ploua prea mult. „*Dumnezeu mi-a jucat iubirea la zaruri*”, scrie autoarea, și în această imagine simplă stă toată tragedia liberului arbitru. Suntem pionieri pe o tablă de șah, sau zaruri într-o mână divină? Vali ȘERBAN nu dă verdictul, doar constată jocul cu o resemnare demnă.

M-a impresionat în mod deosebit felul în care poeta tratează Timpul. Pentru ea, Timpul nu este o curgere lină, ci un agresor. Are „*unghii*”, are gheare, lasă cicatrici. Corpul memorează trecerea timpului ca pe o serie de răni. E o viziune somatică a existenței: totul se înscrie pe trup. Într-un vers memorabil, poeta vorbește despre „*urma stației noastre*”, despre cum coborâm și urcăm în trenurile vieții, mereu grăbiți, mereu cu sufletul la gură. Este, fără îndoială, imaginea omului modern hăituit, care și-a pierdut tihna, acel „prânz și namiezi” de altădată.

Stilistic vorbind, Vali ȘERBAN folosește bisturiul, nu pensula. Versurile sunt scurte, tăioase, lipsite de acea poliloghie siropoasă care sufocă poezia contemporană. El nu vrea să te adoarmă, vrea să te trezească. Folosește cuvinte grele: lut, ciment, rugină, oase. Chiar și când vorbește despre îngeri, o face într-un registru aproape carnal. Îngerul lui este obosit, are nevoie de iertare. „*Iartă-mă, îngerule!*” – strigătul acesta e cutremurător prin umanitatea lui. Nu noi cerem iertare îngerului pentru păcatele noastre, ci îi cerem iertare pentru că l-am târât în mizeria vieții noastre de zi cu zi.

Există, desigur, și o dimensiune a revoltei, deși ea este mută, interiorizată. Nu vedem aici pamfletul politic direct, dar simțim o tensiune între puritatea sufletului și „*mușegaiul lumii*”. Poeta își scoate pelerina încărcată de mizeria cotidiană pentru a se așeza pe un loc liber, lângă Dumnezeu. Este gestul celui care refuză să se lase contaminat definitiv, gestul celui care se curăță de noroi cu un cocean, cum făceam noi în copilărie, pentru a intra curat în casă.

FEMEIA PESCĂRUȘ este, în esență, o carte despre geometria inimii. Iubirea este descrisă prin forme: triunghiuri, cercuri, linii frânte. E ca și cum poeta ar încerca să pună ordine în haosul sentimentelor, să găsească o logică acolo unde domnește arbitrarul. Dar geometria aceasta este una a suferinței. Liniile se intersectează dureros, unghiurile sunt ascuțite, iar cercul nu este perfecțiune, ci închisoare. „*Irișii mei sunt un cerc închis*”, ne spune ea. Suntem prizonieri în propria noastră privire, în propria noastră neputință de a cuprinde totul.

Nu pot să nu remarc și prezența mamei, o figură discretă, dar esențială. Mama care spală scările, mama care ține inima aprinsă. Este, poate, singura certitudine într-o lume de nisipuri mișcătoare. Dacă bunicul este rădăcina, mama este seva care urcă și hrănește. Vali ȘERBAN știe, instinctiv, că fără aceste două repere, omul este o epavă.

Cartea aceasta are miros de spital și de biserică în același timp. Simți durerea cărnii, fragilitatea organismului (acea „*inimă cârpită*” despre care se vorbește printre rânduri), dar simți și mirosul de tămâie și de iasomie. Este o pendulare continuă între Purgatoriul spitalicesc, unde speranța se negociază cu o „*conomie a mierii*” – o vorbă bună, o rugăciune – și Paradisul promis, dar încă neatins.

Așadar, ce rămâne după lectura acestui volum? Rămâne sentimentul că am asistat la o spovedanie sinceră. Vali ȘERBAN nu trișează. Nu-și ascunde cicatricile, nu-și machiază disperarea. Își pune sufletul pe tavă, cu toate imperfecțiunile lui, și ne invită să privim. Într-o lume de plastic, el ne oferă lut. Într-o lume de zgomot, el ne oferă tăcerea dintre două bătăi de inimă.

Poate că unii critici de la revistele cu ștaif, cei care strâmbă din nas la tot ce nu e „postmodern” sau „progresist”, vor ignora această carte. Treaba lor. Să rămână ei cu teoriile lor sterile și cu premiile date pe ochi frumoși. Eu, Titi Damian, prefer un vers care sângerează unei teorii care plictisește. Prefer un om care își caută aripile prin noroi unui mancurt care zboară la clasa business, dar și-a uitat părinții.

De-abia acum înțeleg de ce mi-a trimis **Vali ȘERBAN** cartea. Nu pentru o cronică favorabilă, ci pentru că a simțit că vorbim aceeași limbă – limba celor care știu că viața e o luptă continuă cu uitarea. Căci, în fond, ce este **FEMEIA PESCĂRUȘ** dacă nu o încercare disperată de a lăsa o urmă pe cerul acesta indiferent?

O recomand? Fără îndoială. Nu pentru că e perfectă – perfecțiunea e pentru zei și pentru statui –, ci pentru că e vie. Pentru că te face să te oprești o clipă din alergătura asta nebună, să te uiți la mâinile tale și să vezi lutul din care ești făcut. Și, poate, dacă ai noroc, să simți cum îți cresc, dureros și magnific, aripile...

Titi DAMIAN

GRIGORE SPERMEZAN

MARCUS AURELIUS, ÎMPĂRATUL STOIC

Dacă deschidem dicționarul limbii române la cuvântul „stoic”, vom găsi explicația: persoană fermă, neclintită în fața vicisitudinilor vieții, deci atitudinea celui care suportă cu curaj și fermitate durerea și nefericirea. De fapt, ar trebui să știm că termenul însuși provine din curentul filosofic numit „stoicism”, o școală de morală a antichității (foarte prezentă între secolele III î. Hr. - III d. Hr.) și a tuturor timpurilor. De-a lungul celor aproximativ șase secole de existență, stoicismul a cunoscut trei mari etape:

a) *Școala stoică veche* (sec. III î. Hr.), reprezentată de Zenon și Chrisippos, care exprimă stoicismul pur;

b) *Școala stoică mijlocie* (sec. II – î. Hr.), perioada romană reprezentată de Boethius și Panenius;

c) *Școala stoică nouă* (sec I – II d. Hr.), altă perioadă romană reprezentată Epictet, Seneca și împăratul Marcus Aurelius. Firește, ne vom referi cu precădere la această etapă, când stoicismul are un reprezentant imperial.

Fondatorul acestei școli foarte influente la vremea sa a fost Zenon din Citium (sau Kition), născut în acest oraș grecesc din insula Cipru, mort la Atena (a trăit între anii 336 – 254 î. Hr.), dar care a predat filosofia sa la Atena, unde – pe la vârsta de 40 de ani - a deschis o școală cam în anul 300 î. Hr. plimbându-se în sus și în jos în colonada pictată de pictorul Polygnot cu scene din războiul troian și din bătălia de la Marathon. Aici existau galerii cu coloane care susțineau un acoperiș, dar deschise în părți, unde lumea se plimba ziua în aer liber, dar ferită de arșița soarelui. Cum în grecește această galerie cu colonade (portic) și cu picturi era numită *stoa poikile* (sala pestriță sau veranda vopsită), termenul de stoicism s-ar traduce prin „filosofia porticului”. Trebuie reținut că, la început, discipolii s-au numit zenonieni, iar mai târziu li se va spune stoicieni. Zenon avea tangențe cu filosofia cinicilor, dar în linii mari a fost mai degrabă un eclectic. Oricum, ideile sale filosofice n-au fost identice cu acelea de mai târziu ale lui Marcus Aurelius.

Cu Aristotel se încheie marea filosofie antică greacă, perioadă neegalată în istoria culturii de până acum. Intrăm astfel în perioada elenistică, etapă de crepuscul a cetății grecești, când încep să se destrame relațiile sclavagiste, cultura, civilizația și mentalitatea vechilor greci. O dimensiune caracteristică a spiritului grec era optimismul, civismul, individul considerându-se înainte de toate cetățean (ilustrat, poate, cel mai bine de Socrate prin atitudinea sa civică), cetatea conferindu-i acestuia sentimentul de încredere și

siguranță. Cu elenismul însă (sec. IV – I î. Hr.), acestea încep să dispară pentru că cetatea însăși începe să dizolve încet, dar sigur. De aceea, locul optimismului clasic îl iau pesimismul și renunțarea. Evaziunea devine o stare de spirit, aceasta fiind îmbinată cu individualismul și pesimismul, expresie a imposibilității de a restructura viața socială. Dacă cetatea se afla ea însăși într-o fază de amurg, salvarea putea fi doar individuală.

Dacă „orice filosofie este o fiică a timpului ei”, cum spunea îndreptățit G.W.F. Hegel, înțelegem de ce concepțiile dominante ale epocii eleniste sunt produsul epocii și timpului în care au fost zămislite. Iar cele mai importante școli de filosofie ale perioadei în discuție sunt epicureismul, scepticismul și stoicismul. Chiar dacă au înregistrat anumite succese, acestea nu s-au ridicat la înălțimea clasică reprezentată de Socrate, Platon și Aristotel, ceea ce nu înseamnă că au constituit o perioadă de vid filosofic, având contribuții notabile la evoluția filosofiei.

Filosofie a culturii elenistice, ca origine stoicismul este contemporan cu epicureismul, dar a avut o istorie mult mai îndelungată. Astăzi, stoicismul este considerat unul din cele mai puternice sisteme filosofice din istoria occidentală. Deși constituie un titlu de mândrie al filosofiei antice grecești, stoicismul este mai puțin grecesc decât alte școli filosofice. Așa cum arată și Bertrand Russell în a sa *History of Western Philosophy* (Istoria filosofiei occidentale), stoicii timpurii au fost în majoritatea lor sirieni, iar cei de mai târziu, în majoritate romani.

Chiar dacă nu există o unitate perfectă între gânditori de-a lungul timpului, stoicismul este o filosofie unitară. Aceasta recomandă calmul în fața haosului ce domnește în lume și o viață plină de virtute. Țelul suprem al stoicilor este înțelepciunea, ei voind să ducă o viață bazată pe ordine și autodisciplină, deci o viață în armonie cu natura, ca atare și cu și divinitatea supremă. „Care este rezultatul înțelepciunii tale? Să fii bun. Și cum se ajunge, în chip desăvârșit la acest scop, decât studiind principiile fundamentale, atât cele referitoare la natura universului, cât și propria structură și alcătuire a omului”. Dând puțină importanță teoriilor filosofice, stoicii vor să stabilească un stil de viață etic. Ei consideră că toate suferințele oamenilor provin din năzuințele spre plăcere și bunuri materiale. Dar adevărata fericire provine doar din indiferența în fața fericirilor și nefericirilor lumești.

Chiar dacă este o filosofie ce cuprinde trei părți (fizica, logica și etica), stoicismul este esențial o școală de morală, marea sa preocupare

fiind aceea a atingerii fericirii de către oameni. Pentru Marcus Aurelius, fericirea constă într-un geniu bun și bună

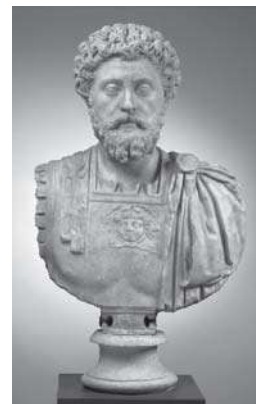
rațiune conducătoare, adică în îndeplinirea tuturor acelor bunuri pretinse de natra omenească. De aceea, ne sfătuiește el, „alungă închipuirea, stăpânește-ți impulsurile, înăbușă dorințele, păstrează rațiunea conducătoare stăpână pe ea însăși”. Epicur considera că fericirea constă în dobândirea calmului și păcii (ataraxia), în vreme ce Zenon o plasează în tensiune și efort. Dacă cinicii considerau plăcerea un rău și suferința un bine, Zenon vedea în Hercule idealul umanității pentru că acesta personifica efortul, faptele sale vitejești constând în muncă. Spre deosebire de Epicur, Zenon admite că totul este condus de fatalitate, fiind legat cu necesitate de legăturile dintre cauză și efect, de destin. De fapt, pentru stoici universul întreg formează un vast organism, așa cum arată Marcus Aurelius: „Reprezintă-ți lumea ca un ca un singur animal compus dintr-o singură materie și un și un singur suflet”. Acest suflet al lumii este însuși Dumnezeu. Tot ceea ce noi numim contingență, hazard, libertate se datorează ignoranței noastre cu privire la cauze. Dacă totul în lume este conform rațiunii divine, a te revolta sau a cărti contra a ceea ce pare un rău înseamnă a te revolta și a te indigna contra lui Dumnezeu însuși.

Stoicii consideră virtutea ca fiind unicul bine, așa cum viciul constituie răul. Tot ceea ce nu este nici virtute, nici viciu (averea, sărăcia, reputația, dezonarea, sănătate, boala sau moartea însăși), nu sunt nici bunuri, nici rele, ci lucruri absolut indiferente. Posedând perfecțiunea rațiunii, înțeleptul este egalul zeilor. Dacă suveranul bine este virtutea, aceasta înseamnă a trăi în conformitate cu natura. Natura omului constă esențialmente în rațiune, iar a trăi în conformitate cu natura înseamnă a trăi în conformitate cu rațiunea.

Un merit al moralei stoice constă în a servi ca refugiu unor suflete generoase într-o epocă de profunde degradare. Un alt titlu de glorie este proclamarea egalității tuturor oamenilor și condamnarea sclavajului ca o crimă contra naturii: *Homo res sacra homini* (Omul este un lucru sacru pentru om).

Stoicii n-au preluat niciodată teoria platoniciană a ideilor, ei nepunând preț pe subtilități metafizice. Importantă pentru ei era doar virtutea, iar metafizica îi interesa doar în măsura în care putea contribui la virtute.

(continuare în pagina 30) ➡

(urmare din pagina 29) ➡

A fi contra metafizicii însemna a te situa pe terenul simțului comun, ceea ce în Grecia acelor vremuri însemna materialism. Stoicii susțineau determinismul cosmic și libertatea umană, crezând că nu există hazard și că mersul naturii este rigid determinat de legi naturale. Ce s-a întâmplat se va mai întâmpla de nenumărate ori, spre deosebire de creștinism, unde se vorbește de un sfârșit definitiv.

La stoicism, mersul naturii este orânduit de Legiuitoar, care este o providență binefăcătoare. Pentru filosofii stoici, divinitatea le ordonează pe toate, în cel mai bun mod posibil, ceea ce constituie o dovadă de optimism (să ne amintim că, peste veacuri, Leibniz avea o viziune asemănătoare, când susținea că „trăim în cea mai bună dintre lumi posibile”). Totuși, optimismului îi vin greu să explice existența răului în lume.

Virtutea este în armonie cu natura. În viața individului uman, virtutea e singurul bine; lucruri precum sănătatea, fericirea, averea nu contează deloc. Virtutea rezidă în voință, tot ce e cu adevărat în bun sau rău în viața unui om depinde doar de el însuși. Înțeleptul stoic este stăpân pe destinul său, omul fiind cu desăvârșire liber, cu condiția să se fi emancipat de dorințele lumești. Unii stoici, precum Chrysippos, considerau că omul stoic este întotdeauna fericit, iar cel vicios e întotdeauna nefericit.

Născut ca Marcus Aunius Verus, numele complet al viitorului împărat care a cultivat virtutea stoică era Marcus Aurelius Antoninus Augustus. S-a născut la Roma la 26 aprilie 121 d. Hr., decedând la 17 martie 180 d. Hr. la Vindobona (Viena de azi) sau Sirmium (Panonia), aflat în fruntea armatelor sale în campanie. Membru al unei familii bogate și influente, a fost adoptat de viitorul împărat Antoninus Pius, care l-a făcut moștenitor. A urcat pe tron la vârsta de 40 de ani, conducând imperiul timp de două decenii (160 – 180 d.Hr.). Conducerea sa a fost marcată de numeroase crize militare, toate granițele importante fiind amenințate de invadatori. Așa cum arată și Bertrand Russell, el a dat dovadă de tărie de caracter pentru că domnia i-a fost presărată cu destule calamități: cutremure de pământ, molime, războaie lungi și grele, insurecții militare. În „Meditațiile” sale, Marcus Aurelius percepe îndatoririle sale publice ca pe o povară și simțea față de ele o mare lehamite. Dar el consideră că împăratul nu poate fi un dezertor, că el trebuie să apere statul, să poarte război și să exercite puterea, chiar dacă nu le iubește. Unele dintre aceste meditații au fost scrise în tabere militare, pe când se afla departe de Roma, în campanii ale căror vitregii i-au pricinuit curând moartea. Dacă el a fost perceput ca un imperator bun și blând, apreciat ca atare de supușii săi, în schimb fiul lui Marc Aureliu, Commodus, succesorul său la tron a fost un împărat netrebnic.

Marcus Aurelius și-a notat reflecțiile într-un jurnal scris în grecește, întocmit pe măsură ce se ocupa de treburile imperiului, multe din aceste

reflecții provenind de pe câmpul de luptă. Conformându-se preferinței tradiționale a stoicilor pentru elenă și a literaturii scrise în această limbă, Marcus Aurelius și-a redactat jurnalul în grecește, opusculul său ce constituie un jurnal intim intitulându-se *Către sine* (*Ta eis eauton*). Publicat la mult timp după moartea sa în traducere latină și cuprinzând 12 cărți, sub titlul de *Meditații*, acesta este privit ca o reprezentare clasică a filosofiei stoice în practică, cartea fiind înscrisă în patrimoniul de aur al filosofiei.

Marcus Aurelius a devenit de tânăr adept al filosofiei stoice. La vârsta de 17 ani, când a fost adoptat și desemnat ca succesor la tron de către Antonius Pius, fusese deja educat de către cei mai mari învățați ai momentului. Un exemplar din discursurile lui Epictet prezentate în cartea acestuia intitulată *Manualul*, a constituit fundamentul pentru o mare parte din considerațiile sale. Găsim în această lucrare o viziune panteistă, potrivit căreia universul este Dumnezeu, iar oamenii fac parte din el.

Împăratul filosof Marcus Aurelius concepea libertatea nu ca pe capacitatea de a interveni oriunde și oricând, ci ca pe o libertate interioară: „Secretul libertății nu stă în dominarea necesității, ci în dominarea propriilor dorințe și aspirații”. Epictet ne atrăgea atenția că „un om cuminte este acela care nu se întristează pentru ceea ce n-are și se bucură de ceea ce are”, ideea pe care Marcus Aurelius o acceptă fără rezerve. Un om dominat de dorințe și pasiuni nu e liber, ci sclav. A fi liber nu înseamnă a obține tot ceea ce dorești, ci a nu dori ceea ce nu poți obține, a aspira numai la ceea ce este realizabil. El cere să nu adoptăm niciodată o atitudine nepotrivită cu o ființă rațională și politică. Stoicismul ambiționează astfel să instaureze dominația spiritului asupra împrejurărilor care-i erau potrivnice. De aceea, deviza fundamentală a stoicilor dintotdeauna este *Abține et sustine* (*Abține-te și stăpânește-te*).

A trăi în armonie cu universul reprezintă scopul vieții, detașarea de trecătoarele plăceri lumești, căutarea calmului interior caracteristic unei minți devotate rațiunii. *Meditațiile* lui Marcus Aurelius sunt alcătuite din însemnările făcute pe parcursul unei îndelungate strădanii de autoperfecționare. Logica stoică este total absentă în opera lui Marcus Aurelius, poziția preponderentă fiind deținută de morală, care prevalează și pune în umbră chestiunile politice. Ținta sa era ca, printr-o serie de exerciții mentale, să devină o persoană mai bună. Important era nu ceea ce o persoană este, ci modul în care ea se comportă, el căutând în fiecare zi să se comporte mai bine. „Chiar și într-un palat viața poate fi trăită cum trebuie”, ne spune el. „Adu-ți aminte că viața este scurtă. Prin urmare, folosește clipa de față cu multă chibzuință și cu spirit de dreptate. Fii rezervat și cumpănit, dar cu spirit de dreptate”. Mai mult, el recomandă să așteptăm cu seninătate fie stingerea vieții, fie transformarea ei.

Filosoful întocmește o listă a tuturor calităților pe care le-a dobândit de la ceilalți,

inclusiv de la membrii familiei. Lista cuprinde virtuți precum calmul, cumpătarea, simplitatea, statornicia în scopuri și autocontrolul. Într-o vreme în care Pax Romana (pacea romană) se pierdea treptat pe măsură ce hotarele Imperiului Roman se destrămau, o filosofie care preda datoria, autodisciplina și rezistența părea potrivită. În lumina obligației de a se autoperfecționa fără încetare, Marcus Aurelius se mustră adesea și își adresează stăruitoare apeluri de a se corecta. Etica acestui împărat filosof se orientează atât spre perfecționarea solitară, individualistă, cât și spre un autentic umanism, spre glorificarea dragostei de om.

Îndatoririle umane pe care le gândea Marcus Aurelius erau și cele ale unui împărat. El proclamă egalitatea tuturor cetățenilor în fața legilor, egalitatea drepturilor care le revin. Are în vedere un stat universal, cetatea umano-divină a stoicilor, însă era evident că în concepția sa aceasta echivalează cu Imperiul Roman pe care îl conducea. „Natura mea este aceea a unei ființe raționale și politice. Deci, mie ca Antonin, cetate și patrie mi-este Roma, iar ca om, universul. În concluzie, numai cele necesare acestor două comunități sunt pentru mine bunuri”. Este bine prezentată aici concepția cosmopolită, unde individul nu este un simplu cetățean al unei țări sau cetăți, ci direct cetățean al lumii.

Concepția aureliană era, totodată, o filosofie potrivită pentru un imperiu vast și divers. Potrivit acesteia, fiecare persoană este parte a unui univers divin, fiind ca atare legată de toți ceilalți oameni. Marcus Aurelius ne vorbește de „un singur suflet împărțit mai multor natuiri”.

El căuta libertatea interioară prin supunerea în fața providenței și prin cultivarea indiferenței pe care nu le putem influența. Moartea nu îl înspăimânta întrucât, cu toate că nu credea în nemurirea personală, considera că „Fiecare parte din mine va deveni o parte a universului”. Moartea este inerentă condiției umane și trebuie acceptată fără nici o temere: totul este să întrebuițăm util clipa de față.

Un portret remarcabil al acestui împărat filosof este făcut de istoricul Vasile Pârvan: „Marcus cultiva și aplica în viață mai ales acele principii stoice care corespundeau caracterului său: sânguină și iubirea de știință, bunătatea, blândețea, iubirea, modestia, spiritul de dreptate și adevăr”. Sunt puține de adăugat acestei caracterizări făcute unei personalități istorice ce merită admirația noastră.

Este important de subliniat că una dintre ultimele cărți pe care le-a citit Georges Pompidou (1911-1974), fostul președinte al Franței, a fost tocmai *Către sine*. Chinuit de cumplita boală a leucemiei în ultima parte a vieții sale, Georges Pompidou a căutat îmbărbătare în reflecțiile lui Marcus Aurelius, pe care le citea în original, președintele francez fiind un excelent cunoscător al limbii elene. Dar, așa cum observa pertinentul cunoscător al literaturii antice Eugen Cizek, orice cititor care va admira noblețea reflecțiilor lui Marcus Aurelius va afla în opera acestuia un îndemn emoționant spre o conduită ireproșabilă.

Nostalgie

Peste salcâmii satului meu
Maica Precistă cerne făină sfântă,
iar dinspre argea
privighetoarea cântă.
Fete frumoase
șes la război și descântă.
Soarele milostiv
în inimă mi-implântă
o rază
și pieptul meu se înseninează.
Un cal în obor
își scutură coama și nechează,
pe când în pivniță
vinul se-nnobilează.
Drumul din fața porții
o răscruce veghează.
Ca două candelă, ochii minții
îmi luminează
și icoanele din naosul prunciei
mi le veghează.

Martie

Cu ariipi de vânt, Primăvara
survolează răstoacele.
Gata! Baba Dochia și-a lepădat
cu obidă cojoacele.

Năvalnic, Soarele răzlețește
catargele norilor
iar pe deasupra satului
țipă unghiul cocorilor.

O mamă tânără în pridvor
pruncul își leagănă.
E un parfum îmbătător.
În sălcii mierlele doine tragănă.

Cai hieratici se destramă în zăriște
ca amintirile-n sihla misterului.
Fata Morgana, cu furca-n brâu,
paște oile cerului.

Adrian BUCURESCU

Crinul din icoană

Toate privighetoriile
s-au strâns pe grădină și cântă,
dar Nădejdea
e bănuitoare și cruntă.

Multă, prea multă malinconie,
și pentru ea niciun leac.
Pe pământul tot mai mic
trece-ntr-o clipă un veac.

Am moștenit
roiuri de stele
însă, ce folos, deocamdată
nu pot ajunge la ele.

Ca untdelemnul în candelă,
dorul s-a istovit,
dar pe icoană, în locul Mariei
un crin alb a-nflorit

și în cupa lui zboară
ca o cruciuliță patru albine.
Măine vine și vara...
Numai mama mea nu mai vine...

Primăvară

Peste zarzări a plouat cu lapte.
Nu pleca! Deja de tine mi-e dor.
Ești frumoasă ca un cocor
care zboară spre Miazănoapte.

Cavalerul Trac

În iazul plin de lintiță
neîncercat de undiță
s-a aciuit un dimon mare,
de-nspăimânta nouă hotare.

Balaur negru și-mbălat
fura ades fete din sat,
în hădul hău târându-le
și iute înghițindu-le.

Zadarnic îl pândeau străjerii,
căci i-adormea în fapitul serii,
și când cocoșii îi trezeau,
a pagubă că fluierau.

Și azi așa, și mâine-așa,
iată pe cal, săltând în șa,
un sfânt cu lancea de olmaz
se-abate-n marginea de iaz.

Și pe când, noaptea, pe furiș,
dihania din stufăriș
apucă drumul către sat,
dă de voinicul încrunțat,
care-l țintește viforos
și mi-l răpune pe solzos.

De biruință purtător,
rămase sfântul în popor,
și spaimă pentru orice drac
e Cavalerul nostru Trac.

Și Sfântul Gheorghe, pe alt nume,
e pomenit și azi în lume –
oștean înscris în Sfânta Cruce,
ce-n Miezul Raiului străluce.

Vicu COJOCARU

Eu anotimp

Se făcea... că în fiecare despărțitură
A inimii mele
Stătea câte un anotimp
Care se schimba cu celălalt
În fiecare zi.
Când aveam primăvara în tălpi
Toamna alerga în umărul stâng
Ca un semn al crucii
Și mă învăța să fiu culoare,
Când îmi trecea iarna prin frați
Toate primăverile se strângeau în genunchi
Și mă ridicau deasupra strămoșilor,
Atunci când aveam vara în pleoape
Îngerii încercau să se ascundă
În pletele iubitei...de ziua ei,
Și uite așa...în fiecare zi
Fără să vreau eram câte un anotimp
Care mă arăta cu degetul.

Jumătăți de poem

Întotdeauna port la mine în buzunare
Locul unde țineam în copilărie
Semnul cerului,
Ce-mi curgea prin creștet
Până în numele tău, femeie
În locul acesta...
Trebuie să pun jumătate de poem,
Și cealaltă jumătate
Ți-o dăruie
Dar să știi
Că el nu este un poem rănit,
Și nici un poem rătăcit
Care caută Arca lui Noe,
El este o jumătate de poem EU,
Și o jumătate de poem TU
Și când ne vom dragosti
Va fi un poem întreg...NOI.

Poem iubastic

Femeie, sărută urma tălpilor lui Isus!
Doar a lui Isus!
Și îți vor crește aripi,
Aripi de îngeri de la tine din sat...
Femeie cu ochi iubastri
Nu plânge că vor să-ți schimbe
Culoarea ochilor,
Mergi spre întâiul zbor!
După cum îți este cuminenția pământului
Și lasă morții să-și sărute morții!
Că și lor le vor crește aripi...
de Icar, doar de Icar.

(selecție din volumul
„HALTA MARGA”)

Mă numesc Efremia

Mă numesc Efremia.
Am o mie de ani amestecați cu mama și tata.
Dimineața
dau de mâncare iluziilor
și apoi mă rog.
Dumnezeu stă mereu în colțul din dreapta
al camerei mele.
Zilnic beau cafea fără zahăr,
peste care coboară șapte îngeri.
Mă joc cu porumbeii crescuți în mine
și, într-o grădină, îl găsesc des pe bunicul.
Curăță porumb pentru animale.
— Că acum vine seara, spune el.
Păpușile mele din știulete de porumb
mă privesc.
Iau două și încep să alerg,
urmărindu-le firele de mătase prin aer.
Am două aripi.
Bunicul strigă la mine:
— Joacă-te, Miușca,
viața e un legănat de păpuși!
Mă uit la el și-i zâmbesc.
Calc într-o groapă
și-mi fuge pe jos una dintre ele.
Îngerii fac semn că s-a rupt.
Îmi fac o cafea.
La o mie de ani,
zborul meu cu o aripă
e o joacă de păpuși.

Dacă

Dacă m-ar scoate Dumnezeu
în clipa aceasta
din timp
ar rămâne doar ceasul meu cu îngeri,
cumpărat cu banii de pe câteva poezii.
Geamurile l-ar auzi în continuare bătând
fără să știe că eu
am ieșit afară
să scriu

Vali ȘERBAN

De ce?

Doamne
când înghițim moartea,
de ce trupurile ne sunt scufundate în pământ
și nu în cer?
Ai Tu o scară
pe care urcă îngerii
crescuți din inimile mușcate de viermi?
Ai Tu un drum
plin de iubiri ciobite de plâns,
care sar peste neguri
să ajungă în Sus?
De ce porți la piept
acest Zar dus-întors?

Când

Când nu ești atât de mare
Doamne,
rămâi o furnică,
care-și duce în cărcă
un grăunte de pământ.
La fiecare fântână
Te oprești
și începi să frământați noroiul
construind păpuși jucăușe
care îți fură din ceasuri
și-apoi
le aruncă
pe străzile cimitirelor cu vii

Duminicile vieții

Duminicile
au gust de tămâie
amestecată cu lacrimi de mame,
de femei ne iubite
care aprind candelă
și privesc în gol,
cautându-și sufletul
printre oftături și râsete.
O mamă
își caută-n vene
doruri și griji.
Cealaltă
potrivește prin flăcări
piese-destin.
Dacă vrei să-ți bei o duminică
Respiră
și plângi.
Cruci de agheasmă
ard încontinuu
până se sting.

Matematica Lui

În fiecare zi,
moartea se înmulțește cu o oră
— Matematica lui Dumnezeu
în care
+ cu + e egal cu minus
— cu + devine plus și
și X e înmulțit cu 0

Câte ore încap în Marea Secundă?

Predestinare

Prima zi
a fiecărui an
îmi amintește că tata
și-a dorit să fie băiat.
Însă eu,
în pântecul mamei,
am înghițit lacrimile ei
și am ieșit
poetă.

REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE

Tiparul executat la S.C. ARTPRINT“ S.R.L.
Slobozia – Ialomița; Cod. 8400, str. Ianache, Lot 3
Tel.: 0243 234480; 0726 238 455, E-MAIL: artprintsrl@yahoo.com

Revista poate fi procurată de la sediul redacției
și de la Biblioteca Municipală Urziceni

Parteneri: Muzeul Județean Ialomița, Biblioteca Județeană Ialomița „Ștefan Bănuțescu”,
Muzeul Național al Agriculturii, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea”,
Centrul Creației Populare Ialomița, Consiliul Județean Ialomița.

Revista poate fi citită pe internet la adresa: www.revistahelis.ro

Sponsori: CONMET Slobozia, CONVIC SLOBOZIA,
PUCHI ELECTRO Slobozia, ANONIM Urziceni

ADMINISTRAȚIA

E-mail:
gigizap2002@yahoo.com
SLOBOZIA,
Str. Matei Basarab, Nr.26
Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
CONT: RO88CECIL0143RON0091587
Suc. CEC Slobozia

REDACȚIA

Redactor șef adjunct - Titi DAMIAN
PROZĂ - Florentina Loredana DALIAN, F.M. CIOCEA
POEZIE - Costel BUNOAICA, P.I. CREȚU
TEATRU - Șerban CODRIN
FILOZOFIE - Alexandru BULANDRA, dr. Grigore SPERMEZAN
ISTORIE, ARHEOLOGIE - Dr. Florin VLAD, Vitalie BUZU
ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
MUZICĂ - Nicolae ROTARU
ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - dr. Cristi OBREJAN
EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina ROȘCA,
Mihaela RACOVÎTEANU
INTERVIU, REPORTAJ, ESEU - Vasile IORDACHE
TEHNOREDACTARE: www.tipografieialomita.ro